

ARGIA

1986 Uztaila 20 — XLIX urtea — 1.113. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

50. urte Gerra Zibila hasi zela

Isidro Monzon:

**«Gerra galdua zegoen,
baina ez genuen ikusi nahi»**

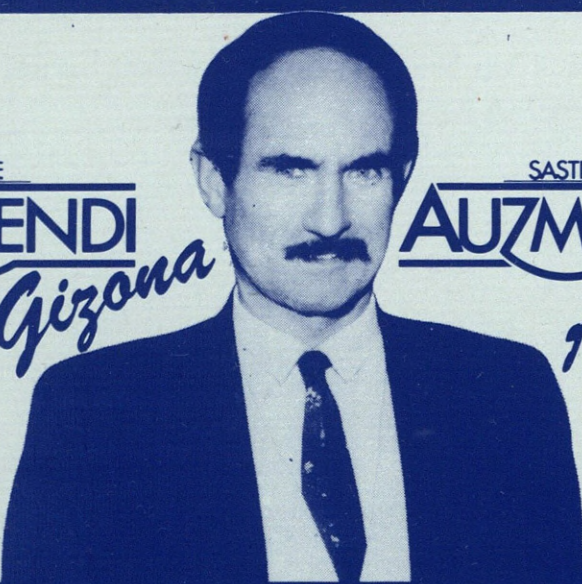
**Nick Lavery, Europako
surf txapeldun gaztea
Mundakan**

**Inportazioko garagardoak
ez ditu hemengo
fabrikanteak ikaratu**

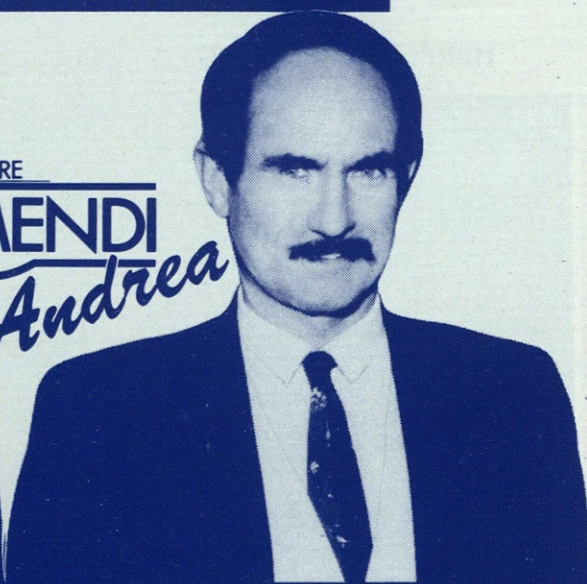
**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

Vivodist

Jelkideen zatiketak edo espultsioak, euskal politikaren aldaketa deia ekarri dezakeela dudarik ez dago. Halere, aste honetako horri buruzko ondorioekin tonbolan sartu da Iñaki Zubiondo **14. orrialdean**. Ezin ahanzi, era berean, Errefuxiatuen aldeko ibilaldia hasia dela, eta horretaz ere bada zer irakurrik baina **16. orrialdean** oraingoa.

Azken aldian, garagardo sektorearen barruan urduritasun berezia nabaritu ohi da: 1.985ean, %29 igo da inportazio garagardoa Estatu espainolean. Den dela, oraingoz, ez ditu inportazio garagardoak Estatuko fabrikanteak ikaratu. Inportazio garagardoak hemengo fabrikanteengan sortu duen kezka erreportai polita prantatu digu Iñaki Caminok **24. orrialdean**.

1.112. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 14.— Jelkideen espultsio edo zatiketa? **Iñaki Zubiondo**.
16.— Errefuxiatuen aldeko ibilaldia. **I. Z.**
15.— Nazioartekoa.

ERREPORTAIK

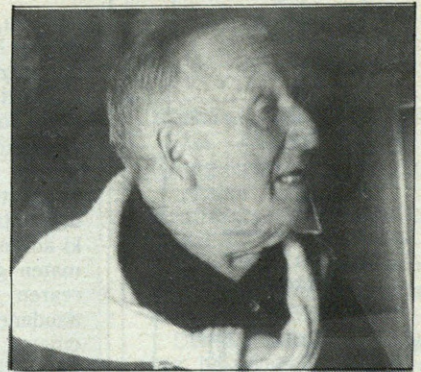
- 20.— Bakarrik al gaude unibertsoan. **I. Irazabalbeitia**.
22.— Anapurna, beste urrats bat euskal mendizaletasunean. **Tx. Iturria, J. Mollari**.
24.— Inportazio garagardoak ez ditu hemengo fabrikanteak ikaratu. **I. Camino**.
27.— Isidro Monzoekin aste honetako elkarriketa.
32.— Surfeko Europako txapeldunarekin hizketan. **E. Jiménez**.
34.— Tailer berri bat Zaldibian. **X.I.**
36.— Irakurleak mintzo

KULTURA

- 39.— «Susa»ren errezitalak udarako. **D.Z.**
40.— Iparraldeko bertsogintzari begiratu... **I. Borda**.
42.— Zumaian, antzerkia bizigarri bihurtuz. **Tx. Iturria, I. Uria**.
45.— Kirola. **G.Arrese**.

ETA BESTE

- 47.— Bertsoak: **Lexo**.
48.— Denborapasak.
50.— Editoriala.

Aste honetako elkarriketan, 27. orrialdean, Isidro Monzon. Berau eza gutzen duenak badaki ondo gizon honen kategoriaz eta kalitateaz. Hitzun paregabe eta atsegina, historia eta sentimenduak bat egiten dira bere azalean oroitzapenak ahozkatzerakoan. Egunotan plazaratu berri den «Larrun» aldizkariaren 3. zenbakitik hartua dugu elkarriketaren puska hori.

«Zumaia uhinak» taldeak «Ya lo creo... uste dinat» obra estreinatu zuen duela aste batzu. Modu horretan, Zumaia jubilatuen etxearen anparuan 60-70 urtetako antzezleak biltzen dituen talde berri bat sortu da. Gutxiak lortzen dutena lortu dute, jendearen atsegina, eta halako esperientzia eder batek gure atentzio berezia merezi zuela iruditu zaigu. **42. orrialdean** topatuko duzu horri buruzko erreportai.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpura, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonariz, Jose Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarrigi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoak: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpildetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

UZTAILA 20 UZTAILA 27

uztailaren 21ean
ilbete

mareak: (uztailaren 20an)
gora: 04.15 eta 16.35
behera: 10.23 eta 22.56

eguzkia: (uztailaren 20an)
irten: 07.01
sartu: 21.41

(ordulariaren ordutan)

liburuak

inaki Camino

Egilea: Ixtaro Borda.
Titulua: Krokodil bat daukat bihotzaren ordez.

Argitaletxea: Susa saila: 28.a.

Ezaugarriak: 112 orrialde.

Oso errazu digu lana Ixtarok oraingoan, bere poesian azaltzen den munda erabat anitza delako, eta edozein hariri tira egin dakioke. Guk hiru hariri egin diegu tira. Gure subjeti-

bitatean, ez da maila oneko poesia, baina ez gara orain horretaz mintzatuko.

Aresti ezkerotik, nehorik ez du horrenbeste ausardiaz inguruko giro kulturalako jendea salatu Ixtarok bezainbeste. Konformismo tradizionalari eraso egiteko aski adrenalinarik ez du atxematen gure idazleak, ohorearen tenplo segurretan daudenei zafrada beroa ematen die. Zentzu hone-tan, Ixtaroren lana poesia-ren mugatik testimonialismo hutsera hurbiltzen da maiz askotan. Protesta giro honi loturik dira Ipar Euskal Herriaren murgiltze giroa salatzen duten hainbat poema, «douce France»-ren kontrakoak barne.

Bigarrenik, espazioaren eta hainbat sendimenduren kontradikzioak aita litezke. Leku anitzek sortu indar bitalez gain, burruka dugu idazlearen baitan, jazz club-ak hiriaren gauean, eta artoak ernatu Amikuzeri egin kantua, herriko xara eta iraztor gorrisken abesti minkorra udazkenean eta Baionako kale kantoietako gauak. Sendimendurik aurkakoenak maitasunezko olerkietan dira ageri, nitasun hautsiaren mingostasunez emanak.

Ezin betezko amets eta desioak, poesia erabat negatiboa errotik, «ezaren geltoki desolatu»z eta «bakardade beltze»z beterik; laborantxan ari den herriaren esku zimurrek sortu herra, herriko prolema eta zaurien geriza madarikatua madarikatuz; bibentzi hautsiekin egiazki jokatzeko den mendreneko beldurrik gabe; euskal kulturaren panorama bitxia azalduz.

Eskertzekoa da hainbeste ausardia, beste norbaitek beste aipagai batzu atxemen zituen hain segur.

Egilea: Marcel Schwob.
Titulua: Urrezko maskaradun erregea.

Argitaletxea: Pamiela argitaletxea.

Ezaugarriak: 177 orrialde.

Idea ezinobea Pamielakoena halako idazlearen narrazio-liburua kaleratzea. Ez omen da hau bere libururik ezagunena, «Narraciones imaginarias» nahiago baitu beste jende askok. Guk dena den, iritziak alde batera utzirik, liburu hau aurkeztuko dugu.

Itzulpena Periko Diez de Ultzurrunek egin da, hizkuntza oso zaindurik dagoe-la ikusten da, lexikoa batez ere. Basanabarre inguruko hizkeraren indarra erabatekoa da morfologiaren nahiz sintaxiaren aldetik.

Ipuinei dagokienez, esan dezagun, fantasiaren eta abenturaren bidea maite duela idazleak, modernitatearekin lotu gai guti ageri baita.

Deskizio oso landuko testuetan, girotze kronologikoak bere pizua du, jakera nahiz arkitekturaren aldetik. Ipuinak gehien bat motzak dira, 2 eta 3 orrialdetakoak.

Adan eta Eba berriak, lurra suak hartzen duen lurraldean salbatzea lortzen duten bakarrak; odol koloreko basamortuan, gizonak maitasunez hil eta baltsamatzon dituzten emakume libiar eder eta misterioz beteak; Etiopia inguratzen duten harea desberdinetako bederatzi zirkuluak; begirada gaizto eta intziertoko neskatala bular-txapalak; leginak lotsatuta erregetzari uko egiten dioten erregeak; bufoin maltzurak; lurra

izoztutakoan jaki bila iparralderantz abiatzen diren gizon zintzuak; izurriteak; izpiluek engainatuta beren burua itsusia delakoan urkatzera doazen milesia birjin ederrak; gatz kontrabandistak; loak harturikako hiriak eta hauek bezalako hamai-ka abentura eta irudimen apartako saioak.

Egilea: Joxean Sagastizabal.

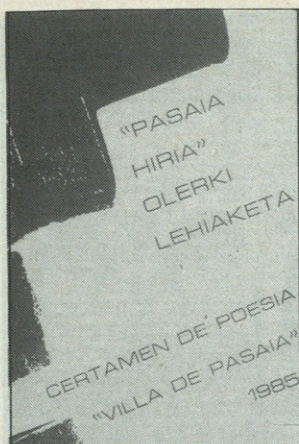
Titulua: Zerura igotzeko.
Argitaletxea: Susa saila 32.a.

Ezaugarriak: 72 orrialde.

«Jolasean»-en gibeletik, hau da Joxean Sagastizabalen bigarren liburua, 10 ipuin motzek osatua. Ipuinak umorezkoak dira, giza-ki nahiz animaliez dihardutenak. Mozkorak, estrerrestre ustekoak, esne-zaparradak zerutik, kaka tartean murgil eta laprastaka ibiltzea maite duten kakalar-koak eta antzekoak ditugu gaiak.

Orain arte Susak erabili argitaratze-irizpideekin oso bat ez datorren ipuin-liburua iruditu zaigu guri behintzat. Hitzatzean dioenez, «haur literaturaren hainbat errekurso eta idaz-tankera erabiliz, helduentzat modukoak diren hamar narrazio prantatu dizkigu».

Broma eta zirikada ausarki darabilen ipuin bilduma Joxean Sagastizabalena.

Argitaratzaile: Pasai Antxoko Udal Liburutegia.
Titulua: «Pasaia» hiria olerki lehiaketa 1985.

Ezaugarriak: 136 orrialde.
Liburu majo hau bidali digu Antxotik lagun batek, iazko olerki-lehiaketako irabazleen lanekin. Bost dira argitaratutako sailak, bi euskarazkoak eta hiru erderazkoak. Hauexek epai mahaiak: Paulo Iztueta, Andu Lertxundi eta L.M. Mujika batetik eta Carlos Aurteneixe, Rafael Castellano eta Félix Marañá bestetik.

Euskaraz irabazi zuena Juan Jose Alberdi, «Itsasabal» izeneko sailarekin.

Olerki idealistak, era tradizionalen Pasaia ibaiaren gortze neurtua eginez, beste mundura eramango duten itsasontzi errukitsuei kantu beroa eskaintzen die, Pasaia geografi-kontrastearekin jolasean. Lizardi ondorengo tradizioan tajutua. Bigarren saria Anastasio Esnaolaren «Gure lurretan» lanak eraman zuen. Bertan poesia erromantikoaz gain, Etxebarrietari egin omenezko olerki luzea azaltzen da. Mundu honetako justiziak, herioren ibilerak, maiteari egin galdeak eta abertzaletasuneko oihuak dira tradiziozko olerki hauetan.

Julia Otxoa, Jesús María Cormán eta Fernando Goñi dira erderazkoen artean irabazle.

Aldizkariaren izena: Eskola. O.H.O.-E.G.B. Araba, Gipuzkoa, Bizkaia.

Ezaugarriak: 12. zkia. 1986.eko ekaina. 84 orrialde.

Argitaletxea: Hezkuntza antolamendurako zebitzua. O.H.O.-ko irakasleek, hiru lurraldeetako O.H.O.-ko ikuskaritzak eta Hezkuntza sailak ateratzen dute eskolaren gaineko aldizkari interesgarri hau. Ekaineko zenbaki honetan denetarikoa gaiak dituzue, eta gehientxoan erderaz.

Eskola antolaketari dagokionez, goiko ziklorako erreformataroko proiektuaren adibide bat. Esperientzien artean, «Txurro atomikoa» eskolarteko aldizkariak; Barakaldon egindako zuhaitz-landaketak, eta berziklaturikako paperaz lantxo bat. Orientabideak saillean, «Centros de apoyo y recursos» etako orientatzaileen gainean eta O.H.O. mailako helduen heziketa. Gaien artean, hasierako zikloko gutxieneko irakaskuntzei buruzko ebaluaketa; Arabako erdiko zikloan, matematika saillean izandako errendimendu akademikoko terminalaz ebaluaketa; erdiko zikloko gutxieneko irakaskuntzen gaineko ebaluaketa; 83-84 eta 84-85 urteetan komunitate autonomoan O.H.O.-n izandako emaitza terminalak eta atzenik, irakaskuntza ertainen erreforma. Lehen zikloari buruzko ebaluaketa urratsak. Bada beste sail bat legeriari zuzendua eta beste bat berrietarako.

Aldizkariaren izena: Munibe. (Antropología y arqueología).

Ezaugarriak: 38 zenbakia. 1986. 800 pta.

Argitaletxea: Arantzadi.

Aurten ere Munibe kallean. Hamabi dira lanak. Horra guztiak: Francisco Etxeberriak, Gobaederra (Araba)ko brontzearako giza-aztarren batzuren paleopatologia. Claudio Zudairek Bizkaiko odolkidetasuna; Lawrence Guy Straus-ek, solutrentsearen kronologia; Juan Ma. Apellanizek, Bolinkoba (Bizkaia)ko antxiñako magdaleniarreko altzarri-ikonografiaren egiletzaz eta aldaketa formalaz azterketa; Jose Ma. Merinok, Hondarribiako Jaizkibel mendiko Iger muturreko aztarnategiaz; Jose Migel Elosegik, Errolle-Gaungo triku-harriaz; Jacques Blot-ek, Zahoko tumulus-harrespilaren gainean (II). Mertxe Urteaga eta Txomin Ugalde, Gipuzkoan dauden mezagintza erromatarren aztarnak; Ma. Asun Aranburu eta Mila Esteban, Zarautzen aurkitutako brontzezko txanpon batez. Koro Mariezcurrera, Nafarroako Castillar de Mendabiako abereen hezurrez; Andre Clot eta Cecile Mourer-Chauvirek, frantziar pirinioetako hezur kuaternarioen sailkaketa sistematikoa eta atzenik, Andre Clot eta Jacques Evin-ek, inbentario eta 14c dataketa, Frantziako mendebaldeko pirinotian hainbat zulotan eroritako animalien hezurdurez eta faunaz.

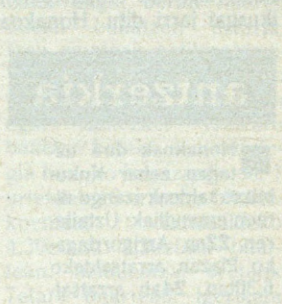
Aldizkariaren izena: Ihintza.

Ezaugarriak: 1986.eko ekaina. 7. zenbakia.

Argitaratzaile: Irungo La Salle.

Lagun zaharrek aldizkari berria bidali digute erredaziora, eskerrak berentzat.

Denean gertatu ohi denez, batzuk ezagutuko dute aldizkaria, ez beste askok, ordea. Horregatik, atzeneko honetan ageri denaren lla-burpena egingo dugu: olerki ugari, hain zuzen, lokin Otaegi-Blas de Otero, Julen Urkiola, Joxe Erribengoa, Alberto Bazaco, eta Patxi Ezkiagarenak. Baita bertsoak ere, Inazio Atxarenak batetik, eta bertsolari eskolakoei zuhaitzi berri bati eta udaberriari jarritakoak. Bestalde, Euskal Herria gaitzat harturik egin berri dituzten 1.200 diapositibez, prosa poetiko ugari, kristautasunaren gaineko gaiak, Aduna herriaz argibide batzu eta Sendotzako taldekoei karta.

arte

Zarautzen erakusketa ugari

Uztailaren 17tik abuztuaren 20a bitartean Zarautzen ospatzen ari den «Gure artea 86» izeneko aret plastikoaren lehiaketa barruan lan asko ikusteko aukera izango da. Erakusketak Zarauzko San Enea izeneko erakustokian izango da.

Zarauzko Torre Luzean izenekoan berriz, uztailaren 11etik 22a bitartean Mertxe Aranaren margoak ikus daitezke. Uztailaren 24an bestalde, Jose Diaz Fernandez pintorearen lanak eskainiko dira abuztuaren 5a bitartean.

Zarautzen bertan ere, Teiltupe izeneko erakustokian, uztailaren 28a arte Francisco Hernandez pintorearen lanak ikus ahaliko dira, uztailaren 31etik aurrera Txari Goienetxe irudigilearen lanak eskainiko direlarik.

Haltzari erakusketa Donostian

Uztaila eta abuztuaren zehar Tomas Murua eskultoreak bere lan berriak Prim Kaleko 20. zenbakian, «Artista» izeneko erakustokian ikusgai jarri ditu. Honakoa

antzerkia

Honakoak dira uztailaren zehar Kukulbixto taldeak izango dituen emandak: Uztailaren 22an Arrigorriagako Plazan arratsaldeko 6,30tan. 24an arratsaldeko 6etan Astigarra. 26an arratsaldeko 8tan Donostian.

ihardunaldiak

Jose Mari Altunari omenaldia

uztaila

27 Azpeitian hilaren 27an, Jose mari Altuna musikoa musika arloan egin duen lanagatik omendua izango da. Omenaldi honetan Azpeitia eta Azkoitiako bandak, J. Barreneixearen koral berriak, Izarraitzko txistulariak, Tolosako txistulariak eta Iruñeako txistulariak parte hartuko dute. Honekin batera Izarra hotelean emango den bazkari herrikoi bat antolatu da, bertara joan nahi dutenentzat txartelak dagoeneko salgai jarri direlarik (Izarra hotelean, Kojua tabernan, Eguskitza kafetegian eta Uztarri tabernan).

da erakusketa honen ordutegia: goizez 11etatik 1,30ak arte, arratsalde 6etatik 9ak arte. Larunbatetan 11etatik 1,30ak arte, arratsalde 10etatik 12ak arte.

«Herriz-Herri»k Bizkaian jarraitzen du

Bizkaiko Foru Aldundiak hil honetako Herriz-Herri kanpainarako plazaratu duen egitarauaren barne, besteak beste, honoko ekintza hauek ikusteko aukera izango da Bizkaiko herrietan zehar. Uztailaren 24ean, Busturiako Izpilueta zelaian **Ganbara** taldea. Santiago egunean, hilaren 25ean, **Azala** taldea eta **Soinu Tantak Morgan** Etxebarrin. 26ean, Ruper Ordorikaren kantaldia Ondarroako frontoian arratsaldeko 8,30tan; Sopuertako zezen plazan, Geroa taldea «Doña Elvira imajinate Euskadi» lanarekin. 27an, Lekeitioko Andra Marin Bilboko Soinu Orkestrak eguerdiko 1,30tan joko du. Hilaren azkeneko egunetan, Karraka taldeak Euskadifrenia antzeztuko du Lekeitioko Antzoki zineman, eta Mendexako frontoian euskal dantza Gure Ohiturak-Txapa taldearen eskutik.

lehiaketak

XII. Azkue sariketa

Bilboko Aurrezki Kutxak XII. Azkue sariketa aurkeztu du. Hiru sail ezberdinetan banatzen da sariketa hau: eleberria, olerkia eta ikerlana. Lanak euskaraz idatziak behar dute izan. Gai aldetik libreak dira, lehen saririk jaso gabeak eta argitaragabeak izango dira. Bilboko Aurrezki Kutxa jabetuko da sarituak izan diren lanetaz, argitaratze-eskubideak beretzako gordezten dituelarik urtebeteko epean. Lanak urriaren 31 baino lehen bidali behar dira helbide honetara: Bilbo Aurrezki Kutxa, Gran Via, 23, 48001- Bilbo.

Kartel lehiaketa Zarautzen

Zarautzko Udaletxeko Eusakra Batzordeak, «Euskal Jaiak 86» barnean antolatutako ospakizunen berri ematearren, kartel lehiaketa batetarako deialdia egin du. Lehiaketa honetan parte hartu nahi duten guztiek Zarautzen bizi behar dute. Gai bakarra «Euskal Jaiak» izango da, partaide bakoitzak nahi hainbat kartel aurkez dezakelarik. Karteletan honetako testua jarri behar da:

EUSKAL JAIK 86-ZA-RAUTZ irailak 1-9. Lanak Udaletxeko Euskara Zerbitzuan aurkeztuko dira, uztailaren 24a baino lehen.

V. Argazki lehiaketa Oreretan

Oreretako «Euskaldarrak» eta «Lagunak» elkarteek Udaletxearen laguntzarekin V. Argazki lehiaketa antolatu dute. Bi sail ezberdin ditu lehiaketa honek: bat librea eta bestea Orereta inguruan dabilen edo ta Madalena inguruan dabilen gaia darabana. Argazkiak txuri beltzean nahiz koloretan aurkeztu daitezke. Lanak bidaltzeko helbidea honoko hau da: S.D.C. Lagunak, Olibet Poligonoa, 5 Orereta. Lanak bidaltzeko epea urriaren 17 izango da.

Xabier Lizardi saria

Haur literatura suspertu asmoz, Zarautzko Udalak Xabier Lizardi sariaren bos-

garren deialdiaren berri eman du. Oinarrietan seinatu duten bezala, lan orijinalak, argitaragabeak eta beste lehiaketetan saritu gabekoak izan behar dute. Ipuioi 12 orrialdetik gorakoak izan behar dute eta uztailaren 29a baino lehen bidali behar dira Zarautzko Udaletxera.

Bordari eta Satarka literatur lehiaketak

Euskararen zabalkundearako eta idazle berriak sortarazi nahian, Hondarribiko udalak «Bordari» ipuin lehiaketa eta «Satarka» olerki lehiaketa antolatu ditu. Idazlan guztiak euskaraz idatziko dira, orijinalak izango direlarik, inoiz inon argitaragabeak. Gaia librea da, eta beste edozein lehiaketan saritu gabekoak izan behar dute lanak. Aurkezpenerako epea irailaren 15ean amaituko da eta lanak Hondarribiko udalbulegoetan entregatu behar dira.

kantaldiak

Hilabete batzuek emanaldirik egin gabe pasa ondoren, berriro izango dugu plazaz plazaz Donostiako «Txanbela» folk taldea. Izan ere, honoko hauek ditugu datozen emanaldiak: uztailaren 24ean Astigarragan «Eltzegor»ekin. 26ean, Donostiako Sagues auzoko Mariaren Bihotza aretoan, arratsaldeko 8tan.

Donostiako XXI.

Jazzaldia

Hilaren 23tik 27ra bitartean Donostiyako XXI. jazzaldia zeratuko da. Honatx egin-araua: 24ean, gaueko 10etan **Don Cherry: Nu Miles Davis**. 25ean ordu berean-edo **George Benson**en aldia. 26an unibertso guztian entzungo den «Donostiako Jazzaldia all stars»: **Jimmy Owens, Slide Hampton, Jimmy Heath, Hilton Ruiz, Percy Heath** eta/and **Jimmy Cobb** taldeak. 27an ilunbista horretan **Vienna art Orchestra, McCoy Tyner Trio, Freddie Hubbard, Joe Henderson** and **Woody Shaw** arituko zaizki...gu! Informazio gehiagorik nahi duenak 200124 telefonora hots egin beza, edo viceversa, hobeto.

Uztailaren 24ean Gernikako Azoka Enparantzan, gaueko 11etan **The Meteors**.

Uztailaren 21ean Anoetako Polikiroldegian **Loyd**

dantzaldiak

Uztailaren 17tik 20a bitartean Antzuolan ospatzen diren jaien barruan, 19an ospatzen den Moru eta Kristauen arteko dantzaldiak aipatu beharrekoak dira, kaleari zehar ospatzen den alarde batzuek direla esanaz.

Cole and the Commissions eta **La Dama se Esconde**.

Uztailaren 24an Oreretako musika plazan, 10etan, **Oskorri**.

26an berriz, Billabonan Oskorriekin batean **La Geltru** Kataluniakoa eta **Ar bleizu ruz** Bretainakoa akituko dira.

Uztailaren 21ean **Ereintza** Oreretan akituko da.

Uztailaren 23an Saran **Beskoitzeko** dantza taldea akituko da.

Uztailaren 24ean Donibane Garazin **Oinak Arinen** emanaldia izango da.

Uztailaren 27an Donibane Lohizunen **Begiraleak** begiratu baino gehiago egiten dutenen dantzaldia.

Portugaleten XII. Folklore festibala

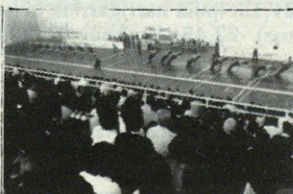
Portugaletako «Elai-Alai» elkarteak antolaturik XII. Folklore festibala ospatuko da, bertan hamar taldek parte hartuko dutelarik. Festibale hau hilaren 24, 25 eta 26an izango da eta parte hartuko duten taldeak Portugaletik, Suizatik, Argentinatik, Paraguyatik, Brasilatik, Finlandiatik, Txekoslovakiatik, Greziatik eta Poloniatik datoz. Festibalarekin batera, Euskal Herrian zehar emanaldi batzuek ere eskainiko dituzte talde hauek.

kirolak

Soka tira txapelketa Lasarten

uztaila

27 Uztailaren 27an, eguerdiko 12tan Azpeitian Euskadi mailako soka tira txapelketa Azpeitian ospatuko da. Txapelketa eguerdiko 12tan izango da eta 560 kilo pisatzen dituen taldeen txapelketa izango da.

Tenis eta igeriketa ikastaroak Beasainen

Beasaingo Antzizar polikiroldegian izango diren tennis eta igeriketa ikastarorako izen emateko epea zabalik dago, berau hilaren 30ean bukatzen delarik. Izan emateak polikiroldegiko bulegoetan arratsaldeko 4etatik 8etara bitartean egin daitezke. Ikastaro hauetan beteko den ordutegia honoko hau izango da: 7 urtetatik 16 urtetara bitartekoentzat arratsaldeko 4,30etatik 5,30etara bitartean; helduentzat 6etatik 7etara bitartean. Igeriketa ikastaroan izen eman nahi dutenek lehen aipaturako bulegoetara jo beharko dute.

UZTAILA
20
UZTAILA
27

uztailak 11,02: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,30: Hit Parade. 14,30: Teleberri. 14,35: Superstars. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak). 15,30: Don Don Kikilikon (pailazoak). 16,30: Hardy'tar mutilak (telesaila). 17,30: «Flap, azken gerlaria» (luzemetraia). 19,00: Emakume bionikoa (telesaila). 20,00: Txoria dut maite (egitarauaren aurrerapena). 20,30: Simon eta Simon (telesaila). 21,30: Gaur egun. 21,45: Hemen bizi. 22,15: Basabizitza. 22,45: Kirolez Kirol.

uztailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pottokiak (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Carsonarren Legea (telenobela). 16,00: «Flap, azken gerlaria» (luzemetraia). 19,32: Tarzan (m. bizidunak). 20,00: Hardy'tar mutilak (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05: Plaza berri. 21,35: Kirolez Kirol. 22,05: Tenko (telesaila). 23,05: Gaur egun. 23,30: «Hilketa lapurra» (luzemetraia).

uztailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: T jauna (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Carsonarren Legea (telenobela). 16,00: «Hilketa lapurra» (luzemetraia). 19,30: Tarzan (m. bizidunak). 20,00: Charlie Brown (m. bizidunak). 20,30: Valentina eta pailazoa. (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05: Gaztetandik. 21,35: «Tiragora Poxpolin» (luzemetraia). 23,05: Gaur Egun.

uztailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Charlie Brown (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Carsonarren Legea (telenobela). 16,00: «Tiragora Poxpolin» (luzemetraia). 19,32: Tarzan (m. bizidunak). 20,00: Tintin (m. bizidunak). 20,30: Traste zaharren kutxa (zine komikoa). 21,00: Gaur egun. 21,05: Dagoenean bonbon. 21,35: Kirolak. 23,30: Gaur egun.

uztailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Ipuin famatuena. 14,30: Teleberri. 15,00: Carsonarren Legea (telenobela). 16,00: «Itsaso azpiko hiria» (luzemetraia). 19,32: Tarzan (m. bizidunak). 20,00: Emakume bionikoa (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05:

Crash (telesaila). 21,35: Aurrez aurre. 22,05: Herrialde hartaz maitemindurik (telesaila). 23,05: Gaur egun.

uztailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tintin (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Txaskarrilo. 15,15: Carsonarren Legea (telenobela). 16,00: Kirolak. 19,32: Tarzan (m. bizidunak). 20,00: T jauna (m. bizidunak). 20,30: Bai ministroa (umorezko telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05: Kirolez Kirol. 21,35: Hit parade. 22,05: Ilunabar aldea (telesaila). 23,05: Gaur egun.

uztailak 13,30: Herrialde hartaz maitemindurik (telesaila). 14,30: Teleberri. 15,00: Ladrillo. 15,10: Ipuin famatuena (m. bizidunak). 15,30: Buck Rogers (telesaila). 16,30: «Ke seinalea» (luzemetraia). 18,00: Aztiak eta zaldunak (telesaila). 19,00: Dokumentu Telesaila. 21,00: Gaur egun. 21,15: Ipuin harrigarriak (telesaila). 21,45: Magnum (poliziakoa). 22,45: Horkonpop. 23,00: Amaiera.

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Ihes betea zilegi balitz...

Ihesak, indiarak, mexikarrak, 39.eko Espainia... ez da guxi ihes egiteko, arriskuak eta ihesak erakutsiko dizkiguten pelikulak ikusteko. Nahiz eta bigarren mailako filmeak izan, agertzen da pare batetan, besterik ez bada ere, aktore eta zuzendari interesgarriak. Dena dela, eta gezurra badirudi ere telebista komentaria batentzat, telebista martxan jarzetik ere ihes egitea aholkatuko genizuke. Arren, zoaz plaiara!

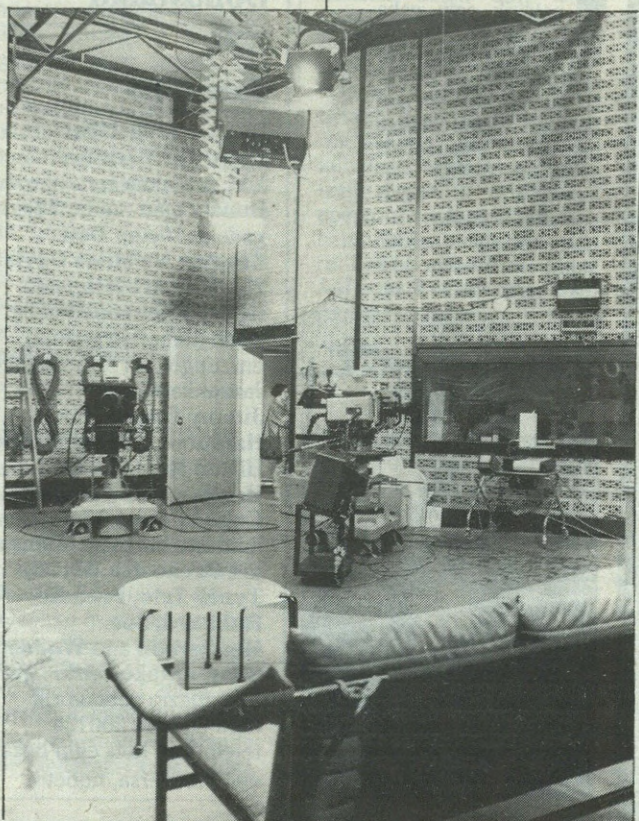
uztaila

20 Flap, azken gerlaria ez da, nahiz eta izenak hala sugeritu «azken mohikanoa». Ingelesezt Flapping Eagle, hau da «Arrano Hegalaria» izena du Carol Read zuzendariak 1970. urtean egindako filme honek.

«Arrano Hegalaria» gizon indartsua da, izpiritu ospetsukoa eta izaera zitalekoa. Bere begirada triste bezain indartsuak mundu guztia mendekatzen du. Indioen buru da. Berarekin batera beste pertsonaia berezi batzuk azalduko dira zintan. Eleven Snowflake, esaterako, kazetari izan nahi duen gaztea, edota 40 urtetako «Lobo Jackson», «Mr. Smith»

indio zaharra... eta beste mordo bat. Horiekin batera bada polizia sargento erdi-indiar bat onartu nahi ez duena bere jatorria eta amorrubizia izango diona «Arrano Hegalaria»ri. Sargentu honek istilu bat baino gehiago sortuko ditu bere izaera eta bere maniak direla medio. Gona alde batetik, eta indioekiko eskubideak kontutan ez hartzeak, istilu frango sortuko dituzte batzuren eta beste arteen.

Ezin iragarriko dugu ordea pelikulen nondik norakoa. Ikustekotan bazaude gauza bat baino ez dizugu esango: Anthony Quinn eta Claude Akins agertzen dira paper nagusienetan.

uztaila

21 **Hilketa lapurra** 1968. urteko filmea dugu frantsesak direlarik bere zuzendari eta aktore nagusiak. Nadine Trintignant dugu hain zuzen ere zuzendaria eta Jean Louis Trintignant berriz aktore nagusia. Hori ondoan Robert Hossein eta Florinda Bolkan agertzen dira paper garrantzitsuak beteaz.

Hilketa baten errudun dela komentzituko du bere burua gizon batek. Hori dela eta errealtatearen arrasto galduko du gizon honek. Bere etxetik ihes egingo du hiriko beste etxe txiki batetara eta joku nahasi bati emango dio hasiera, polizia eta prentsa joku horren erdian egongo direlarik.

Egunkarietara idazten hasiko da bere burua agertuaz hilketa perfektorearen egile bezala. Eta prentsak, nola ez, publikatu egingo ditu «kasu» berezi horrekin lotura duen edozer.

uztaila

22 **Tira gora poxpolin** gartzela frankista batetik ihes egingo duen abiadore amerikar baten istorioa dugu. Mitchel Leisenek zuzendutako filme honetan Claudette Colbert, Ray Mi-

llan eta Walter Abel ditugu protagonistak.

1939ko uda. Tom Martin piloto amerikarra espetze frankista batetan atxiloturik. Bere emazte ederraren erreguei esker salbatu dela jakingo du. Ez dago ezkondukir oprdea. Nor ote barrutik atarra duen emakumea? Kartzelako komandantearen bulegoan ezagutuko du bere

emaztea dela dioen emakume hori. Biek hartuko dute orduan mugarako bidea. Frantziarekiko mugara iritsi aurretik konturatuko dira ordea gartzelakoak parre egin dietela muturraren aurrean. Tom-ek abioi bat lapurtuko du orduan eta emakumea eta biak joango dira mugaz bestaldera.

uztaila

26 **Ke seinalea** indio eta mexikarrak agertuko zaizkiguneko beste filme bat dugu. 1952. urteko Mexiko berria. Harper kapitainaren gidaritzapean dagoen EEB-Betako zaldi-armadako ordezkari txiki bat erasotzen dute Ute indiarrek, Colorado ibai ondoko gudaltxe batetarantz abiatzen direnean.

botoia sakatu aurretik

«Dagoenean Bonbon» ere uda giroan

UDA giroa barrenerraino sartu da ETBko programa askotan ere. Batetik eta bestetik ikusten da urte saio honi lotutako programarik.

«Dagoenean Bonbon»en ere argi eta garbi ikus daiteke. Lehendabiziko erreportaia esaterako, «Txalupatik arrantzaz» enbiri emateko modukoa izango dela deritzogu. Pentsa txalupa batetan, eguzkia arrastirian, eta arrai-txikitari... Guk ere nahiago genuke hemen baino itsasoan bagina!

Bigarren erreportaia Kiwi frutari buruzkoa dugu. Urte gutxitan hainbeste ugaldutako den fruta klase honetaz.

Azkenik, Gernikako Patxi Lasa izango da sukalderako zerbait erakutsiko diguna: piperrak prestatuko ditu txibiz beteta.

Elkarrizketa ugari «Plaza Berri»n

ELKARRIZKETA ugari agindu dute izango dela aste honetako «Plaza Berri» programan. Elkarrizketatuen artean Kristina Mardaraz bertsolaria, Xabier Gereño idazle eta editorea, Bilboko afari-euskaldunen antolatzailea, Mikel Laboa kantaria eta Josu Landa gure lankidea izango dituzue.

Horrezaz gain erreportaia berezi bat ere eskainiko digute Gasteizen ospatu zen txiste afari bat dela medio.

Amaitzeko Jose Luis Zumeta pintorea eta bere espresionismoari buruzko erreportaia eskainiko zaigu.

«Tenko»: Blanche arrisku bizian

ARRISKU bizian suertatuko dira «Tenko» telesailako Debbie eta Blanche pertsonaiak harrapatu eta makil batzutura lotu dituztelarik. Beste emakumeen artean ere mesfidantza zabalduko da Marion eta Rosenkiko salaketa bat izan dela medio.

Yamouchi kapitainak libre utziko du Debbie, baina apostu moduko bat egingo du Blancheren bizitza salbatu ahal izateko: preso daudenek 500 zaku igo beharko dituzte ondorengo zazpi egunetan.

Nork irabaziko apustua...? garrantzitsuenei buruz.

Pilota partiduak Oreretan

uztalla

22 Oreretako jaiak direla eta Erreterriako eskuzko pilota txapelketaren finala uztailaren 22an ospatuko da. Azken aurkeoa 19an jokatu zen. Lehenengo bikotea oraindik osatu gabe baldin badago ere, bigarren partidua honako bikoteek jokatu dute: Alustiza eta Galartza III, Ladutx eta Tolosaren aurka. Goizeko 10,30tan, herriko pilota lekuan.

Tenis ikastaroa Andoainen

Hilaren 14ean hasia da Andoainen tenis ikastaroa, berau 25ean amaituko delarik. Ikastaro hau goizeko 10etatik 11etara 7 eta 10 urte dituzten haurrentzat izango da. 11etatik 12tara 11 eta 14 urte bitarteko haurrentzat. Arratsaldeko 5,30etatik 6,30etara 15 urtetatik 18 urtetakoentzat eta 6,30etatik 7,30etara 18 urtez gorakoentzat. Ikastaro hauen prezioa 1000 pezetatik 1500 pezetetara doa.

jaiak

Zuraide

Ezpeleta ondoko herri honetako bestak hilaren 26arekin hasiko dira, **Turrutak** taldearen musikaldiarekin. 24ean bada gauza bat baino gehiago: meza nagusia goizean, pilota partida arratsaldean (Intxauspe eta Saint-Paul Karrikart eta Larronderren kontra), 6,30tan herritarren arteko indar-jokoak eta gauean **Izan** musika-joka eta karriketan goiti-beheiti **Uztaritzeko txaranga**, **Ezpeletako txistulariak** eta **Beñat Elizondo**. Astelehenean 10etan meza, 11tan aperitifa eta **Milafrangako** txistulariak, arratsaldean ekologistek ustez arrazoiz gaitzesten dituzten **antzara-joko** horietako bat, 6tan pala partidua eta gero dantzaldia talde-surpris batekin. 29an bukatzeko partida mundiala (Dufurg eta Duruty, Eskos eta Maitiaren kontra) eta **Gazteok** jende beroaren gorputzetan kalentura sartzen.

Traineren tenporada aurrera

Dagoeneko hasia den traineren tenporada honetan hilaren 20ean, Portugaleten Sestaoko bandera jokatu da. 25ean Astilleron, Astilleroko bandera jokatzeko da. Hilaren 26 eta 27an Zierbana, Petronorren bandera. Eta 27an, Santon Seaten Bandera.

Harrijasotzaile lehiaketa

Donostiako Turismo Sailak abuztuaren 10erako harrijasotzaile proba bat antolatu du. Parte hartu nahi dutenentzat baldintzetako bat federazioko fitxa edukiyea izango da. harrijasotzaile bakoitzak nahi duen harri mota aukera dezake eta harriaren pisua 7 arrobotatik gorakoa izango da. Harrijasotzaile bakoitzak 7 minututako bi txandatan jaso beharko du harria eta kilo gehien altxatzen duena izango da garaile. Izenemateak hilaren 26ean baino lehen egin behar dira C.A.Tn edo Federazioan.

Olazti

Hilaren 25ean hasiko dira Olaztiko festak, 12tan botako den etxaferuarekin eta segidako kalejirarekin. Gau horretan bertan **Mintxoriak** arituko dira musika-jole. Gero 26an goizean kontzertua eta arratsaldean **goiti-behera** lehiaketa eta pilota partidua; gauean **Arkaitz**-ek joko du berea. 27an herri-gosari bat izango da, erraldoiak eta buru-handiak gero eta bazkal ondoren sienta herrikoia, patinete eta triziklo lasterketak eta **Jator**-en musika eskeletoaren astingarri. 28a jubilatuen eguna izango da, bazkari bat dute berek eta gero umorezaleak arituko dira kontu kontari, arratsaldean ogi-ta-gazta jate ederra eta **Klaké**, jo-ta-ke. Azken eguna 29garrena da, egonen dira lasterketak, egonen da herri-merienda bat eta **Akelarre** joko du, poliki-poliki.

Orereta

Oreretako bestetaz zoezer esan genuen, garaia baino lehen, orain dela pare bat aste, eta gauzarik deigarrienak baizik ez ditugu aipatuko oraingo honetakoa. 21ean, 7tan txupinazoa eta gauerdindorenean, **Akelarre**; segidan **Inkansables** eta **Txalaparta** fanfarreak. 22an, "Txikilandia", 12,30tan Josetxo Ule-ri omenaldia, arratsaldean pilota, 9tan, antzerkia, 12tan piroteknia Zaragoza-koa eta gauean **Egan**. 23an 7tan, **kabareta** Zaragoza-ko **Oasis**ekin, pilotalekuan, gero **Minxoriak** eta Zuberoako lagun iletsu saltarina, alias **Niko**. 24ean gauean **Oskorri** eta txarangkak eta **Arkaitz** eta el-kopon. 25ean, 11,30tan dantza txapelketa bat alamedan eta 1,30tan bertsolariak (Peña, Murua eta Egaña), 6tan herri-kirolak zezen-plazan, 7tan, **Kilikariak**, 8,30tan, nazioarteko folklore jaialdia, 11etan, jazz eta 12tan pobredeti-a.

Ispaster

Santiago-inguruan Bizkaian egiten diren jairik zelebrenetakoak Ispaster-ekoak ditugu bat ere dudarik gabe. Honatx programatik aukeratutako gauza pare bat —edo hiru; gero geroakoak. 24ean txupinazoa eta Txantxopirripi igoera. 25ean, Santi-eguna, 9tan kalejira, 12tan Santiago ermitan meza nagusia eta zelaian erromeria, arratsaldean trikitixa plazara jeitsi eta gero pala-partiduak izango dituzte: Zarandona eta Aranzadi Iñarra eta Urtae-netxeren aurka eta Murga eta Luke Ansotegi eta Orexa Iñaren aurka. Gaueko 11tan, **Akelarre**. 26an, Santa Ana: betiko goiz-eresiak eta eliz-otoiak eta gero dantza batzuk, plazan; arratsaldeko 7tan sokamuturra eta "bukatzeko" berbena-edo, **Liskerekin**. 27a Santa Anaxu da denok dakizuenaz. 5,30tan zal-di-probak, gauez **Pipermine** saioa, eta zeuena. 28a ei da azkenekoa; bakar-bakarrik jakin ahal izan dugu 10etan Santonpipirri jaitziera izango dela, eta jai-amaierako txupinazoa.

□ **Araba:** 21ean, Erreta-Lantenu, Luxaondo eta Uriolan; 23an, Aginaga eta Lantenun.

□ **Bizkaia:** 26ean, Busturia, Garai, Ispaster eta Morgan.

□ **Gipuzkoa:** 23an, Oreretan; 25ean, Ordizian eta Bilabonan; 26an, Sorluzan.

□ **Nafarroa:** 23an, Allo eta Astrainen; 26an, Olazti, Gares, Tuter, Luzaide eta Bidaurren.

□ **Iparralde:** 23an, Donapaleu eta Ustaritzen.

Gares

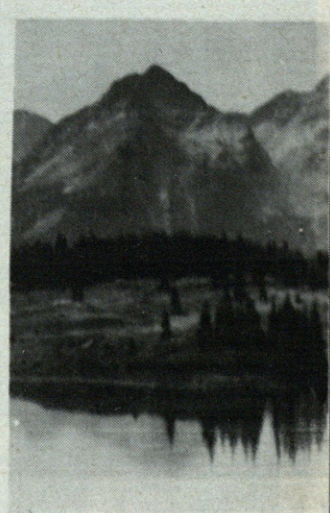
Festa murriztuxear aurtan Gares-ekoak. Normalean zazpi egunez luzatzen badira, aurtan bost egunetara laburtu dituzte, presu-puestoa-ta, jendea nekatu ere egiten dela-ta. Egunez egun: 24ean, ordubetetan, txupinazoa (idazkari zaharra jubilatzen da eta berak botako du, mano-mano alkatearekin). Gauean **Oropendola** taldeak joko du plazan. Gero, 11ak aldera, zezen-suzkoa eta larrain-dantza (egunero ordu berean izango dira, bai bata eta bai bestea ere). Ondoren, segi oropendolarekin. 25ean, kanta hotsean esnatuko dira puentelareinatarrak, 6,30tan ibiliko bait dira kale-kantariak. 11tan meza eta bertako **Arrieta** abesbatza-ren saioa (hainbatgarren urtemuga betetzen dute). Gero prozesioa, santuarekin eta guzti. Orduantxe izango da **banderei agurra**, ekitaldi famosoa (poliki egingo ote dute aurtan?) Gero herriko gaiteroen kontzertua (zazpi lagunez osaturiko talde berri honen musika ezin galduko dugu!) **Zubia** dantza taldea ariuko da 1,30tan, arratsaldeko 6,30tan folklore jaialdia (nongo taldeekin, dudu-mudan zeuden azkeneko momentuan) eta gauean **Samurrairekin** dantza. 26an bakilak (Martxikako Juan Jose Loparte-ren ganaderiarekin), eguerdiz txistulariak, 6tatik 9tara zezen-festaldia eta ilundutakoan **Hexagonoren** aldian izango da. 27an Saint Sever-ekoekin ohizko jumelaga, pilota partidua (Lizalde-Txopere-na), 'rekortadore'-lehiaketa eta **Lima-i-ronekin** plaza-dantza. 28an **Maraton** izango da musika-jolea, eta 29an, **aberejada**-eguna dute, ajo-arriero txapelketa eta bapo eta papo eta goazen beste batera.

Bilabona

Hilaren 19an hasi eta 30a bitartean Bilabonan Santiago festak izango dira. 24ean, arratsalde, buruhandiak, gero danborrada **Irrintzi** eta **Iputargiak** txarangekin. 25ean, diana eta gero sokamuturra, eguerdiz txistulariak, 6etan aureskua. 7etatik 10ak arte eta 12etatik 3,30ak arte dantzaldia **Basakabirekin**. 26an erremonteko finala, txaranga, kalejira eta beste. 8tan, Gurea zinemaren **Isidro Larrañaga** Akordeoi orkestra. Gauean **Los Rubirekin** dantza-saioa. 27an goizean sokamuturra... 12,30tan, zinemaren, **Donostiako Orfeola**. 6etan herri kirolak eta futbol finala; 10,30tan **bertsolariak**: Lizaso, Peñagarikano eta Lazkao Txiki. Ondoren eta jota-seko gelditu bitartean **Arkaitz**: topeko mar-txa, bostak arte, orduan edan ahal izango bait duzu txokolate go-za. 29an, destakatzekoa, 5etan egingo den marmitako txapelke-ta. Finitzeko 30ean hamaiketako txistorrada, gero bazkari herri-koia, 4etan, txirrindulariak, 8tan, sokamuturra, 11etan **Pantxoa eta Peio**. 31ean, 8tan diana pasakaile eta trikitixarekin eta **Los Rubi** taldea. 12tan erroskilaren lurperatzea, 4etan, sokamutu-rra... bukaera ezin ikusi ja, hori itsua daramat...

Ordizia

Ordiziako jaiak. 24ean, 12tan, suziarik; 9tan, danborrada; 11,30tan, pilota, **Beti Alain**; 12tan, Santa Ana ikastetxean, rocka: **Tijuanita in Blue**... 25ean, 6etan, 'goiz eresia'; 8,30tan, LXXIIIgarren Villafranca txirrindulari froga, 9tan, ehize txakurren proba, gero festetan normalean egiten diren lehiaketa eta ariketa horie-tako batzuk... 5,30tan pala txapelketaren finala. Gaurera arte **Ti-rri-Tarra** fanfarrea eta dantzaldia, ez dakigu zeinekin. 26an-edo (egunak eta gauak, zein bereizten zailak), goizeko 4etan, **Pilin-drajos**, 6etan, danborrada eta txokolatada; 8,30tan, txistulariak; 9tan, kalejira Irungo Udal Bandarekin; 10etatik 2ak arte eta 4eta-tik 7ak arte, **Karting** kotxe pista. 27an, 10etan, **igeriketa txapelketa**. Beste kontzertu bat, ordubetetan. 6etan, pilota parti-dua, eta 7etatik 2etara **Oria** eta **Koskola** txarangeak; 11,30etan berriz **Marabu Orkestra** pilotalekuan. 27a **kuadrilen** eguna izango da; goiz-musika eta horiek eta gero, 1etan, koadrilen ir-teera; 4etan, nor-lehenago itoko, 27an hasitako lehiaketaren ja-rraipena; arrats-ilunabarrean **Kilikariak**, baita kalejira bat ere **Beti Alairekin**, eta Maraburekin salto-matan segi.

mendi ibilaldiak

uztailaren 27rako

□ **Mendikari** (Hazparne): Soumcoy, Pas de l'Osque, Arette Sanmartiritik Añamendiko Arretatik itzulia.

□ **Gallarreta** (Gallarta): hilaren 25, 25 eta 26ean, XI. Zona-ko akanpada.

□ **Ostadar** (Zumarraga): hilaren 25, 26 eta 27an, Picos de Europa.

□ **Kresala** (Donostia): hilaren 25, 26 eta 27an, Picos de Europa.

□ **Gasteiz**: hilaren 25, 26 eta 27an Benaskera bidaia.

□ **Uzturre** (Tolosa): akanpada.

□ **Ganerantz** (Portugalete): hilaren 25, 26 eta 27an, Isabatik Aniera.

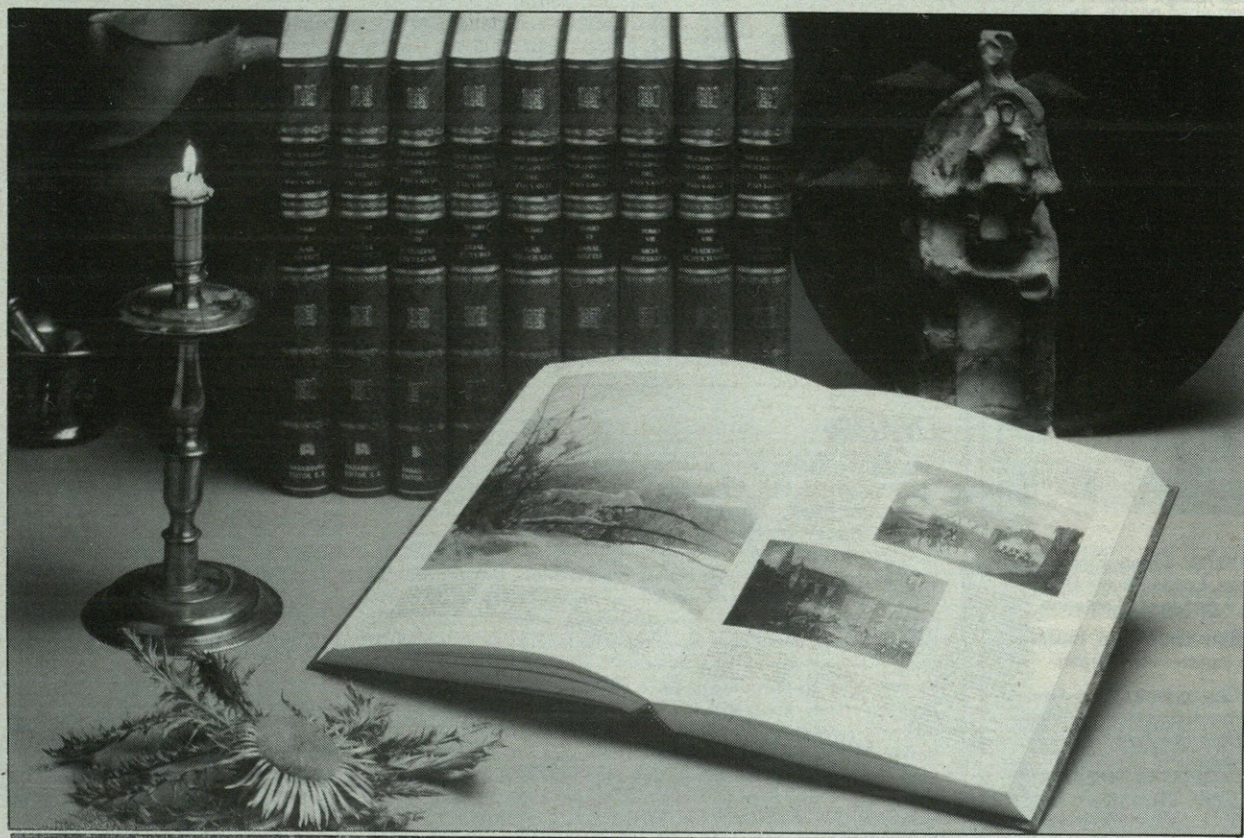
□ **Artibai** (Markina): 26 eta 27ean, Vignemale.

□ **Aitzarte** (Donostia): 25, 26 eta 27an, Holtzarte - Kakueta Ehujarre (Zuberoa).

□ **Añamendi** (Baiona-Bidarrail): bi egunetarako, Gavar-nie-ra.

DICCIONARIO ENCICLOPÉDICO DEL PAÍS VASCO

Lanik osoena Euskal Herriari buruz

Hamar urtetan barrena ihardun dira gure jakintsu eta ikertzaile trebeenak lanean begien bistan duzun «Diccionario Enciclopédico del País Vasco» galant askoa osatzen. Bera da zehaztasunik bat ere galdu gabe, modu atseginetan, gure herriari buruzko jakinbide guztia osoki biltzen duena.

Apain eta lujoan 75.000 hitz paseak eta 6.000 argazki jaso dira hamar liburukitan. Historiak eskertuko duen argitarapena.

Argibide gehiago nahi bazenu, bete txartela zure datuekin eta hona bidali:

HARANBURU editor, S. A.
Apartado 1397 - San Sebastián

Izen-abizenak.....

Helbidea.....

Herria.....Posta barrutia.....Telefonoa.....

Madrilgo azken atentatuak Estatua astindu zuen

BEDERATZI guardia civil hil eta berrogei zauritu ziren asteleheneko atentatuak Estatu Espainola astindu zuen, Parlamentu berria konstituitzeko bezperatan. Iturri batzuek atentatua —hasieratik mundu guztiak jo du ETaren ekintzat— Txomin Iturberen deportazioarekin lotu badute, beste batzuek azkenaldi honetan erakunde armatuak darabilen sistema gogoratu dute, alegia, gertakizun politiko handi guztien inguruan uzten duela arrastoa. Madrilen ETak erakusten duen lasaitasuna eta edonola ere erakusten duen indarraz gain, komentaria politikoei beste zenbait gauza ere azpimarratu dute. Antxon Sarasquetaren ustez, gerrilla urbanoaren dinamika batean sartzeko arriskua dago, eta Gobernuak borroka antiterrorista berplanteatu beharko du, neurri polizialei bezala politikoei dagokienez.

Ipar Euskadiko arazoak Tour-ean present egon ziren egun batez

BAIONAN hasi eta Ipar Euskadiko barnekaldeko lekurik politenetakoak paseaz iragan da aurtengo «Tour de France». Hango abertzaleek, iragarria zuten bezala, bertako egoeraren berri emateko profitatu zuten. Prentsa batek abisatua zuen EMAk bonbak ipiniko zituela mehatxua egin zuela; oker, dudarik gabe. Aldiz, EMAko eta Seaskako jendeek Ipar Euskadiko gizarteak bizi dituen arazoak agertzen zituzten paper eta pankartak erakutsi zituzten, bai euskal kulturari dagokionez eta baita egoera sozioekonomikoarekin lotutako gaiak ere. Han ziren azken hilabeteotan krisian sartu diren lantegietakoak ere, Iparraldean den «Midi Vert» hori gero eta gehiago udan bakarrik bizi den basamortu bilakatu nahi dutela salatzen.

Ijitoen kontrariorik handienak Andaluziako biztanleak dira

EUSKALDUNOK sarritan andaluzak eta ijitoak ongi berezi ez baditugu, beraiek erakutsi dute arraza diferentetakoak direla. Jaengo Torredonjimeno herrian duela hilabete gutxi ijito familia bat ia erre bazuten, beren etxe barruan gordeta zeudela, probintzia bereko Martos-en hogeitamar familiari beren etxeak kixkali dizkiete. Alkatea PSOEkoa. Hernanin

orduan alkate zen Juanjo Uriak galantak entzun behar izan zituen, eta herria egunkarietako lehen orrietan azaldu zen, telebistan erreportai luzeak eskaintzeaz gain. Baina euskaldunon arrazismoa hain gogorra bada, ez da txikiagoa ijitoen mintzoagandik euskaragandik baino gertuago bizi diren andaluzena. Martosetik kanpora botatzea esijitu zuten herritarrek, eta geroztik prentsa kexu bada etxeak erre dizkietelako da: mundu guztiak onartzen du herritik kanpo beharko dutela kokatu.

Mitterrand eta Chirac-en arteko «cohabitation» zintzilik

NAZIOAREN, Frantses nazioaren esan nahi da, interesak arriskutan daudela eta François Mitterrandek uko egin dio Chirac-en gobernuak erabakitako pribatizazio legeak sinatzeari. Kapital pribatuak duen kontrol faltagatik Estatu Frantsesaren independentzia garantizatzen duten enpresak atzerriarren interesen mende geratu daitezkeela adierazi du horren motibo. Lehendakari sozialistaren eta gobernu eskuindararren arteko koabitazioa arriskutan jarri arren, hurrengo hauteskundeak prestatuz berriro galdutako «ezker soziologiarren» gehiengoa prestatzen hasi da Mitterrand.

PDPk azkenean Fragaren altzotik alde egin du

ASTE gutxitako polemika labur baten ondoren, azkenean Coalición Popularretik alde egin du Partido Demócrata Popular delakoak. Fragak Felipe Gonzalez sekula alternatiba egokirik —eta batez ere irabazteko modukorik— ez diola eskainiko konprenituta, beste gisatako operazioetan murgiltzeko eskuak libre nahi zituen Oscar Alzagak. Seguruenik ez du talde parlamentariarik erdietsiko, baina errezago konspiratuko du hurrengo hauteskundeetarako gehiengo berri bat osatzeko bidetik. Rocaren operazioak porrot eginik, Adolfo Suarez aurkezten da Feliperen alternatiba gisa, eta horrekin batera Kataluniako eta Euskal Herriko nazionalismo moderatuekin kontatu beharra dauka. Estatu mailako mapa politikoaren birmoldaketa martxan hasita dago.

Jelkideen zatiketa edo espultsioa, euskal politikaren aldaketa deia

Astekari batean eta Euskal Herrian kronika politikoak egitea zazpi egunoroz berandu jaiotzea bezala da. Erreportalaren gaita ARGIA plazaratzerako (egun pare baten tartea) batzuetan modaz pasatzen dela eta beste batzuetan berriz espero ez bezalako aktualitatea hartzen duela ikustearekin eszeptizismo mordoa bat pilatzen du kronikagileak. Aste honetakoa, ordea, berezia da. PNVren krisia tonbolarok jotzen da, eta zenbaki hau plazaratzeko egunetan garbitzen da zozketa.

Arzalluz irabazle ageri da, baina makina bat buruhauste kostako zaio.

Igandeoroko bere artikuluan iragarri zuen Xabier Arzalluzek: dena eztabaidatu daiteke Eusko Alderdi Jeltzalean, baina ezertan hasi baino lehen disziplina dago berriro ezarri beharra. Jelkideen prentsak «cuestión previa» deitu duen horretan zentratu da eztabaida, eta zatiketa ere bide horretatik suertatu daiteke, sustraian dagoen arazo mordoa sakonki eztabaidatzera iritsi gabe.

Zatiketa diogu, baina itxura guztien arabera, espulstio bat izango da larunbat honetan gertatuko dena, edo beste hitzetan esanda, nafartarren kasuan bezala «autoexclusión» delakoa.

«Cuestión previa» delakoa eta Arzalluzen aparatoaren ofentsiba

Karlos Garaikoetxearen jarraitzaile diren kritikoek aitzakia polita erakutsi diote Arzalluzek kontrolatzen duen aparatoari eztabaida ideologiko eta politikoetan murgildu gabe arazoa sustraitik mozteko: Batzarre Nazionalaren lejitimotasuna jarri dute auzitan.

Kritikoek, egia esan, ez zuten horretara jo beste erremediorik. Nafartarren espulsiotik minoria direlarik, Araban militante kopurutan duten gehiengoak

ez die ezertarako balio estatutoen arabera gutxiengoak diren ofizialistek aparatoa kontrolatzen dutelako. Orobait Bizkaiari, afiliazioaren ia erdia osatzen duten kritikoek aparatoan ordezkari izanirik ez dute.

Prentsak «cuestión previa» deitu duen horri heldu beste biderik ez da geratu, beraz. Alderdiak Nafarroan duen egoera tamalgarriak bere pisua jokatzea nahi zen, jelkide guztien adiskidetzeari lortu eta elkarriketaren sartzeko, «Aún es tiempo» agirian kritiko ezagunenek defenditzen zuten.

Aparatoak ordea, Arzalluzen artikulua eta aparatoaren aldeko kargudun nagusiek sinatutako «Aún sigue siendo tiempo» agiriak iragartzen zuten, krisiaren haria behingoz etetea erabaki du. Azken bi asteotan, beraz, jelkideen buruzagien kalkuluetan ez da sartzen bakeratzerik, krisitik ahalik eta indarrik handienaz eta kalte gutxienez nola aterabazik.

Aparatoa azkenean arma guztiekin sartu da gerran

«Deia» egunkariak hasieratik alderdiko aparatoaren aldeko jarrera hartu badu, «Euzkadi» astekariak bezala, azken asteburuan prudentziaren markak hausteraino iritsi dela esan daiteke, eritzi artikuluetatik aparte informazio orrietan panfletoak sartzera iritsiz. «J.T.» delako batek hola titulatzaren zuten Batzarre Nazionala egin behar zeneko larunbatean bere berria: «Los sectores en oposición al juego estatutario se vuelven a encontrar juntos. Artea: siete años después se repite la historia en el PNV».

Egunkaririk egin zen jendea Artean bildu zedin deia: «Varios miles de personas se espera que hoy sábado se acerquen hasta el viejo caserón de Artea». Eta kritikoak zein ziren ere argitu zen: «Siete años después han ido emergiendo de su 'retiro' los mismos personajes que formaron parte de la 'infraestructura' de la anterior

'crisis'. Activistas de ELA(A), filobultzagileak, radicales, tecnócratas en la sombra vinculados a grupos económicos y religiosos...».

Garaikoetxearen irudia ere ez zen leku onean uzten: «... el carismático abogado navarro a quien hubo de insistírsele por dos veces para que se afiliara al PNV, cuando ya el general Franco yacía bajo los quinientos kilos en su Valle de los Caídos». Orden zerbitzuko batek «traidor» deitzea horren aldean anekdota hutsa izaki.

Arzalluzen mitoa landu eta alderdi eskuindar berri baten fantasma

Garaikoetxearen irudia hondatu hala, Arzalluzena sendotzeko operazioa ere biribila izan da. Aipatu «J.T.»ren kronikan, igandean: «Faltaban muchos minutos aún cuando el azkoi-tiarra que preside el EBB empezó, en la casi soledad del salón del primer piso, a dar vueltas de un lado a otro, mucho más lentamente de lo que los pensamientos se entremezclaban en su cerebro. Había que actuar con serenidad para evitar males mayores al partido».

Larunbateko egunkariak hola iragartzin zuela bazirudien ere, aste betez atzeratu da krisiaren erabakitzea. Bitarte horretan, aparatoaren makineria kupidarik gabe kritikoak txokora eramateko lanean ari da. Araban, kargudun ia guztiak Arzalluzen eta EBBren alde atera dira. Bizkaiko zerrenda osatu da.

«Deia»ko editorialeak abisoa pasatzen du kritikoek hurrengo hauteskundeetan alkate berriak lortuz «kontrabotere» bat antolatut nahi dutela, azkar eta garbi moztu behar dela alegia. Alderdi berri baten fantasma ere haizatu da: «Una UPN en Euzkadi puede sustituir a CP (...) A los llamados críticos del PNV les ha sucedido 'como al aprendiz de brujo', que los efectos que han provocado en las elecciones han sido superiores a los por ellos buscados. Esto va a incidir en su propia estrategia de cara al futuro, como sería esta operación de una UPN en Euzkadi».

Gipuzkoan datza apostu latzena: gogortasuna ala hirugarren bidea

Inkognitarik handiena, dena dela, Gipuzkoan datza. Indarrak aterako al du GBBk bere bideari tinko eusteko, ala orain artean hain aukera gogorak egin dituzten baseak «ximurtu» eta Joseba Arregiren hirugarren bide famatua aterako da aurrera?

Oraingoz 24 herri handitako alka-

Garaikoetxeak esana zuen «nunca seré manzana de discordia»; jeltkideen prentsan sagar ustel bat. «Euzkadi» eta «Deia» kupida gabe ari dira.

teak atera dira ofizialisten alde eta GB-Bren kontra. «Deia»k, bestalde, abisatzen du eszisio bat gertatzekotan Gipuzkoan panorama nola geratuko litzatekeen: «En Guipúzcoa y caso de que se produjera una ruptura. Una nueva estructura del PNV podría formarse en horas».

Arzalluzen Aparatoak, dudarik gabe, espultsioaren bidea hautatu du. Akordioari bidea itxiaz, denborak bere alde jokatu duela espero du, eta beren asmoa izango litzateke gauzak azken momenturaino gogortasun osoz eramanez azken orduan espultsio kopuru mugatu batekin eskuzabaltasuna erakustea, gainera espultsatuek «autoexcluido» irudia gaineratuz.

Kritikoek izango al dute espultsioaren orde ezsisioa ordieteko indarririk?

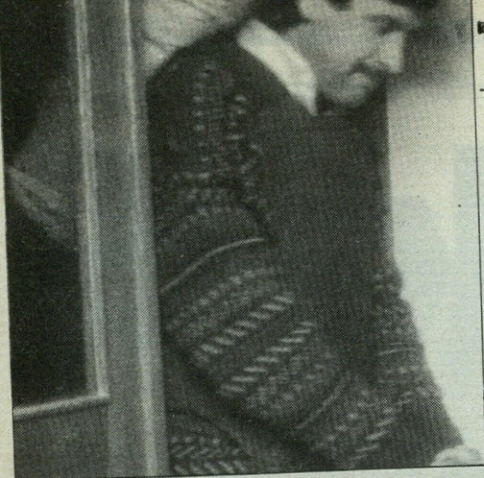
Kritikoen apostua berriz operazioa benetako eszisio batean burutzea da, zintzilik dauden arazo larriak (Nafa-

rrako jeltkideen egoera eta Hegoaldeko egoera politiko nahasian aukera berriak egin beharra) hilabete batzuen ondoren lehertuko diren esperantzan. Gipuzkoan eta Nafarroan behintzat orain artean PNVk eduki duen indarra bereganatuko lukeen alderdi bat eraikitzea litzateke asmoa, gero Arabari eta Bizkaia-ri ekiteko.

Batzuek, Karlos Garaikoetxea tar-tean, jarrera gogorrean egotera behartuak daude. Inkognita, kronika hau idazterakoan, sektore kritikoa osatzen duten taldeen interesak azken momentuan nondik joko duten jakitea da.

Tonbola bat, nahiz eta «autoexclusión» formulaz apaitutako espultsio sail bat eta gehiengoaren amore ematea izan, itxuraz, irtenbide probableena. Sektore ofizialistak koerentzia eta errukigabetasuna erakusten ditu, indarrak gain. Kritikoek koerentzia maila horretara iritsiko diren dago ikusteko.

Iñaki ZUBIONDO

Iparraldean sekula baino egoera txarragoa dutenean

Txominen deportazioak markatuta hasi da errefuxiatuen aldeko martxa

Errefuxiatuen inguruan, eta Hegoaldeko sektore askotan ere bai, espero zenaren kontra, Gabona deportatu dute Txomin Iturbe Abasolo. Errefuxiatu hegotarren egoerak aktualitate berritu bat hartzen du hola, eta larunbat honetan horiekiko solidaritatez hasten den martxari kolore berezi bat ematen dio.

Uztail honen 19an, udaberrian zehar luzatu den «Errefuxiatuak Euskadin libre» kanpaina fase berri batean sartzen da, Euskal Herria zeharkatuko duen martxa bati emango bait zaio hasiera. Arabako Orozkotik, Bizkaiko Gernikatik eta Nafarroako Huartetik irteten dira hiru kolumna nagusiak, zortzi egunen buruan Donostian biltzeko. Ordurako, Ipar Euskadin Baionatik aterako den kolumna Irunen lotuko zaio Baionakoari eta denen artean Donostiako azken ekitaldia osatuko dute, uztailaren 26an. Manifestaldi bat egingen da arratsaldeko zazpitan eta ilunabar eta gauean ez da ekintza eta musikazko ekitaldirik faltako.

Azken urteotako egoerarik gogorrenean errefuxiatuak

Errefuxiatuentzako azken urteotan ezagutu den unerik zailenean antolatuta dute ekintza hau Amnistiaren aldeko Batzordeek. Paristik, izan ere, sozialisten gobernuaren azken partean eta gobernu eskuindar berriaren hasiera honetan, euskal errefuxiatuekiko gogortze azkar eta nabarmen bat suertatu da.

Azken hilabeteotan euskaldunen kontrako gogortzea Estatuak atzeritarren kontra daraman politika orokorraren baten barnean disimulatuagoa gertatu da. Chirac-en gobernuak agintea har-

tu bezain laster bere programa politikoaren artikulurik eskuindarrenak jarri ditu martxan: telebista publikoaren pribatizatzea, ekonomia mailako neurri ultra-liberalak, Parisko kaleetan eskandalagarri izatera iritsi den bezala polizia kontrol oroz gainetik ahalmenak aitortzea, eta xenofobiak krisi ekonomikoaren eta langabeziaren errudun egiten dituen inmigranteen kontrako neurriak.

Estatu Batuetan bezala, Europen ere popularen eskuindartzea jadanik gertatuzat eman daiteke, eta Estatu Frantsesak bizi dituen hainbat polemikaren barnean euskaldunekin egindako bidegabekeriak ia oharkabean pasatzen dira. Euskal errefuxiatuen egoera, dagoneko askotan entzundako lamenteu gisa entzuten da —entzuten denean, komunikabideek nahiago dute-eta afera honetan ez busti—, eta oraintsu Txomin Iturberekin gertatu dena bezalako eskandalo batek ez dirudi inor mugierazten duenik.

Estradizioen ondorioak Ikusita, deportazio kateari ekin zitzaien

Parisko ministraritzetan nor dagoen gutxi axola izanik bezala, Estatu Frantsesak Espainolarekin sinatutako akor-

dioa ttantaka erakutsiz doa bere fruituak. Neurri administratibo ugarien artean orduan Fabiusek gidatzen zuen gobernu eta orduan bezala gaur ere Miterrandek kudeatzen duen Estatu no-raino iristeko prest zegoen estradizioen garaian ikusi zen.

Koste handiegia iruditu zitzaizkion, antza, estradizioen kontrako erreazioak mundu guztiari. Hego aldean, aurreko urte luzeetan pentsatu ezinezkoa izango zen bezala kointzidentzia batera iritsi ziren PNVtik hasita HBrainoko aber-tzale guztiak. Estatu Frantsesari ere prezioa gogorregia iruditu zitzaion.

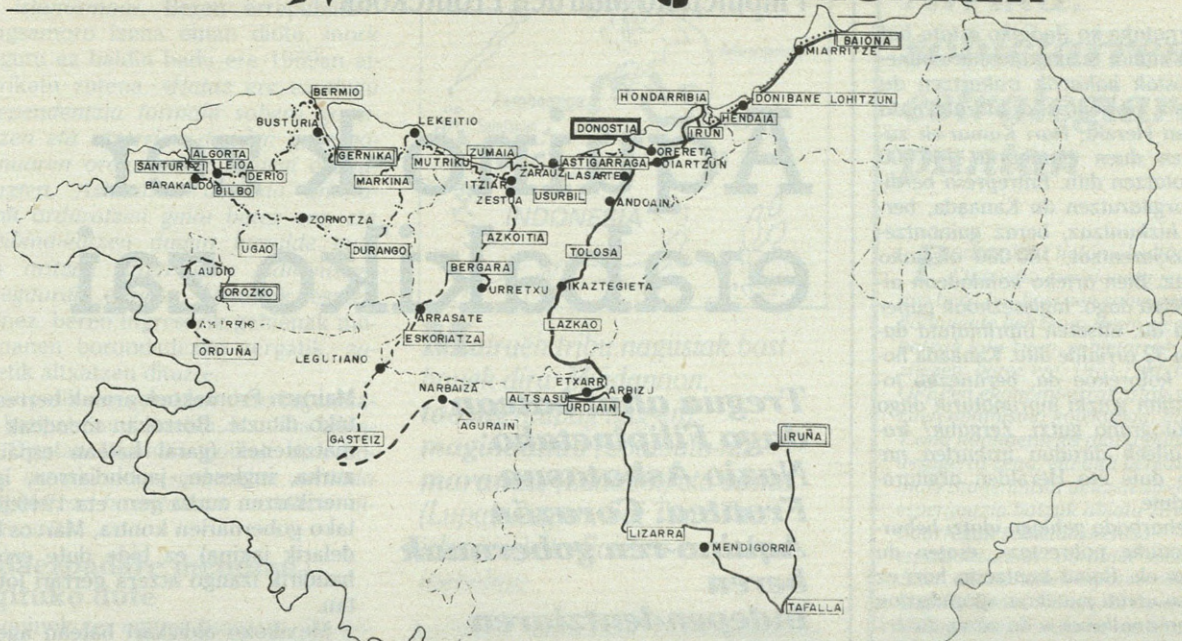
Geroztik deportazioak askoz maiteago izan ditu Parisko gobernuak, eta pentsatzekoa da Madrilgo gobernuari ere konformatzeko haina bazaizkiola. Berrogeitara doa laster deportatu dituzten iheslarien kopurua, eta duela urte batzuk polizia espainiarrak ETAko organigrama osatzeko aipatzen zituen mi-litante ezagun gehienak han daude.

Horri GALEn eskuetan hildako errefuxiatuak erantsiz gero, komunikabide espainiarretako kazetarien ustez ETAK oso ahuldua egon beharko luke, batik bat buruzagitzari dagokionez; nahiz eta joan den astelehenekoa bezalako atentatuek erakunde armatuak oraindik indarra baduela erakusten duten.

Kalkulo askoren kontra, Txomin Iturbe ere Afrikara

Txomin Iturbe Abasoloren detentzioak, ia urte bete lehenago «Txikiardi» harrapatzeko egin zen sarekadak bezala, gorago aipatu dugun helburuaz gain

IBILALDI MARTXA NAZIONALA

	IBILALDIAREN HASERAK
	IBILALDIAREN AMAIERA
	ETAPAREN HASERA ETA AMAIERA
	BAZKAL TOKIA
	NAFARROA KOLUMNA
	BIZKAIA KOLUMNA
	ARABA KOLUMNA
	IPARRALDE KOLUMNA

operazio propagandistiko eta kolpe psikologiko baten itxurak bazituen. Ez da erreza izaten erakunde klandestino batean militante ezagunek duten agintea ezagutzea; baina, errealitatez nahiz us-tez izan, ezagunen eliminatzeak beti efektua baduela kalkulatzan da.

Hala ere, Arrasateko militante historikoaren kasua deportazio batean bukatuko ez zela seguru aipatzen zen alde askotatik. Beren abokatuei behin baino gehiagotan entzun zaie errefuxiatu politiko estatutua edukitzean oso zail ikusten zutela espulstioa. Batetik, lehen deportatutako lauen kasuan auzitegiek haiek kanporatzeko ordena legez kontratatzat jo zutelako, nahiz eta hala eta guztiz ere ezin izan zuten berriro Estatu Frantsesera itzuli. Eta bestetik, kalkulatzan zen Iturbe espulsatzekotan horretarako batzorde berezi bat izenda-tu eta honek erabaki beharko zukeela.

Ez da holakorik suertatu, areago, ezarritako espetze zigorra betetzeko denborarik ere ez du izan. Txomin Iturbe Gabona espulsatzean Parisko gobernuak argi eta garbi erakutsi du zein mailatarainoko kontsentsua dagoen Estatu Frantseseko aparato guztien artean euskal errefuxiatuei dagokienean.

Euskal Herri osoa zeharkatuko du zazpi egunez euskal errefuxiatu politikoen aldeko martxak.

Asteak eta hilabeteak etxetik atera ezinik

Frantsesek hurrengo urratsa noruntz eta norainokoa emanen duten da egiten den galdera. Hobeagora behintzat ez, orain artekoak ikusita. Errefuxiatuen errekurto guztiak agortu eta paperik gabe uzteko politikak azken hila-beteotan sekulako abiada hartu du, eta ehunka dira jadanik erabateko intsegu-ritatean murgildurik dauden iheslariak.

Epe laburrera entsaiatu daitekeen urrats bat iragartzen da jadanik: paperik gabe eta errekurto guztiak agortuta gelditu direnetakoren bat Estatu Espainolarekiko frontera polizia espainiar-rrari entregatzea, non eta ez —jokoa pit-tin bat konplikatuz— frontera utzi eta libre geratzea.

Negoziaketa posibilitatez dabilen

hainbeste esamesen gainerik, Hegoal-detik ihesi Bidasoa zeharkatutako jen-dearen eguneroko trajeria dago. Eta as-paldian ez bezala, gero eta gehiago dira egunak, asteak eta baita hilabeteak ere etxe-zulotik atera gabe bizi direnak. Zenbat denboraz iraun daiteke gisa hor-reetan?

Horren aurrean salbabide bakarra dute errefuxiatuek: euskal populuaren artean beren aldeko eritzia sendotzea eta mobilizazio maila bat bederen era-kustea. Amnistiaren aldeko Batzordeek hain zuzen apostu hori hartu dute ber-ren gain datozen egunotan, eta alde as-kotatik test baten gisan erreparatuko zaio «Errefuxiatuak Euskadin libre» le-mapean euskal herriak korrituko dituen martxari.

I.Z.

Karnataka-ko (Indiako estatu bat da) 38 milioi bizilagunetatik ehuneko bostak bakarrik irakurtzen du ingelesez. Horientzat argitaratzen da Deccan Herald, Hari Kumar-ek zuzentzen duen egunkaria. 140.000 ale botatzen ditu. Entrepresa berdinak argitaratzen du Kanaada, bertako hizkuntzaz, beraz gainontzeko %95arentzat, 180.000 aleetako tiradaz. Bien arteko kalidadean alde ederra dago. Inglesezkoak paper txuria du, offseten inprimatuta dago eta 32 orrialde ditu. Kanaada horiska kolorekoa da, berunezko topografian gaizki inprimaturik dago eta fotografia gutxi. Zergatik? Irargartzaleek dirudun irakurlea nahiago dute eta Heralden argitaratzen dute.

«Beharbada gehiago idatzi behar ko genuke pobreetaz», esaten du Kumar-ek. Baina kontzesio hori ez da oso urruti joatekoa: «populazioa horren analfabetoa da ze ez du eriti publiko bat osatzen».

Erdi eta goi-mailako kapeen ikuspegitik India 70 milioi lagun dituen herri bat da, hala-holako ingresoekin eta Portugal edo Grezia bezalako «potentzia pobre»en kontsumo maila duena. Gainerako 700 milioiak soberan daude, ez dute kontatzen, ez dute prentsarik irakurtzen, ez dute ez arterik ez partetik, ez eritirik ere.

(...)1977ko hauteskundetan herriak zigortu egin zuen Indira Gandhi, eta Kongresuko partiduak bere ordezkariak murriztuta ikusi zuen, 350etik 153 deputatuetara. Bere orde ez etorri zen Janata partiduak koalizio heterogeneo bat zela erakutsi zuen, antiindirismoak besterik ez bait zuen bateratzen. Koherentzia ezaz gain-beheratu zen, eta 1980an Kongresuak gehiengo berreskuratu zuen. 1984ean emendatu egin zen gehiengo hau, lehen ministroaren asesinatzearen inpaktoaz. Baina hilabete gutxitan Rajiv Gandhi-k Karnataka eta Andhra-ko estatu-gobernuak galdu zituen, orobat Bombay eta Calcuta-ko udalak (Indiako handienak)...

Rajiv-ek familiaren prestigioa kapitalizatzen du eta partiduko zein oposizioako liderrik ezaz baliatzen da. Horrek ez du luzaro iraungo. Rajiv-ek badaki. Ekin egin behar du. Eta azkar.

Remo Bissio

Cuadernos del Tercer mundo

Filipinetako Mairuen Frontekoak

Aquino-k zer erabakiko zai

Tregua ahul batean dago Filipinetako Nazio Askatasun Frontea. Corazón Aquino-ren gobernuak beren independentziaren galdeaz zer esango ote duen.

Maiatz honen bukaeran Corazón-ek Mindanao-ra egin zuen bisita, Marcos eroriz gero armak bertan behera uztea erabaki zuten 168 gerrillari amnistia bere eskuz eskaintzeko. Bisita arriskugarria, beharbada, kontutan izanik irla honetan aritzen den gerrillari kopuru handia, izan Herriaren Armada Berri-koak (NAP), izan Mairuen Askatasun Frontekoak.

Aquino-k adierazi zuenez, gerrillari izandako horien artean lur publikoak banatuko ziren, borrokalari ohiak Filipinetako bizitzan 'normalitateaz' reinsertatu zitezten.

Hamalau milioi lagun independentziaren atzetik

Corazón Aquino-k independentzia ematen ez badie —horren garbi dira—,

Nur Misuari, Mairuen Askatasun Fronteko presidentea.

Mairuen Frontekoek armak berreskuratuko dituzte. Borrokan mendeak darमतatenek (garai batean espainolen aurka, inglesen, japoniarren, iparra-merikarren aurka gero eta 1946tik bertako gobernarien kontra, Marcos barne delarik jakina) ez bide dute erreparotandirik izango atzera gerrari lotzekotan.

Mexikoko aldizkari batean ageri da Nur Misuari, MNAF-eko presidenteari elkarriketa bat. Berak azaltzen du mairuen herriaren egoera zein den momentu honetan. «14 milioi lagun gara, 116 mila kilometro karratuko lurralde batean bizi garenak, Mindanao, Basilian, Sulu, Tawi Tawi, Palawan, Calamian eta gainerako irlatan, betidanik gureak izan direnak. Geure hizkuntza dugu —bangsa—, geure kultura, geure

Irlanda: enfrentamentuaren berritzea

Berri ugeri dator Irlandatik azken egunetan. Alde batetik protestanteen ofentsibak segitzen du, joan den azaroan Londres eta Dublinekin sinatu zuten akordioari beren oposizioa erakutsiz; ostiralean Paisley-ren lau bat mila jarraitzailek Hillsborough (akordio haren sinalekua) «hartu» zuten, larunbatean berriz, 1690eko Boyne-ko bataila ospatzetik itzultzen zirelarik (protestanteak katolikoei nagusitu bait zitzaizkien), Londonderryn, koadrila bateko lagunek 150 'protestante' zihozten autobusa harrikatu zuten, eta ondorengo iskanbiletatik hamalau pertsona eta bederatzi polizia hospitalerako bidea hartu zuten. Bestalde IRAkoak aktibo dabilta, beren azkeneko ekintzan, hilaren 13an, Belfast-en, lau polizi zauritu zituzten, balazoka.

tribuak, eta batez ere geure erlijioa du-gu, islamismoa». Beren errepublikari Bangsamoro izena eman diote, inork ezagutu ez baldin badu ere 1969an aldarrikatu zutena. «Halaz ere ez dugu independentzia formala sobera gorai-patzen eta atzerrian dauden gure go-bernuaren ordezkariak gehiegi ezagu-tarazten. Askatasun armada antola-tzeak arduratzen gaitu batez ere, eta erreibindikatzen dugun lurralde guz-tian aritzen diren gure administra-zio-egiturak eragin». Misuarik esaten duenez, beren ingresorik gehienak mu-sulmanen borondadezko zergatik, za-katetik altxatzen dituzte.

Kanpotik ere jasotzen dute laguntza-rik, batipat Saudi Arabia, Iran eta Libia-tik. Dirutan laguntza politikak dira ho-riek, armak aldiz «gehienbat armada erregularrari hartutakoak erabiltzen di-tugu».

Badaezpadare mendian segituko dute

Aquinok zer egiten duen ere, eta go-bernari berrien jarrerak momentuz ba-kezalea ematen duen arren, oraingoz ez dira mairuak menditik jeitsiko (80 mila laguneko armada dute, beren esa-netara); horretarako Estatu Batuen eri-tzia omen da dezisiboa, amerikarrek ez bait dute mairuen independentzia bat ere ongi ikusten.

Gobernu berriak amnistia osoa eman zuen eta mairuek kontrolatutako es-

Mairuen tribu nagusiak bost hauek dira: **Mindanaon**, **taosug** (Lupag Sug-en), **magindanao** (Cotabato-n), **maranaw** (Lanao-n) eta **sama** (Lupah Sug-en, bai Tawi Tawi irlan ere) eta **Basilan-en yakan** izenekoa

kualdeen autonomia politiko-adminis-tratiboa ezagutzeko pronto ageri zen, hori ez da ordea Frontearentzat nahi-ko, «zeren eskubide hori Marcos-ek be-rak ezagutu zigun, 1974ean, eta dagoe-neko ez gaude prest, independentziaren printzipioaz eztabaidatzeko. Indepen-dentzia noiz eta nola diskutitzea bada-go, ez besterikan».

Bestela, Misuarik argi-ta-garbi esaten du: borroka armatuan jarraituko dira.

Afrika: sobietarren estrategiaren puntan

Portugaldar kolonialismoaren eta Etiopiako inperioaren jaustearekin aro berri bat hasi zen sobietarrentzat kontinente beltzean. Beste elementu batzuk lotu ziren, sobietarrak goratu zitezen; batez ere, 1973-79ko bitartean OPEPen ekonomi-arrakastak sortera zi zuen optimismo kolektiboa, halaber Txina kontinenteko mapa politikoetatik desagertu zena, eta aldi berean marxista-leninista deitzen ziren beste esperientzia batzuk abiatu zirena. Gaurregun sobietar prentsa espezializatuan "norabide sozialista" duten estatu hauek aipatzen dira: Angola, Benin, Kongo, Etiopia, Ginea, Madagaskar, Tanzania eta Mozambike. Ez horren sistematikoki besteok aipatzen dira: Cabo Verde, Ginea-Bissau, Mali, Sao Tome e Principe eta Seychelles. Azkenik zerrenda honetan oso berandu gabe Burkina eta Zimbabwe sartuko direla menturatu daiteke.

Sobietarrek eskema sinple bat egiten dute, beren idatzietan. Afrikako borrokez: "imperialismoa'ren aurrean 'herriak' daude, eta 'herriek' boterea eskuratzen dutenean, beren aurka aritzen direnak 'imperialismoaren agenteak' besterik ez dira. Afrika berri ez da bat ere sinplea, eta eskema guztiak hautsi ditzake, hasi eta 'sobietar eredu'ko' erreklamatzaren diren estatu batzuek definizio hori helburu taktiko batzuek erabili egin dezakete, sobietarren planteamendu ideologikoetatik oso urruti direlarik ere.

Ekonomiaz eragin txikia duten sobietarrek ('hirugarren mundu'arekiko dituen harreman guztietatik %8a bakarrik ditu Afrikarekin), arma-emaitzatan nabarmentzen da, munduko beste inongo estaturen gainetik (76-80an komertzio horren %47a burutu zuen; Frantziak %10a; Alemaniak eta Italiak, %6na; Estatu Batuek, %4,5a).

Larogeigarrenetako hasieratik epeldu behar izan dute beren optimismoa sobietarrek, alde batetik amerikarrek presio politiko berriak egin dituztelako, bestetik Afrikak pairatzen duen krisis ekonomiko globalak bertako estatuak askoz bulneragarriagoak gertarazi dituelako. Halaz ere, sobietarrentzat Afrika lehentasuna duen sozialismorako saiolekua izaten segitzen du.

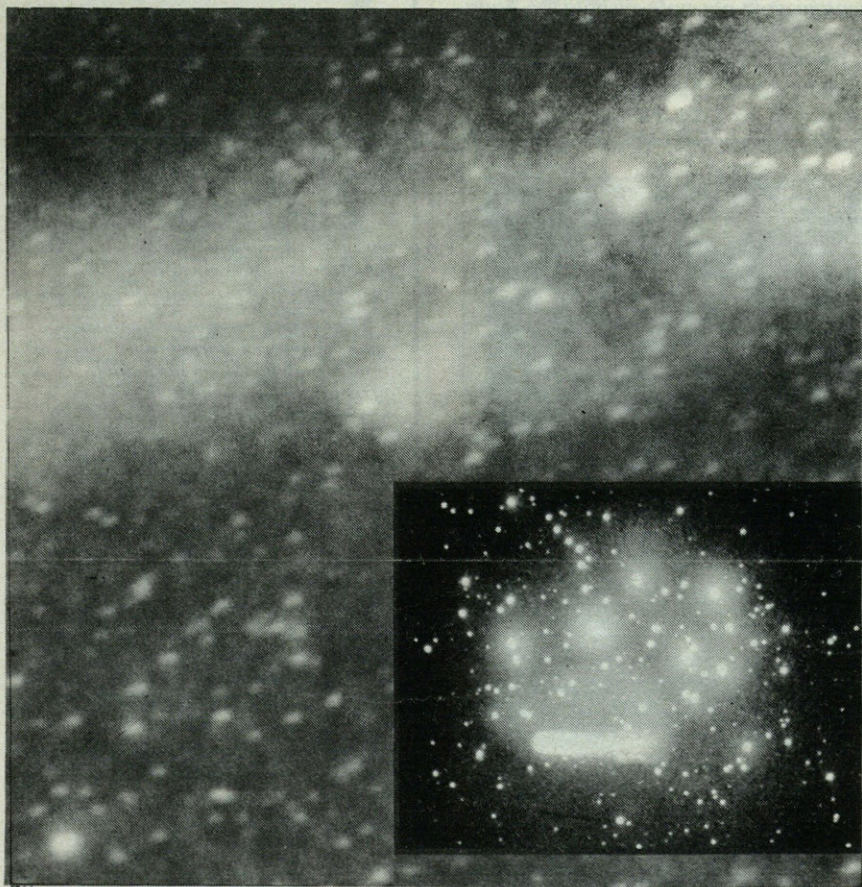
Pablo SASTRE

«Izarren hautsa egun batean
bilakatu zen bizigai».
X.Lete.

Bakarrrik al gaude unibertsoan?

Espezialitate ezberdin askotako zientzilarien galdera izan da ea Lurrean bakarrrik dagoen bizia. Ea ez ote den beste mundurik guk bezalako izaki bizidunekin, edota zein mailatako bizia eman daitekeen gure Lurra eskaintzen dituen baldintzak eskaintzen dituzten beste mundu horietan. Lurraz gain, zenbat dira unibertsoan baldintza hauek eskaintzen dituzten planetak?

Karramarroaren nebulosa. Bizirik izango al da inguru horretan?

Bitxia da biziaren fenomenoak. Denboraren hasiera beretik harritu egin gaitu, eta ziurki denboren amaierarte kezkatzen jarraituko gaitu. Egungo teoria eboluzionistak adieraz lezake, arazo askorik gabe, zelula bakar sinple hura abiaburutzat harturik nola gu, gizase-meok, bezain organismo konplexuak agertu diren. Baina zelula sinple hori osatzeko behar ziren aminoazidoak nola lotu ziren eta zergatik hestekatu ziren sekuentzia jakin eta zehatzetan jakitea, arazoa ere konplexuagoa da. Zientziak bederen, ezin du egun erantzun taxuzkorik eman.

Lurrean bakarrrik sortu al da bizia?

Liluragarria da beraz bizia. Hortaz, eta bitxitasun horri eutsiaz, zilegi zaigu biziaren singularitateaz galdera egitea. Lurrean bakarrrik sortu al da bizia? Ez-pairik gabe, ur nahasitan murgildu gara itaun hau planteatzerakoan. Arazo horren inguruan era guztietako iritziak daude. Eztabaida noski, ez zaio komunitate zientifikoari bakarrrik mugatzen gizartearen osotasunean usain daitekeen kezka da. Jakina da biziaren fenomenoaren aurrean har litezkeen jarretan ikuspegi erligioso-filosofikoak duen pisu handia. Halere, eta manikeista samarra izanik ere, bitan laburbilduko ditugu komunitate zientifikoak biziaren zabaltasunaren fenomenoaren aurrean defendatzen dituen eritziak.

Hemen bakarrrik

Alde batetik, badaude singularitatea sutuki defenditzen dutenak. Hauentzat biziaren sorrera gauza singularra da, behin bakarrrik gerta daitekeena, zeren eta horrenbeste zirkulantzia behar bait dira bizia garatzeko ia ezinezkoa dela beste inon, lurra at ematea. Hauen aburuz, gure planeta urdinaren egoera bereziak sortu ditu biziaren agerpenak behar dituen baldintzak. Hasteko, Eguzkia moduko izar baten jira-biraka ibiltzeak, distantzia jakin batera gainera, baldintza fisiko-kimiko batzuk agertarazi ditu Lurrean: biziaren garapenerako funtsezkoa den ura hiru faseetan (ura, izotza eta lurina) orekan iraun ahal izatea. Bigarrenez, eta lehenengo baldintza beerezi hori betetzen bada —inondik ere erraza ez dena—, biziaren adreilua den DNA sintetizatua izateko behar diren aminoazidoak tenperatur, presio, hezetasun... baldintza egokitan, une egokian, present egon behar dute lehenengo erreakzioa gerta dadin. Eta azkenik, biziaren aintzindari den lehenengo DNA horrek, aurrera jarraitu eta bere burua errepikatu ahal izateko, gainditu beharko dituen oztopo eta hesiak ez dira txantxetakoak.

*Halley kometa.
Batzuren eritziz
kometek zerrikusi
handia izan
dezakete biziaren
sorrerarekin.*

daitekeela. Zenbat tokitan sor liteke orduan bizia? Kalkuluak egin izan dira eta baita zifra batzuk eman ere. Lortzen diren kopuruak beldurgarriak dira. Gure eguzkiaren moduko izarretako planeta-sistemetan sor litekeela bizia bakarrik onartuz, Esne Bidean, gure galaxian alegia, 10^{11} planeta-sistema biziaren euskarri izan litezke!!!

Bizidunik bada, harremanetan sartzerik ba ote?

Bizia galaxiako eta unibertsoko beste makina bat tokitan posible dela onartzen badugu, geure buruari planteatu behar diogun beste galdera bat haxe da, bizi horren eboluzioaz sortutako izaki inteligente posible horiekin harremanetan jartzerik izango al dugu inoiz?

Galdera honi arrapostu egokirik eman nahi bazaio bi aspektu aztertu behar dira. Alde batetik, kontutan harturik ez gure galaxiako ez eta unibertsoko izar guztiek, eta modu berean planeta-sistema posible guztiek, adin berdina ez dutela, bertan agertutako zibilizazioek ez dute adin berdina izango. Hots, posible da, nahiz eta galaxiaren historian zehar zibilizazio asko garatu, horiek bai kronologikoki baita fisikoki ere horren toki urrunetan garatzea berorien arteko harremanak ezinezkoak gertatzea.

Teorikoki behinik behin, urruntasuna zernolakoa den soma daiteke. Frank Drake astronomilariak formula bat proposatu du une berean batera ematen diren zibilizazioen kopurua somatzeko.

Formula honek faktore asko hartzen ditu kontutan, hala nola, eguzkiaren antzeko zenbat izar dauden, hauetako zenbaitzuk dituzten planeta-sistemak, izarren distantzia egokira kokatutako planeten frakzioa, elkarren arteko harremanak izatea erabaki duten zibilizazioen frakzioa... Iger litekeenez, gure ezaguera mugatuaren kausaz parametro hauetako bakoitzari eman diezaiokgun balioa guztiz aleatorioa da. Ondorioz, formula hau erabilia norberak nahi izan dituen zifrak lortu ditu: Carl Sagan-en 200 milioietatik Robert Rood-en bakarrera.

Gizasemeok baditugu erro kultural, antzekoak nahiz eta antzekotasuna denboren amildegian asko sakoneratu, eta halere ohizkoak dira gure arteko ulertezinak eta gaizki ulertuak. Iskanbila eta arazo ugari egon dira historian zehar horren adibide egoki izan daitezkeenak. Gure artean maiz komunikazioa, zaila gertatzen bada, zer nolako komunikazioa espero dezakegu zibilizazio estraterrestre hipotetiko batekin? Harreman hipotetiko hauetaz nabarmenki zabalduta dagoen eritziak —filmeek eta zientzi fikziozko idazleek honen erantzunkizun handia dute— gizaseme zibilizatu batek Papua Gineako oihanetako basati batekin izan lezakeenekin gonbaratzen ditu. Uste hau guztiz ustela dateke; erlazio hori gertuago bait dateke, nik uste, muskuilua eta gizasemearen artean dagoenaz.

Bakarrik al gaude?

**Elhuyar-eko Iñaki IRAZA-
BALBEITIA**

Planeta askotan

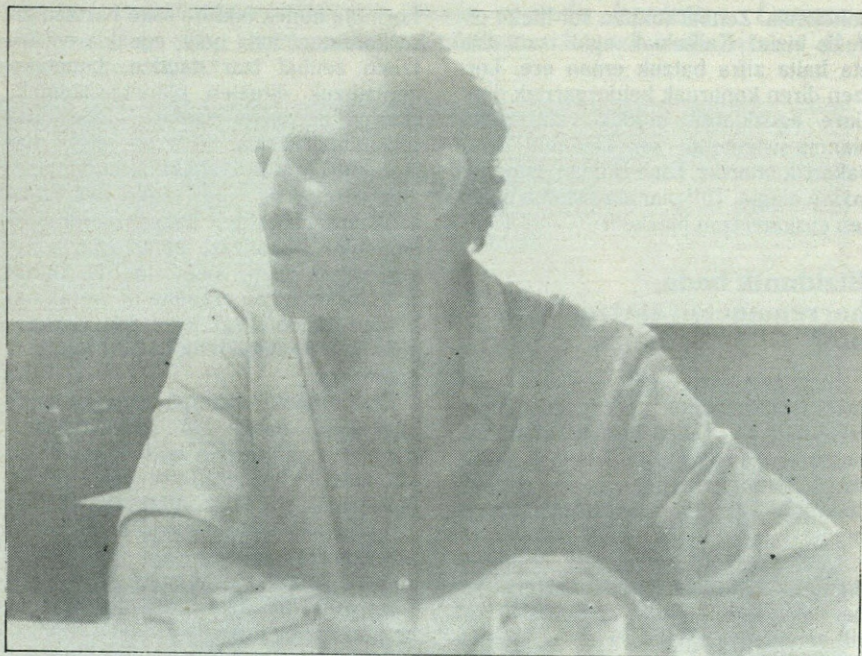
Beste muturrean, singularitate ideia guztiz baztertzen dutenak daude. Bizia singularra baino arrunta da, gure galaxia, gure eguzkia eta gure planeta arrunt diren heinean. Zilegi da beraz, gure planetan bizia sortu bada, antzeko beste anitzetan modu berean sortu dela pentsa izatea. Filosofia mailara eraman daiteke argumentua. Gu geu bakarrik garela unibertso mugaezinean defendatzea, ez al da ba Aristotele eta aintzineko pentsalarien moduko gizazentrismo batean jaustea?

Demagun bada, bizia ez dela lurrean bakarrik ematen den fenomeno, baik eta beste anitz lekutan ere eman

Punta gabe itzuli arren

Annapurna, beste urrats bat euskal mendizaletasunean

Bi hilabete pasa dira azpeitiar espedizio batek Himalaya mendikateko Annapurna mendia igotzea intentatu zuela. Gailurrera iristea ez lortu arren, berriro ere gure artean ditugularik, interesgarria iruditu zaigu beraiek iragandako esperientziak orrialde hauetan jasotzea.

Joxe Urbieta, «Takolo», azpeitiarren espedizioan zaharrena, eta burua nolabait.

Azken urte hauetan sonatuak izan dira espedizio euskaldunek lorturiko garaipenak. Everestera igotzeak salto kualitatibo handia suposatu zuen ordurarte egiten zenaren artean. Euskal Herri osoak sentitutako garaipena izan zen, munduko gailurrean gure ikurriña jarrita ikustea. Gailurrik altuena lortzeko lehiaketa bukatua zen. Alpinismoaren eliteak Himalayan egindako azken konkistek posibilitate ugari ireki dizkio mendizaleari.

Zortzi milako gailurrak eskalatu dituzten heinean, alpinistek beste misterio batzuk azaltzen joan zaizkie. Ez da nahikoa mendi baten gailurra lortzea, kontutan hartzekoak dira beste sententziak: aske sentitzea, lasaitasuna, paisaia,...

Badirudi, Everest igo ondoren, beste espedizioek ez dutela garrantzi berdina, bigarren planoan geratzen direla alegia, «jende askok ez du ulertzen Everest baino mendi zailagoak eta polita-

goak badaudela, guk ez diogu altuerari bakarrik begiratzen» esan digu «Takolo»k. «Takolo», Joxe Urbieta, Annapurnara joandako Azpeitiako espedizioaren helduena eta nolabait burua.

Espedizioak bost milioitako presupuestoa izan du

«Espedizio baten zeregina ez da mendia igotzera bakarrik mugatzen, mendia kokaturik dagoen estatuko gobernuaren baimena derrigorrezkoa da. Alde honetatik ez genuen inolako prolema-rik eduki». Baimena lortu bezain laster espedizioaren prestakuntza hasi ziren, diru laguntza lortu, taldea osatu,... Dena den mendiko espedizio batek duen prolema-rik nagusia diruarena izan ohi da «gure arazorik larriena beti diru aldetik dator, espedizioaren finantziakzioa alegia. Gurea mendia da eta oso zaila egiten zaigu diru iturriak lortzen ihardutea. Espedizio honen presupuestoa bost milioitakoa izan da eta honez gainera beste bi milioi behar izan ditugu pelikula egiteko».

Presupuesto hau betetzeko laguntza handia izan omen dute «dirua betiko kanaletatik lortu dugu: Diputazioa, Udala, Azpeitiako lantegiak, zozketak,... Gustora gaude proiektu honek eduki duen erantzunarekin, Azpeitiako herria erabat bolkatu bait da gure alde».

Eguraldi txarrak atzera bota zituen gure asmoak

Baimena eta diru laguntzak lortu ondoren, martxoan abiatu zen Himalaya aldera espedizioa. Espedizio hau zazpi lagunek osatzen zuten: Jesus Bereziartua, Xabier Maiz, Pako San Sebastian eta Joxe Urbieta «Takolo» alpinistak; Agustin Arenas zinegilea, Agustin Madrazo sonido arduraduna eta Bixente Arruabe itzultzaile lanetarako. Zazpi-

«Jende askok ez du ulertzen Everest baino mendi zailagoak eta politagoak ba daudela. Guk ez diogu alturari bakarrik begiratzen».

trotara dagoen arista famatura ez ginen iritsi, beraz, ezin dezakegu esan lortuko genuen ala ez».

Azpeitian harrera ezin hobea gailurra ez lortuarren

Hainbeste desiratutakoa ez lortzean gogorra gerta daiteke baina baikor ikusi dugu Takolo, «hirugarren aldia da gailurra lortu gabe itzuli beharrean aurkitu naizela. Egia esan gogorra egiten da hainbeste ordu eskaintako lan bat erdi bidean ustea baina, mendizaleok badakigu eguraldiak horrelakoak egiten dituela».

Himalayatik Azpeitira itzultzean ongi etorri beroa izan dute beraien herrian «beldur piskat bagenuen jendeak nola erantzungo zuen edo, baina esan behar dugu harriturik geratu garela jendearen animoekin. Azpeitiko herriak harrera ezin hobea egin digu Annapurnako gailurra ez lortuarren».

Beste espedizio bat bidean: Yalung Kang, 8505 m.

Jadanik beste espedizio batetan pentsatzen hasiak dira. Himalaya aldera oraingo honetan ere, 1988. urterako Yalung Kang, 8505 metrotako mendira igotzeko baimena jaso bait dute. «Ez dakigu hurrengo espedizio horretan azpeitiarrak bakarrik izango garen. Neuk ere ez daukat batere garbi joango naitzen, urteak aurrera doaz eta...» esan digu «Takolo»k, baina ez dugu dudarik egiten berriro ere goi-alde haietan izango dituela orduan oinak, gaur buroa hantxe daukan bezalaxe.

**A. PELAIO
J. MOLLARRI**

Abregok eta Kasimirok «K-2»a lortu

Bigarren altuena eta zailena

Orri hauek idazten ari garen bitartean euskal espedizio baten garaipenaren berri eduki dugu. Iragan den ekainaren 22an, hain zuzen, Mari Abrego eta Josema Kasimirok osaturiko espedizioak, eskalatzeko mendirik zailena konsideraturik dagoena, K-2 (Chogori) mendiaren gailurrera iristea lortu zuten. Orain artean K-2 mendiko historian izan den espediziorik arinenak lortutako garaipena izan da honako hau, aurretik 39 alpinistek bakarrik lortu dutelarik.

K-2 China eta Pakistanen arteko mugan aurkitzen da, Karakorum mendikatean. Altuera aldeetik, munduko bigarrena dugu 8.611 metroekin. Alpinisten artean, lehen esan bezala, zailtasun haundiko mendia kontsideraturik dago eta, horregatik, mendizale askorentzat gehien amesten duten mendia.

Ez da, euskal espedizio batek, K-2 intentatzen duen lehenengo aldia. 1983. urtean bederatzi lagunek intentatu zuten, hauen artean Mari Abrego eta Josema Kasimiro zeudelarik. Gailurrera iritsi gabe itzuli beharrean aurkitu ziren «dendak montatuak utziz gero, bentiskak izorratzen zuen. Denbora luzean han egon behar izan genuen, eta etsipenak eta nerbioak gutaz jabetzen hasiak ziren». Oraingo honetan zorte hobea izan dute eta San Ferminak ospatzen ari ginela izan dugu berri pozgarri hau.

arak azpeitiarrak «lehenengo aldia da horrelako espedizio batetan denak herri berdinekoak izatea».

«Bi hilabete t'erdi pasa ditugu, mar-txoan joan eta maiatzaren bukaeran etorri garelarik. Kanpamento basea 4.800 metrotan jartzea pentsatzen genuen baina, eguraldi txarra zela medio, 3.800 metrotara jarri beharrean aurkitu ginen, material guztia guk porteatu genuelarik. Hiru elurte ikaragarriak pasa behar izan genituen, gora eta behera ibili behar izan genuelarik. Azkenean aspertu eta etsi egin genuen. 7.300 me-

1.985ean, %29 igo da inportazioko garagardoa
Estatu espainolean

Oraingoz, ez ditu inportazioko garagardoak Estatuko fabrikanteak ikaratu

Oroit ditut, orain ere ber gisan egiten bait dut askotxotan, Ezterenzubi, Baigorri, Arnegi, Beherobia, Hendaia edo Larrañera iritsi bezain azkar hartutako bierra gozoak, beste askok garai batean pelikula pornografikoak ikusteko muga iragaten zuten bezala. Orain, ematen du inportatutako garagardoa zabaldu eginen dela Bidasoaren alde honetan, prezioek jaisterakoa egiten duten neurrian bederen.

Alkohol fuerteen erorketak sendotu egin du garagardoaren kontsumoa, honek, freskagarrien eta edari indartsuen artean kokaleku aparta hartu duelarik. Ez da dudarik, garagardoaren kontsumoa gehitu egin da azken urteotan Europan, edari alkoholodunen artean gehien edaten dena da, % 17,5eko portzentaian; inportazioko garagardoaren agerpena, Estatuko hainbat markari kompetentzia egiteko arriskuz, langileen ogia zalantzan paratuz eta fabrika ttikien jarraipena daldaratzera dator. Iaz, Estatuan sartutako inportazioko garagardoak 1.628.993.000 pta egin zuen, litrotan esateko, 25.414.092. Saltzaile nagusienak Alemania, Estatu frantsesa eta Herrialde Beheak, sartutakoaren %95 saldu digutela. Gutxi goiti beheiti 52 pta. ordaindu dizkiegu litroko, 1984.ean baino 0,61 merkeago. Markak aipatzekotan, hauek dira saldunenak: Heineken, Kronenbourg, Spaten, Bitburger, Amstel, Hannen Alt eta beste batzu neurri ttikiagoan.

Orain arteko tarifa arantzelarioak %14,7koak ziren, 7 urtetan hutsera etorriko direnak. Aurten, 1,48 jaitxi dira bakarrik arantzelak. Pezetaren indarra dago bestalde, ezin egokituko da Europako beste herrialdeetako mailara, heldu diren urte hauetan behintzat, eta ondorioz, garesti samar gertatuko zaizkigu garagardo horiek. Bada une hauetan arazo bat, alegia, inflazioa beste herri horietakoa baino dexente altuagoa dela Estatuan, baina uste da konpentsatuko

dela, zuzentze sistima, Estatu-ko gara-
gardoak konpetitiboak izateko jakina,
inflazio gehiegia pezetaren deprezia-
zioarekin konpontzea da, ondorioz,
puska baterako, eutsiko diote Estatu-ko
garagardo fabrikek.

Gaitz izango zaie atzeritarrei merkatuan sartzen

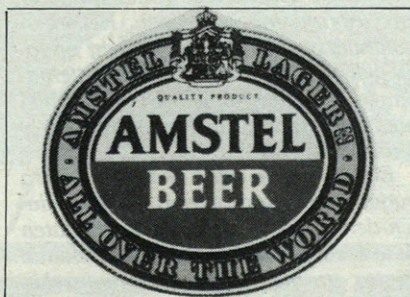
Dena den, ez zaie hain aise gertatu-
ko atzerriko fabrikantei gure merkatua
harrapatzea, garrantzi handiko ozto-
poak dituzkete atzerriko garagardo ho-
riek, eta kanpoko garagardoa Estatu-
koa baino hiru edo bi aldiz garestiago
zegoen garaia joan baziren ere, gai-
tzak izango dira hemengo garagardoak
baztertzen.

Bi kontu daude garagardoaren inpor-
tazioak direla ta. Batetik, garagardo fa-
brikatzaile handiak konturatu egin dire-
la garagardoa honaino esportatzeak
gastu handiak dakartzala, kontutan har-
tu beharrekoa baita gainera garagardoa
ez dela denbora anitz eramateko gai
den edaria, eta garraio-gastu horiek
gainditzearren, hobe zaie beraz Estatu-
ko garagardo enpresa nagusienetako
akzio portzentai bat erostea. Beren
markak fabrika hauen bidez sartuko li-
tuzkete Estatu espainolean piskana,
produktua hemen bertan fabrikaturik
jakina. El Aguila, Estatu-ko markarik na-
gusiena, Heineken holandarrak erosi
du, Unión cervecera (bertan sarturik
dago Bilboko Oro Norte) Carlsberg da-
nimarkarrak erosi du neurri handi ba-
tean. Kapitalen kopurutan, atzerrikoen
esku-hartzea galanta da. San Miguel,
Cruz del Campo, Mahou eta Damm-en
antzeko zerbaite gertatzen da.

Beste kontua, ekonomi-ndar guti du-
ten atzerriko etxeena da, eta hauek ga-

rraio bidez esportatzen dute Estatu es-
painolera. Garagardoa, denborak gal-
tzen duen edaria denez, hauts kimiko
batzu botatzen dizkiote mindu ez da-
din, baina hauts horiek ez daude legez-
taturik fabrikatzaileen herrietan, ez da-
kigu gainera zein diren hauts horiek,
baina ez dira etiketetan ageri. Estatu-
ko garagardoaren iraupena motzagoa da ga-
rraioz inportatutako garagardo horiena
baino, hautsak dauzkaten seinala. Ho-
rregatik, hona inporta daitekeen ga-
ragardo hori, han edaten dena baino oke-
rragoa da, hangoa bera bai, baina hau-
tsak sartuta.

Ezin ahaztuzkoa da bestalde, inporta-
zioko garagardoak, Estatuaren kontsumi-
tzen den %1 baino ez duela egiten. Gai-
nera inportazio hauek hemen oporre-
tan auden atzeritarrentzat dira maiz
askotan. Ez dirudi beldurtzekoa beraz,
garraioa garestiegi irteten delako ga-
ragardoak bezalako prezio ttikiko pro-
duktuetarako, ez ahanzi garagardo

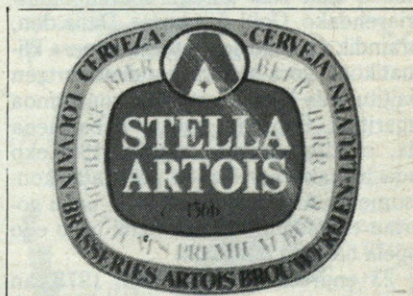
hau atzerriko herrietan ere garesti sa-
marra irteten dela, ez horrenbesteko
kalterik hemengo fabrikanteentzat.
Prezio garestia, ez da oso konpetitiboa
izanen.

Zertan da atzerriko eta estatu-ko garagardoaren arteko aldea

Gehien bat fabrikatze prozesuaren
zaintze mailan datza. Garagarraren ha-
zia ereiten den egunetik hasita. Hazi
aparta behar du izan, uzta bildu ta ge-
ro, aukeratu egiten dira aleak, aparra
ere zaindu egin behar da, urrina, eta
baita azukrea ere, hemendik ateratzen
baita alkohola.

Estatu-ko fabrikanteek ezuste han-
diak hartu dituzte inportazioko ga-
ragardoekin, alkohol gehixeago zerama-
tela uste bait zuten, han gehien edaten
direnak ahulenak dira, gradazio oso
handirik gabeko garagardoak.

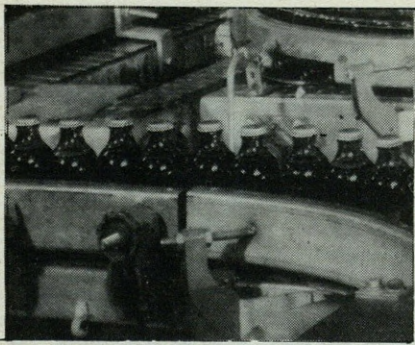

Garagardoaren industria estatuan

Estatu espainolean, 63 litro per capi-
ta edaten dira bataz beste lagun bakoit-
tzeko, 320 bat «kaina» (baso bete gara-
gardo). Munduan 18.ak kontsumoari
dagokionez, Grezia, Estatu frantsesa,
Portugal edo Italiaren gainetik, baina

urruti Alemaniatik, hauek laguneko
148 litro baitituzte. Kontsumoa goiti
doa, 1984.ean baino, 1985.ean %696

1985. urteko lehen sei hilabeteetako inportazio-zifrak

Heineken.....	262.166.000 pta.
Kronenbourg.....	195.136.000 pta.
Heineken/Amstel/Guiness/ Eku/Hannen Alt/Spaten/ Koenig/Tartan/Mac Ewans/ Stella Artois.....	149.248.000 pta.
Nazioarteko edariak.....	116.833.000 pta.
Bitburger.....	81.342.000 pta.

gehiago edan da, milioi terdi hektolitro haboro, kontutan harturik 1984.a kriszkoa izan zela garagardoaren industriarendako. Goiti doa beraz. Dena den, oraindik ez dago sendoturik, egoera klimatikoak gora-behera handiak sortzen baititu, uda luzeko urteetan kontsumoa ugarituz. European oreka nabarmena da, ez dago halako aldirik. 1985.eko uda luzeak ekarri zuen gorakada kontsumoan. Alemanian adibidez, negu gorrian ere edaten dute, batzuk bero edo epela hartzen dutelarik.

23 enpresa dira Estatuan, 1978.ean baino 7 gutiago. Enpleguak 14.700 dira zuzenean, zeharka garagardoaren industrietatik bizi direnak beste 25.000 izaki. Produktibitatea EEE-ko herrienaren parekoa den arren, saturatu egiten da hau udan, 7 hilabeteetan; European ez da hala gertatzen, 9 eta 11 hilabeteetan kontsumoari eusten bait zaio.

«Kaina» da gehien edaten dena, gero

Garagardoa Euskal Herrian

Bidasoaz haraindiko hiru herrialdeez mintzatzen hasiko gara, Estatu espainoleko beste lauak geroxo utzita.

Ez dugu zifra garbirik Lapurdi, Basanabarre eta Zuberoan garagardoaren kontua nola dagoen esateko, baina oso azaletik behinipehin, hau ikusten da.

«Kaina»rako Mültzig da gehien erabiltzen dena, 6 liberatan saltzen dena. Kronenbourg fraintziarra dugu izugarri saltzen den bestea, botila 7 liberatan. Inportaziokoan artean, Heineken holandarra da Kronenbourg-en onditi gehien saltzen dena. Spaten alemaniarra atzerritarrek edaten dute gehienik. Inportazioko bi hauek 10 liberatan saltzen dira.

Etxean bierra aintz edateko ohitura bada, eta ostatuan bierra ausarki edaten den arren, gazteek gehiago edaten dute Ricard-a edo Uixkia bierra baino. Bierra granadina eta limonadarekin nahasita edaten dute, «Monaco» izezez ezagutzen dena.

Sar gaitzen beste lau herrialdeekin. Hemen bi fabrika ditugu nabarmen. Bizkaian indarra duen ORO NORTE

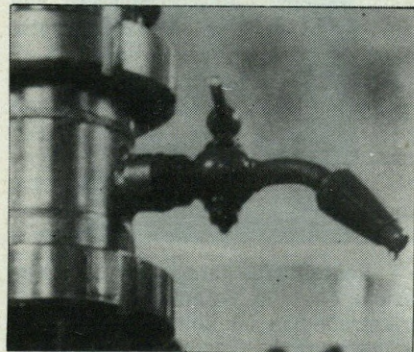
eta Nafarroa eta Gipuzkoako EL LEON, Kutz-tarrena. Bilbokoa Unión Cerveceraren barnean dago, Skol marka atzerritar ezagunari loturik. Kontrolatzen zailagoa El Leon baino. El Leon enpresa ttikia izaki, kalitaterik onena eman behar du, banaketa dela eta, zerbitzurik onena, upeleko garagardorako asistentzia teknikorik onena, ez dago beste erremediorik hala ibiltzea baino, enpresa handien publikitateak indar handia baitauka. Tuteraraino indartsu ageri dira, urrutira doazen heinean markaren kontsumoa gutxituz. Estatuko fabrikarik onena dute Aranokoa, erreka ur garbiena eginga garagardoa, inportazioko garagardoaren erasoaren aurrean publikitate pixka bat egin dute telebistan, baina spotak arras kario daude. Garagarra Lizarra aldekoa dute, baina aurren aspaldiko partez inportatu egin beharko dute uzta murrizta izan baita. Iaz, 35.000.000 litro saldu dituzte.

Oro Norte-k, Skol, Munich eta Oro Lujo komertzializatzen ditu, eta El Leon-ek Keler 18, Keler Brown, El Leon Premium eta EL Leon Pilsen.

eta joera handiagoa dago garagardo bereziak edateko, baina hala eta guztiz ere, arruntak dira nagusi oraino. Itzuli beharreko botilak %55,1 egiten du, «kainek» % 29,4, bota beharreko botilak %4,2 eta latak %1,3 eskas. Dena den, modernitatez jutzen garen heinean, eta estatuko kontsumitzaileak inportazioaz duen kontzetuarekin loturik, lataren kontsumuak goraka egingen du.

Makineriari dagokionez, esan Estatu-ko makineria oso modernoa dela, erabat inportatzen baita garagardo kontutan nagusi diren herrialdeetatik.

Edariaren indarrari dagokionez, Madridetik beherako herrietakoa da ahulena, Andaluziakoa batez ere, jatorrizko

aterakin lehorretik %11 baitu hango garagardoak. Badira %13 dutenak, hauek Euskal Herrian asko edaten dira, El Leon adibidez, %15 dutenak estra bereziak izenekoak dira, gure Keler esate batera.

Jainkoaren seme orori lege, BEZ zerga erantsi diote European sartzearekin, «kaina» adibidez, 2 peztatan igoz. Kexu ageri dira fabrikanteak, BEZ- ez gain, beste zerga berezi eta beren uestez injustu bat gaineratu dietelako.

Buka dezagun Estatuari dagokionan esportazioen berri emanez: 1984.ean 502 milioi pta. tako esportazioak egin ziren, 80.690 hektolitro, eroslerik finenak Italia, Andorra eta Estatu fraintziarra izaki.

Estatuko garagardo-enpresen produzioa (Irakur bedi hektolitrotan)

enpresa	1982	1983	1984	1985
S.A. El Aguila.	4.483,3	4.551,1	4.363,2	4.563,2
Mahou S.A.	3.042,8	3.250,2	3.378,4	3.782,2
San Miguel S.A.	2.485,4	2.568,7	2.570,9	2.822,7
S.A. Damm.	2.461,9	2.464,3	2.343,1	2.395,3
La Cruz del Campo S.A.	2.123,7	2.219,7	2.357,1	2.656,4
Unión Cervecer S.A.	1.553,7	1.515,2	1.448,9	1.499,7
J. y T. Kutz S.A.	358,3	359,1	359,6	345,7

Iñaki CAMINO

WALTER GARMENDIA JR.

Loketegia
&
Varela 86-

234

23B

kirolzaleen zerbitzutan

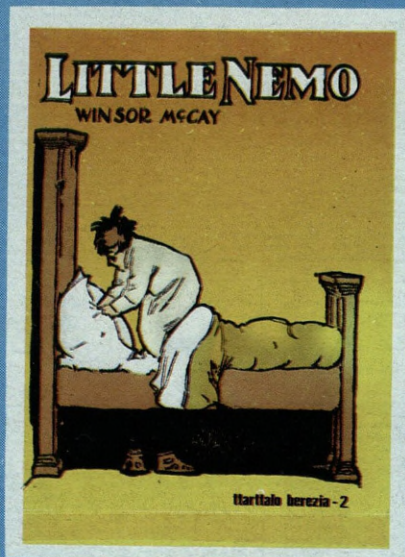

miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

CORTO MALTESE: ITSAS GAZIKO BALADA (25. kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: Cain irlan geratu da Corto laguntzearren, baina bitartean Pandorak Taraorekin batera ihes egitea lortu du. Itsaso zabalaren erdian dago bikotea, orientaziobide haundirik gabe.

ETA ORAIN GURE LAGUNA DA. LASAI EGON
ZAITEZKE PANDORA; LAGUNTZA PIXKA BAT
BESTERIK EZ DU NAHI.

BA, NEAK, GUSTORA
EGINGO NIŌKE IŌKO
BEREARI...

BENO,
HOBE IZANGO
DAZU LO
EGITEA...

ETA ZUK

NI EZ NAGO NEKATH-
RIK... ESTAL ZAITEZ TA-
PAKI HORREKIN; GĀUEZ
HOTZ DAGO MAORIA
EZ DENAREN-
TZAT.

♪ ... HELDU ETA HARTU ZUEN
KUPEARENTZAT MAUI-K IRLA
HANDI EDERRA ITSAS SAKO-
NETIK ETA TOGO-K ENTZUN 2
ZITUEN OIHUZ ETA
POZIK

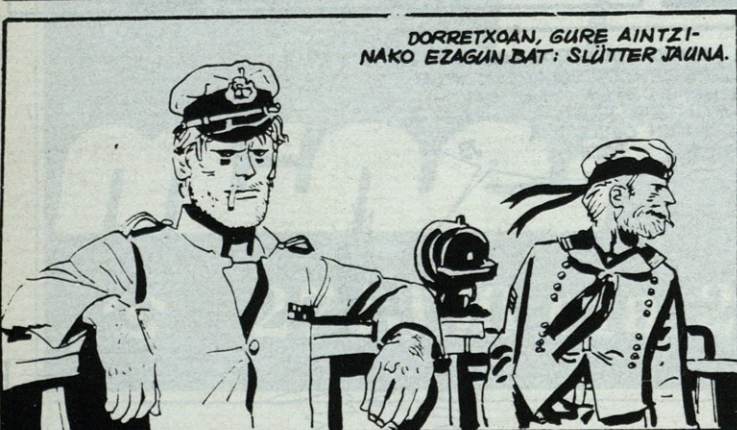
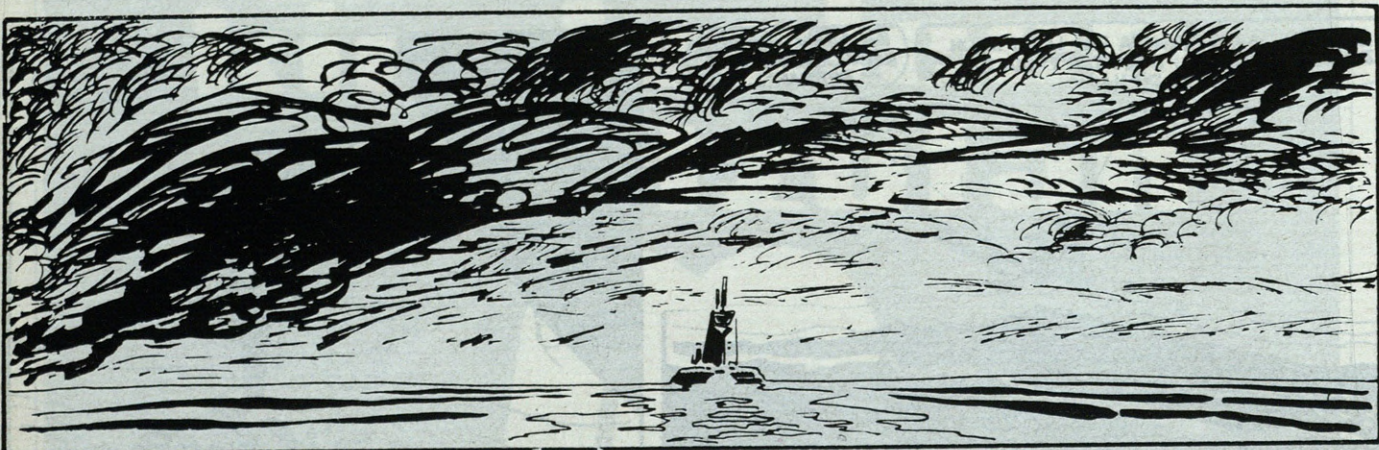

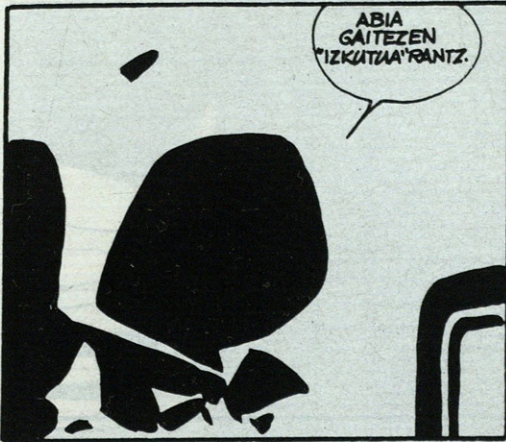
EH,
MAO!

MAO, MARRAZO LAGUNA... ERAMAN
NAZAZU AO-TEA-ROA-RAINO...
GIDA EZAZU TARAO AINTZINA BERE
ARBASOAK GIDATU ZENITUEN
BEZALA...

ABIA
GAITEZEN
"IZKUTZUA" RANTZ.

HAU PENA. "PORT KEMBLA"
HONDORATZEKO AUKERA PA-
REGABEA GALDUKO DUGU,
EMAKUME ETA HAURREZ
BETEA...

... "NAGA MARU" BEZALAXE. GURE
ESPEZIALITATEA BIHURTU DIRA BI-
DAIARI UNTZIAK.

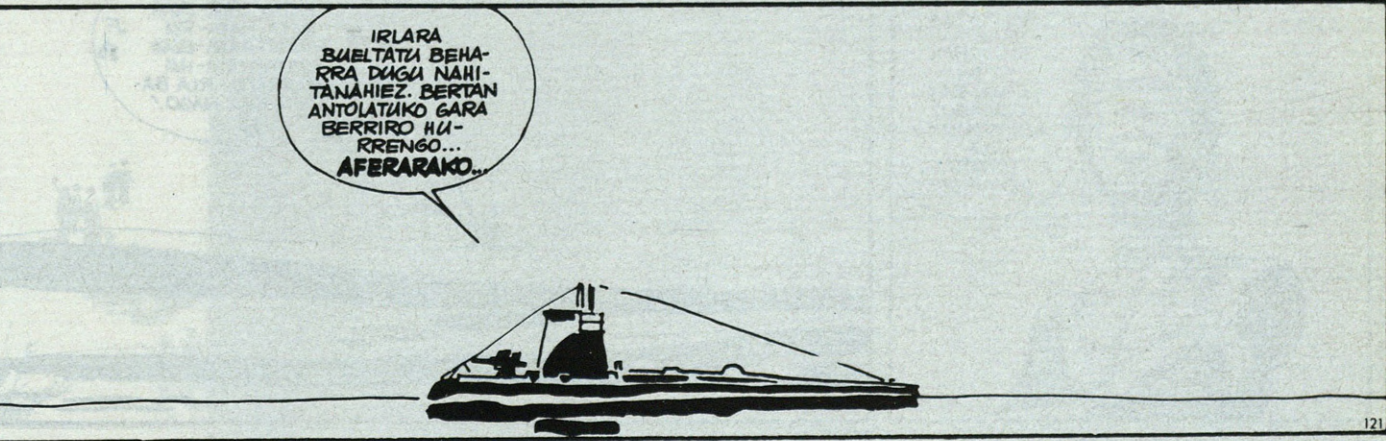
ZERGATIK ZAUDE HORREN SARKASTIKO
SLÜTTER? BEGIRA GELDITU BEHAR AL
GENUEN ZURE NOBLEZIA EZ MIN-
TZEKO? 7.500 TONA ZIREN,
EZIN GENITUEN ALDE EGITEN
UTZI.

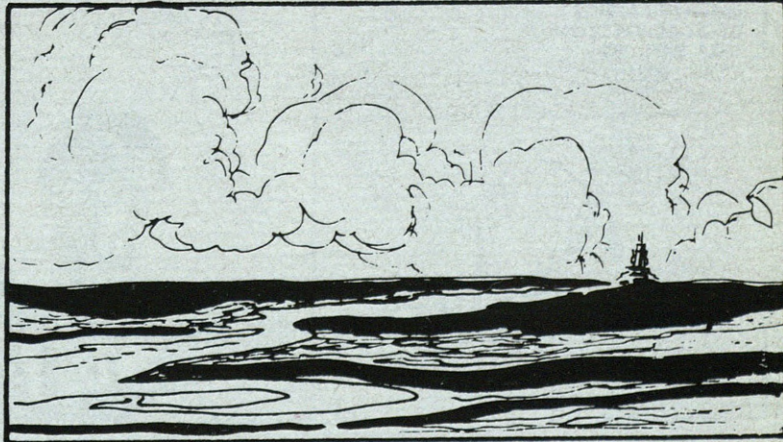
GAINERA, UNTZI-TENIENTE MAI-
TEA, SOBRAN DAUDE AZALPENAK.
HITZEZ HIZ BETE **BEHAR** DAZU
NIK **AGINTZEN** DIZUDANA.

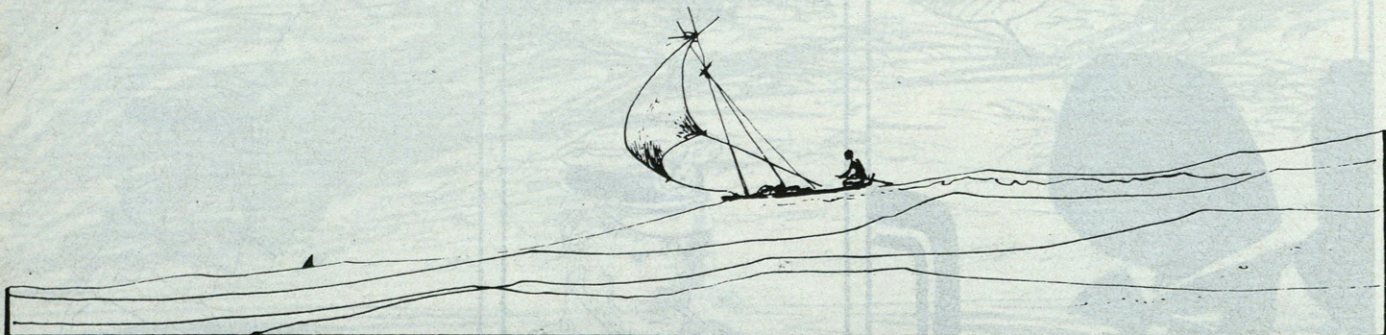
BESTETIK, BERANDUEGI DA DAMUTAN
HASTEKO. INGLATERRA ETA JAPONIAKO
ARMADAK GURE BILA DAUDE "ITSASIA-
PURKETENGATIK"... ETA ZEA ERE
SLÜTTER JAUNA, ALMIRANTAZGOAK
BERE ITSAS KOMISARIOEI IGORRI
BILATUTAKOEN ZERRENDAN
ZAUDE.

IRLARA
BUELTATU BEHA-
RRA DUGU NAHI-
TANAHIEZ. BERTAN
ANTOLATUKO GARA
BERRIRO HU-
RRENGO...
AFERARAKO...

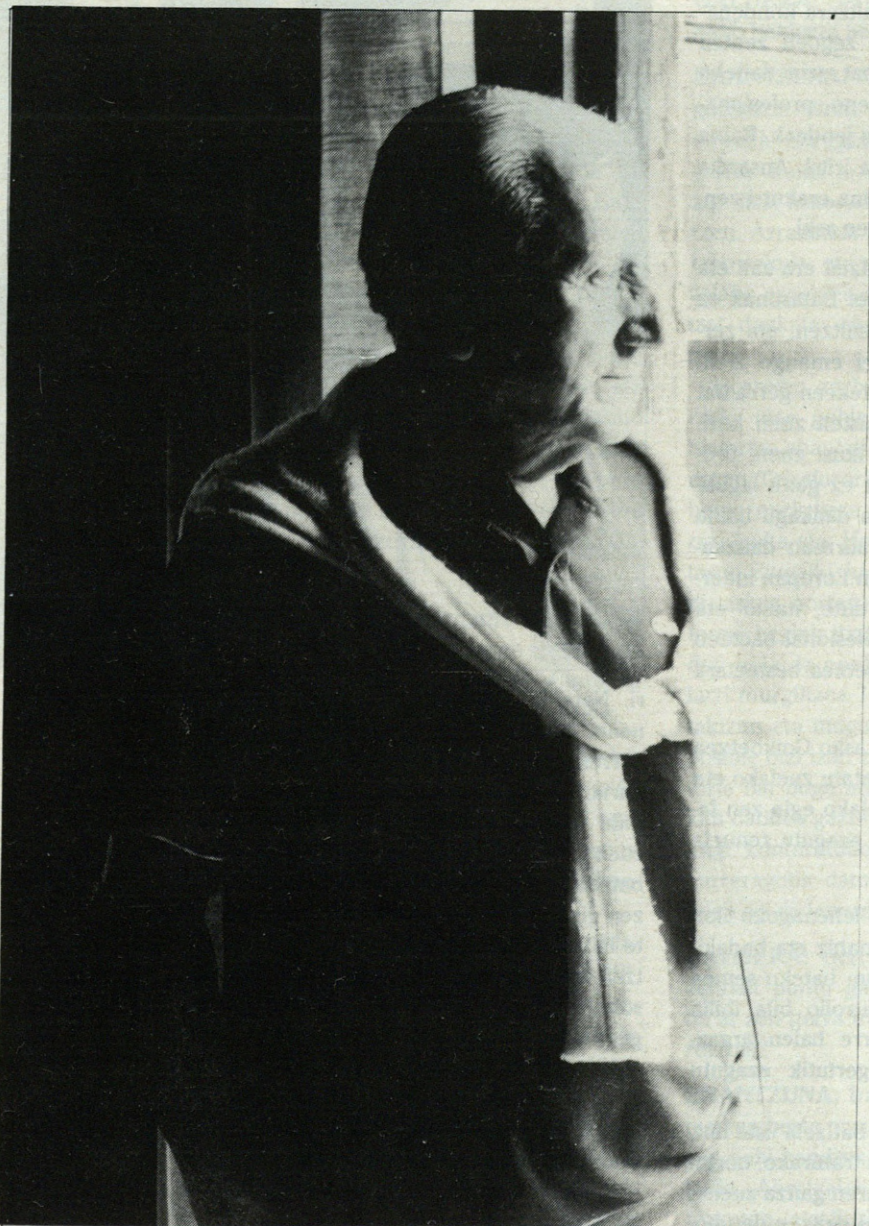
BITARTEAN, GERO ETA HEGO-
MENDEBALDERAGORANTZ

Isidro Monzon: «Gerra galdua zegoen, baina ez genuen ikusi nahi»

Isidro Monzon ezagutzen duenak badaki ondo gizon honen kategoriaz eta kalitateaz. Hitzun paregabe eta atsegina, historia eta sentimenduak bat egiten dira bere azalean oroitzapenak ahozkatzerakoan. Egunotan plazaratu berri den «Larrun» aldizkariaren III. zenbakian elkarriketa luze bezain interesgarri bat eskaintzen zaigu Telesfororen anaiarekin. Egunotan Gerra Zibilaren hasieraren berrogeita hamargarren urteurrena ospatzen delarik horri buruzko pasarte adierazgarrienak jaso ditugu hemen.

“Ez zegoen direzio aski organizatu eta profesional bat irabazi ahal izateko.

GALDERA: Uztail honetan betetzen da mende erdi bat 1936ko gerra hasi zenetik. Orain dela 50 urte hasi zen gerra hura komandante tituluarekin bukatu zenuen.

ERANTZUNA: Bai, kapitain graduarekin hasita. Hamaika gauza kontatu da eta kontatu daiteke gerra hartaz.

GALDERA: Eta hitz bitan gerra haren erresumena nola egingo zenuke?

ERANTZUNA: Hasieratik galtzera kondentutako gerra zen hura. Ez zegoen zentzu profesional bat, eta gerra bat ezin daiteke egin profesionalik gabe. Bueno, profesionalak edo profesionaltzen diren jendeak. Baina gu ez ginen sekula horretara iritsi. Ausardia eta adorea erregalatzeko haina erakutsi zen, baina horrekin bakarrik ez zen aski.

gerra

Europak ez gintuen laguntzen era zail eta berezi batean besterik, Sobiet Batasunak ez zuen bialdu behar zuenik bialtzen, eta zerbait igortzekotan Madrilgoei emango zien. Ez, baldintza haietan ezin zitekeen gerra bat irabazi, eta jende askok ikusten zuen hori. Goikoetxea injeniariak ere ikusi zuen, profesional bat bait zen. «Inork ez gaitu laguntzen, frontean jende ausarta daukagu baina ez dira profesionalak, eta aurrean dauzkagun horiek aldiz une honetan Europan indartsuenak direnen laguntza dute, italiar eta Alemanena, eta gainera profesional batzuen agindura daude». Eta Goikoetxea besteetara pasa zen.

Golkoetxea

GALDERA: Ez da denbora asko Goikoetxea hil dela. «Talgo» trenea inbentatu zuelako eta abertzaleei traizioa egin zuelako egin zen famatua Goikoetxea. Eta zuk ezagutu zenuela dirudi.

ERANTZUNA: Gerra baino lehenagoko Goikoetxea ez nuen ezagutu, nahiz eta badakidan Elorrioko familia ezagun bateko semea zela. Bere aita Araban petrolio bila ibilia zen, badira egurrezko dorre haien argazkiak. Baina gerran oso gertutik ezagutu nuen.

Bere sakonean abertzale bat zela uste dut. Gizon azkarra, oso atsegina traturako, nortasunez betea, baina beldurraren gaitza zuena, «gainditu ezinezko beldurra» deitzen den ho-

ri. Nere nagusia zen mendietan genbiltzanean, eta esan diezazueket ez zegoela hura aurreko trintxeretara eraman erazteko modurik. Konturatzen zenean haruntza eraman nahi genuela, edozein aitzakia ateratzen zuen ez joateko, hobe ikusten zela beste leku batetik, zertan joanik ez zela... Beldurti bat zen gizon hura. Etsaietara pasa baino hilabete batzuk lehenago esana zidan «egun garrazak ari gara pasatzen, etsaiak oraintxe erasoko balu galduak geundeke», eta gorputz guztia dardaraz zeukan.

trintxerak

Ni nintzen mendian, frontean, lanean ari ziren lekuetan Goikoetxearen kolaboratzailerik hurbilena. Eta egun batean esaten dit: «Monzon, Kurutzeta mendi inguru horretara joan behar dugu, ez zait-eta batere gustatzen hura nola dagoen. Eta beste injeniari bat

“Telesforo Aberriaren garbitasunaren ordezkaria zen. Agirre, Euskadi errealaena.

Azkargorta

ekarriko dut, Agirre, eibartarra». Hau ere gizon atsegin eta azkarra zen. Jende azkarra beti da interesgarria, eta gerra egiteko area-go. Bi horiek, nire laguntzaile Azkargorta, bergararra, eta laurok, auto bat hartu eta joan ginen.

Heldu gara Kurutzeta ingurura, Atxerre izeneko paraje batera. Eta hango postuko soldaduekin hitzeginez konturatu ginen zortzirehun metrotako hutsunea zegoela, Kurutzetaren magaletik Jalindoren oinetara, zortzirehun metrotako lautada, Otxandio eta Leintz artean. Oraingo pinudirik ez zen orduan. Eta haserre bizian lehertu zen Goikoe-txea: «Baina ikaragarria da hau, edozein gauetan sartu daiteke etsaia Otxandion, inork ikusi gabe. Arriskua beldurgarria da, eta Bilbon ez dute honen berririk. Gaur gauean bertan deituko diot Agirreri, honek ezin du hola jarraitu».

traizloa

Zortzi egunen buruan handixek pasatu zen etsaietara, gure muturren aurrean. Ihes-bidea aztertzeraz joana zen gurekin! Bera, beste bergar bat, Unzeta izeneko bat, eta majistratu bat. Laster zabaldu ziren susmo txarrak, eta Goikoetxearen bila zebilen kris-tu guztia. Baina elurra eginga zuen, eta bere autoaren markak han geratu ziren, autoa utzita gero egindako hanka-markak bezala: Leintzera aldegin zuen.

GALDERA: Traizio inportante bat bezala pasa da historiara Goikoetxearen ihesa. Alegia, berak egin omen zuen posible «Cinturón de Hierro» famatua Francok errez haustea.

ERANTZUNA: Bueno, Francoren abioiak etengabe zebiltzan gainean, beraz «Cinturón de Hierro» ongi ezagutzen zuten, dena agerian zegoen eta. Ez genekien defentsa ezkutuak egiten. Ez dut uste hain errez Goikoe-txeagatik pasa zirenik.

“Cinturón de Hierro”

Gaiñera, ez ziren hain errez pasatu. Hila-beteak behar izan zituzten Villarrealdik Bilboraino iristeko. Esan dizudan legez, Goikoe-txeak ikusi zuen galtzera gindoazela eta etsaietara pasa zen, zeukan beldur ikaragarriagatik.

Gerra hura galduta zegoen, baina ez genuen ikusi nahi. Badakizu? Kausa hartan sinesten genuen, eta hori da neska batez mai-temindua zaudenean bezala, ez dituzu ondo-

rioak neurtzen; ondorioak neurtuz bazabil-tza, hori da maite ez duzunaren seinale. Ger-ran berdin, zure konpromiso pertsonalean ahalik eta gehiena ematen duzu, eta ez duzu pentsatzen galdu daitekeenik. Horregatik miresten dut dena eman zuten gazte haien adorea, gaur dena ematen dutenak miresten ditudan bezala. Baina esan beharra dago: ez zegoen direzio aski organizatu eta profesio-nal bat irabazi ahal izateko.

direzio
eza

GALDERA: Gerra bizi izan duenak harenga-nako beldurra beti kontserbatuko du.

ERANTZUNA: Begira, asko dira gaur egun gertatzen diren heriotzengatik haserretzen direnak. Eta egia da: heriotzea beti da ikara-garria. Baina arrazoinak historian bilatu be-har dira: historian ez da ezer bere gisara sor-tzen. Arrazoinik ez duen arazorik ez da sor-tzen sekula, eta sortzen bada arrazoinen bat delako erretzen da. Zientifikoek ere oinarri-tzat daukate: ezerezetik ez da ezer ateraz-zen.

herlotza

Horretan zerbait irakatsi dezakegu zaha-rrok, urte gehiago edukitzeak zerbaitetan bederen abantaila ematen digu eta. Begira ezazu Telesfororen eta nere kasua, noizean behin nork bere buruaz ere mintzatu beha-rra dauka eta. Hor duzu Telesforo, bere nor-tasun izugarri harekin, eta hemen naukazu ni, askoz nortasun ahulagoarekin eta Teles-forori begiak itxita jarraitzen. Eta galdetzen dut: nola da posible Telesforo hain buru-be-larri murgiltzea 1960tik aurrera zenbait ger-takizun eta mugimendutan, nola izango zen posible bizi izan zuena bizi izan ez balu? His-toria bat dugu atzetik, eta gaur egun borro-kan dabilen gaztea ere, nahiz eta behar bada ongi konturatuko ez den, gu baino askoz aurreragotik datorren historia horren geriz-pean ari da lanean.

historia

GALDERA: Gerra zibilera bihurtuz, badira zenbait puntu galdetu beharrezkoak. Bata: ba al zen gerra irabazteko beste posibilitate-ren bat?

ERANTZUNA: Irabaztekorik ez. Tratua egi-tea zen beste posibilitatea, baina horretan ez zen nahi handirik jarri eta ezin izan zen bes-talde. Abertzaleen aldetik ari gara hemen hizketan, eta Eusko Alderdi Jeltzalea, parti-

“Gure Herriak, mendian erakutsi duen adore guztiarekin, politikan beldurra du.

dua, dago nahi ta nahi ez aipatu beharra.

EAJ

Orduan ere, gaur egunekoak ez aipatzearen, alderdiak bi elementu oso ezberdinak zituen. Batetik alderdiaren beraren mundua, 1etik 90era doana, eta bestea 90etik 100 artekoa. 1etik 90an eskuzabaltasuna, adorea, prestutasuna, aurkituko zenituen. Eta bestea askoz eztabaidagarriagoa zen. Lehenik, askoz urrutiago zegoelako. Hor ere baziren gizon handiak: Agirre lehendakaria aipatu beharrekoa da, gizon handia benetan, eta hurbilago ditudalako aipatzen ez ditudan beste gizon gehiago. Baina kupula dudarik gabe askoz nahasiagoa zen.

Agirre

Galdetzen didazu ea gerra irabazteko posibilitaterik bazen. Gauza bat esango dizut: denborak posibilitatzen dizun ikuspegitik aztertuta, segur naiz alderdiak ikusi izan balu

Francisco Francorekin akordio batera iristeko posibilitatea, Francisco Francok alderdiaren gizarte ikuspegi bera zuelako, superburgesa, superordenatua, superrerlijiosoa... alderdiak esan nahi zuen guztiarekin, nazio arazoa alde batera utzirik, Francok nahi izan balu dudarik gabe alderdiak tratua eginen zuen.

Franco

Baina zer gertatu zen? Eraso frontala izan zela lehendabiziko egunetik. Nafartarrak mugimenduan sartu eta 24 ordutara nafartar abertzaleen arteko gizonik ezagunenetako bat hil zuten: Lizarrako alkatea. Eta alderdiak ez zuen aukerarik izan, nahiz eta bere barrutik tratua batera iristea nahiago izango zuen. Geroztik ikusi den hainbat gertakari eman dio arrazoin nere ikuspegi honi. Denak ez ziren horretan ados izango noski, baina Francisco Francorekiko tratua onartu egingo zela esan daiteke.

tratua

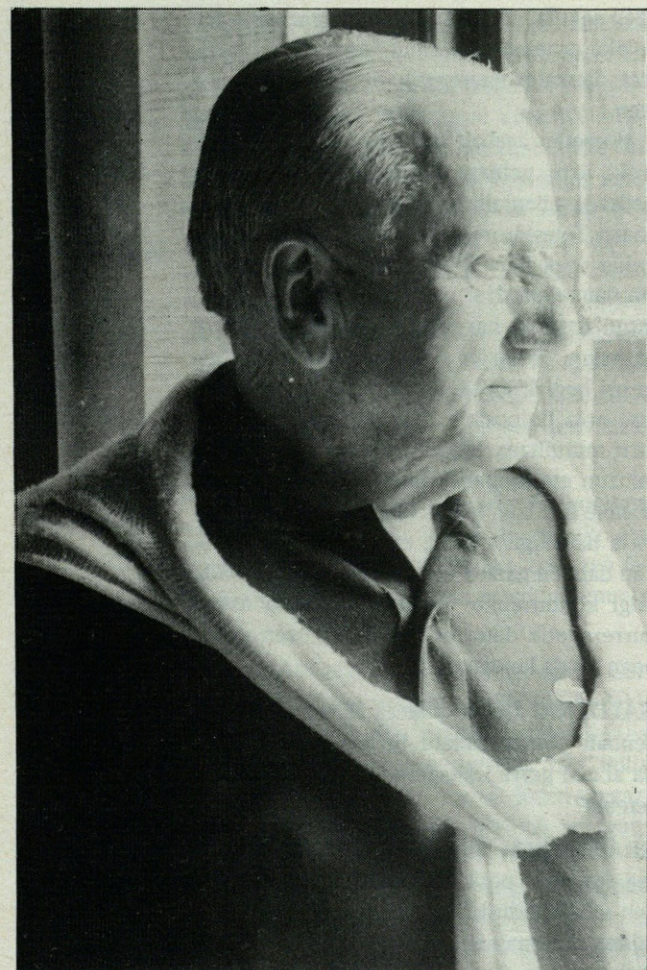
Izan ere, bere gizarte eredu bera defenditzen bait zuten. Hori da arazoa: zuk beste gizon baten gizarte eredu bera defenditzen baduzu, nahiz eta hura beste aberri batekoa izan, beti dago tratua batera iristeko posibilitatea. Prolema dago zuk beste gizarte eredu bat defenditzen duzunean.

GALDERA: Baina Franco ez zetozen tratuaren bila, irabazteko ziurtasunez etorri zen. Ez zitzaion interesatzen traturik.

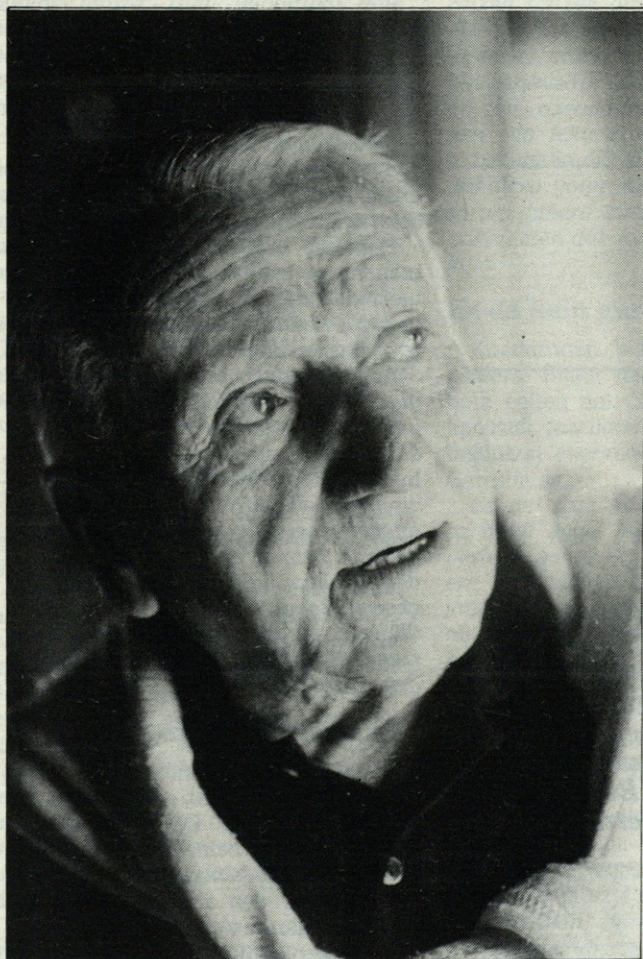
ERANTZUNA: Eta eskaini ere ez zuen egin. Horregatik eraso zuten eraso zuten bezala! Erabateko garaipen osoa nahi zuten, ez garaipen paktatua: alderdiak gainera filosofia politikoari dagokionez oso beste era batera pentsatzen zuen. Eta ez zen tratua posibilitaterik izan.

Honetaz askotan mintzatu nintzen Telesfororekin, baina berak ez zuen hori hain argi ikusten. Nik ordea sakonki sinesten dut, bi aldeek ordezkatzeko zituzten gizarte berdintasunagatik, erlijioari, gizarteari, ekonomiari... dagokionez, tratua egin zezaketela. Baina alde bat askoz zen indartsuagoa, eta garaipen erabatekoa erdiesteko ahalmena zuela konturatu zen. Gero hain hola suertatu ez zena, zeren eta gero oso gogorra izango zen gerraren irabaztea. 13 hilabetetako gerra oso gogorra. Gerra eta desgastea.

Telesforo

“Gaur borrokan ari den gaztea gure aurretik datorren historiaren gerizpean ari da lanean.

Zeren Euskal Herriak gerra hartan erakutsitakoa mundu guztiak miretsi zuen. Gerra hura egin zuen hainbeste jenderekin mintzatu naiz, errepublikanoekin eta hainbatekin, eta beren artean beti aurkitu dut euskaldunonganako mirespena. Askotan esaten nion Telesforori horretan genuela sekulako kapitala, ongi administratu beharrekoa. Kapital hori Agirrek dotore ordezkatzuko zuen, bera zen-eta kolektiboki elementu gehien biltzen zituen; Telesforo Aberriaren garbitasunaren ordezkaria zen. Agirre aldiz Euskadi errealararena, bere gizakiekin, bere alderdiekin. Telesforori aldiz aberri garbi eta etereoa interesatzen zitzaion.

GALDERA: Asko miresten duzu Jose Antonio Agirre.

ERANTZUNA: Nortasun gogorreko gizona

zen Agirre, ez zen batere txotxoloa, gizon azkarra. Berak aprobetxatu ahal izango zuen kapital hori, eta berak Madrilen kontaktoak «de poder a poder» egingo zituen. Orain Madrila joaten diren horietatik inor ez da joan horrela, eskean joan dira, arrazoin indartsuago edo ahulagoekin, baina buruz-buru ez. Agirre joango zen.

Agirre Parisen zegoenean bera zen elementu inportantea, ez sozialistak, are gutxiago errepublikanoak. Eusko Jaurlaritzak zeukan indarra. Sozialistek nazioarteko indar handiekin harremanetan sartu nahi zutenean norengana jotzen zuten? Agirrereengana. Agirrek zabalik zituen Europako kantzileria guztietan.

Hura joango zen, Agirre, gure Herriak duen kapital politiko guztiarekin Madrila. Baina bere ondorengoak ez dira hola joan. Zergatik? Beldurragatik. Gure Herriak, mendian erakutsi duen adore guztiarekin, politikan beldurra du. 1960an abertzaletasunean mundu berri hau agertu zenean, bere izena aipatu beharrik ere ez dagoen mundu berri hori, Telesforori esaten nion: «Mundu berri bat da hau, zoragarria, konplexurik ez duena». Konplexuak Agirreren heriotzearekin batera hasi bait ziren, eta hori ezagutu beharra dago gaurkoa ulertzeko.

beldurra

Nick Lavery, Europako surf txapeldun gaztea

«Surfean esperientziak agintzen du»

Mundakako lagun bati esker jakin dut Europako surf txapelduna egunero egunero gure artean bizi den gazte bat dela. Elkarrizketa egitea eskeini nionean ez zidan ordua eta eguna ipintzeko besterik eskatu. Aurretiz erabakitako egunean, ordu bete beranduago, Nick ahaztu egin da eta, atseginenez hasi gara berbetan. Gauza bik harritu naute gazte honengan. Bata, ze argi daukan surfak berarentzat duen garrantzia. Bestea, handiuste barik, atsegina eta apala dela beraren hizkeran.

Nick Lavery, Europako surf txapelduna da junior mailan. Hamasei urte besterik ez ditu.

Euskaraz dakien galdetu ondoren, pixkat erantzun dit, bere buruaren aurkezpen laburra giteko eskatuta hara esan diguna:

Nire aita hemen surfarekin hasi zen lehenetarikoa da. Ez dakizut nongoa naizen esaten. Ingalaterran jaioa naizen arren, ene bizialdi ia osoa bertan eman dut, hamasei urte alegia.

Hamasei urte dituelarik Europako txapelduna izateak harritu egiten gaituela-eta, txapelketari buruz galdetzen diot. Nire informazioa ez da zehatzegia izan, ikusten denez.

Egia Europako txapelduna naiz, ene mailan baina. Maila bi dira, senior eta junior. Bigarren horretan naiz txapelduna, baina,, apaltasuna erakutsiz diost hurrengoa, oso onak diren bizpahiru ez ziren txapelketara aurkeztu. Orain dela hilabete egin da txapelketa. Beno, frantziarrek heurrek ere ez zuten oso ona den Tahitiar bat, oso ona dena bera, ekarri. Badakizu, Frantziak koloniak dituenetz eta guzti hori...bertatik ekartzen dituzte polito dabilztan beltzak eta dena ondo heurentzat.

Surfatzeak laguntzen du

Badakizue, kirol honi buruz ezer gutxi dakigunok halako galdera ganorabakoak egin behar. Galdetu egin diot, esate baterako, hain gaztetandik txapelduna izateko jaiotzetiko ezugarri berezirik behar den ala gertaraztea ote denentz segetua.

Bietatik zer edo zer. Esperientziak du pisurik handiena, urte askotan surfatu (aditx berriren bat asmatu ote dugu, ene!) eta surfatu egin behar da. Bestalde, norberaren ezaugarri fisikoek ere zerikusia dute; malgutasuna eta balantzeara dira behinenak. Ez dago zertan ti-po super sendoa izan behar, badira surfegile baxuagoak ere. Profesionalen artean diot.

Hainbat urtetan nire herrian surfegileak beti uhinen inguruko gara behegertan ikusita, eskeintzen zaidan aukera aprobetxatu dut, surfa ez ote den monomania edo droga antzekoa betiko galderaren erantzuna jakiteko.

Bestelakoa da. Nik neuk horrexegatik egiten dut. Atsegina da. Kirol askotan grogatu dut, futboleak, eskia ere egiten dut; baina ez dago surfa bezalako beste ezer, ze aldi berean funtzionatu behar duten zenbait elemento dituzu: norbera, uhinak eta, bion artean, ohola.

Ohol ezberdinak uhin ezberdinentzat

Ohola dela eta, guretzat hurbilena, diotsot, txirrindularia eta bizikleta dateke. Kanpotik ikusita ez dirudi materia-leak halako garrantzirik duenik.

Egoera ezberdinetarako bestelako oholak dituzu. Uhin handirako ohol handia, txikirako txikia, e.a. Eragin handia dauka oholak. Ohol onarekin hobeto ibiliko zara, jakina. %80 zu zeu zara eta gainerako hogeia ohola da.

Txirrindulariak erlojuaren kontra-koan bizikleta berezia erabiltzeraino senti dezake tresnaren eragina eta, agian, surfean antzeko zerbait gertatzen da, surfegileak sentitu egiten du oholaren berezitasuna oinpetan.

Bai, urteren buruan nabaritu egin daiteke diozuna. Ikasiz zoaz urteekin. Ohol gainean jarritakoan dakizu ona ala eskasa den. Baina, tira, begiratuta beste barik, badakizu ohol jakin batean ondo ala txarto ibiliko zaren.

Oso zaila profesionalizatzea

Monomania aipatu dugunez, harira itzulita, surf eginez bizitzetik ote da goen jakin gura dugu.

Profesional legez? Oso jende gutxi heltzen da horretara, ez bait da eskia edo beste batzuren mailara heldu den kirola. Surfa gaitza da, ezin da -eta era-kutsi, eski monitoreek egiten duten be-zala. Munduko goi postuetan beti beti ibiltzen direnak, lehena, bigarrena, hi-rugarrena, surfatik bizi dira. Dena den jende horrek ez du luzaroan iraute hor goian. Badira bizpau aldizkari monografiko, surfaren inguruko gora beheretaz. Hoietan jantzien publizida-dea eta egiten da.

Ez dakit, baina beste kirol batzutan, gimnasioan egiten direnetan adibidez, lan eta kirola tartekatu egin daitezke.

Surfean, aldiz, uhinak noiz izaten diren, orduantxe egin behar. Hortik lana eta kirola ezkondu ezina etor daitekenentz zalantza daukat.

Normalaki surfegile guztiek tartekatu egiten dute kirola eta ikasketak edo kirola eta lana. Bikainenak denbora osoan surf egin eta dirua hortixek ateratzen saitzen dira. Etorkizuna begira nire bizitza surfaren inguruan ikusten dudanez, etorkizuna begira kirol horrekin zerikusirik duen karrera bat hartuko dut, ozeonagrafoa beharbada. Ha-wai edo leku esotikoagoren batetara, barre egiten du, alde egiteko. Egun ere, diskotera joan lagunekin ala uretan sartu, aukera emanez gero bigarrena aukeratzen dut, herriko jaietan ezik, ja-kina.

Ez da hain garestia

Kuadernoan bilatzen dut hurrengo galdera. Bildur naiz esateko. Hala ere bota egiten dut. Surf mundu horretan badirudi marilore asko dabilena. Niri behintzat aberatsen kirola ematen dit. Garestia da.

Ez dut uste: Bigarren eskuko ohola ez dabil hogeia milatik gora. Ez duzu besterik behar, ez baldin bada neguan ere ibili nahi duzula. Kasu horretan jantzi berezia berezia behar duzu, go-mazkoa. Baina oso seriotan hartzen baduzu baino ez. Diozun irudi dende-k sorraz dute, hoietan sartzen denaren gehiengoak jantzi oso garestiak harra-patzen ditu-eta, gero hor zehar erakus-teko. Guzti horretaz passo egiten dut.

Hasieran aipatu ditugun hiru baldin-tzetatik, —surfegilea, ohola eta tokia— bi jorratu ditugu. Egin dagigun berba hirugarrenari buruz, zelako baldintzak bete behar dituzte surftokiek.

Kostaldean, ziur, barre egiten du, Be-roa izan behar da, jantzia itogarria da eta. Horrez gain, uhin ugari eta itsaso

Inglaterra jaioa izan arren Mundakan bizi izan da ia beti.

ona. Australia dateke toki ona, jende-tza dagoela salbatzen badugu. Kontsei-latu egingo ez nizukeen lekua Inglate-rra da, urte osoan jantzi eta guzti ibili beharra daukazu eta. Euskal Herrian, hemen, bestelakoa da asuntua. Heman

foto
★
denda

- Argazkigintza tekniko eta industrial
- Studio-erreportaia
- Argazki-materialeak
- Argazkietarako oinarri bereziak (CIBACHROME, DURATRANS, JIRATUAK)

Puerto, 1 — 20003 DONOSTIA — Tfnoa.: (943) 422495

uhinak uhin dira. Europako txokorik hoberena da berau, niretzako. Bestalde nire aitak badaki honi buruz eta berak egokia erizten dio Mundakari. Uhinak harrapatzen dira eta jendea oso jatorra da. Gainera aitarentzako lanetik hurbi-lago dago.

Surflarien arteko istiluak

Uretan direlarik ez ote den heuren artean istilurik sortzen, denek uhin bera hartu gura dutelako edo. Egun batzutan lagun asko biltzen da uhin beraren oinean eta denentzako lekurik ez.

Mundakan jende asko ibiltzen hasi da, bai. Sarritan erronkak izaten dira. Ze leku oso denez kanpotiko lagun etortzen da eta Bilbotarrek ez dute kanpotarrik atsegin. Uhin gainean igotzear garelarik, une horretan zelan ihardun, esan bako arauak dira, kristo guztia jarraitzen zaienak, zeren eta ez balitzaie arauoi jarraituko ez litzateke-eta ezer egiterik. Ez dira paperean idatzita inori ere ematen zaizkion arauak, baina mundu guztiak ezagutez dituz arauok. Lehena zera da, uhinean zutik dagoen lehenarena dela uhina. Bigarrena, nor gorago egon uhin gainean, berarena da uhin hori. Tokian tokikoak dauka lehenetasuna, non dabilen norbera urte barruan berori da norberaren tokia. Nik ez dut surfaren izena zikindu nahi, baina batzutan istulook kaleraino luzatzen dira. Baina hobe isiltzea. Hemen gutxiago izaten dira, inoiz gupil zula-ketak eta halakoak gertatu diren arren.

Elikadura berezirik ez

Elkarrizketa amaitzera doalarik, txirindularien adibidearekin segitzen dugu. Batzutan lau bost ordutan uretan egonda, pajararik ematen denentz eta elikadura ditugu hurrengo gaiak.

Ez dut elikadura berezirik. Zernahi eta noiz nahi jaten dut. Ez dut janari elikabide berezirik. Behin izan dut makalaldia uretan nagoela. Bestalde neka-garriegia ere ez da, lepoa eta eta besoak, ez duzu besterik erabiltzen. Egon daitezken istripuak gilak sorrarazitakoak dira, gero eta zorrotzagoak egiten dira eta. Inoiz baten bat ito ere egin da, ez Mundakan, beste leku batzutan baino. Oro har, henengo uhinek errespetua sartzen dute.

Azkenean berak beste ezer esateko rik duenentz galdetu eta surf federakundeari buruz zerbait esateko eskatu dit. Eskatu bezala idazten dut.

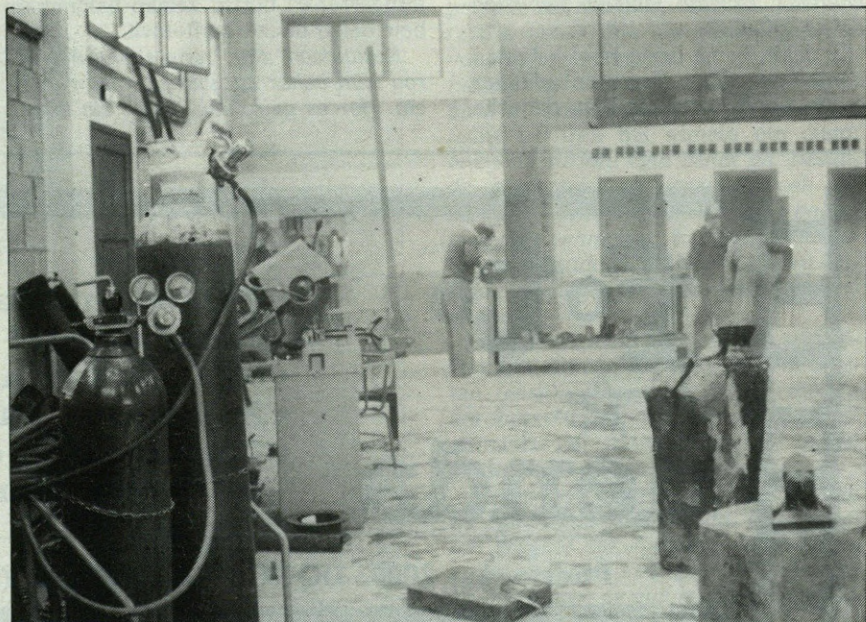
Surf federakundea behar dugu. Urte batzutan bai, beste batzutan ez, horrelaxe gabilta. Ez du inork ere ardura hori hartu nahi, ez bait du bulegoan sartuta egotea atsegin. Hala ere beharrezkoa da.

E. JIMENEZ

Langabetuen batzordearen eraginez eta gazteen lanaren prestakuntzarako

Zaldibian, tailer berri bat martxan

Langabezia gero eta handiagoa delarik, postekoa da Zaldibian hasi berria den tailerraren moduko esperientziak ezagutzea. Langabetuen eraginez sortuta eta beharrezko laguntzak jasota, gazte jende bat lanean jarri da, hein berean herriko zenbait lan eta beharri erantzuten diotelarik bertan.

Langabetuen eraginez eta zenbait instituzioren laguntzaz jarri da martxan gazte-jendearentzako tailerra.

Hamabost gazte ari dira tailerrean: 13 zaldibiar eta kanpoko bi.

Langabezia da, zalantzarik gabe, gaur egungo gure gizarteak jasaten duen arazorik larrienetakoa. Zenbait ikuspegi duen arazoaren aurpegi bat aztertu nahi genuke laburki. Hain zuzen, lanik gabe dauden gazte gehienek ofiziorik ez izatea. Beste modu batean esanda, langabezi-bulegoan «Peoi» bezala izendaturik egotea. Gaur kezka-garri izanik, horren ondorioa hemendik urte batzuetara larria izango baita. Ofizialik ez da izango lan mota gehienetan. Gaurko gazteak ez du oraindaino-koak izan duen aukera, bai etxegintzan ala beste lanen batean pintxe moduan hasi eta, gogo piska bat izanez gero, eskua hartuaz joan ofizioa ikasi arte.

15 gazterentzako lana

Hortaz, beste moduak pentsatu behar dira arazoa zuzendu dadin eta honela sortu da Zaldibian duela gutxi ireki

den tailerra, bertako langabetu batzordearen eraginez. Bertan, zenbait ikastaro labur emateko asmoetan, soldadura-rekin hasi dira. Hor dabilta 15 gazte jo ta ke, elektrikak, erdi automatika, traza-tuak eta beste tresneriak menderatuz saiatzen.

Hauetatik 13 zaldibiarrak dira eta 2 kanpokoak, kopurua betetze arren etorriak. Tailerraren eraikuntza ere horrela egingo dute. INEMen bidez langabetuak kontratatuz eta materialak eta lekua Udalak ipiniar. Tresneria berriz, parteia Eusko Jaurlaritzak utzitakoa, bestea Udalak jarria. Orain berriz, INEMek lau lagunen kontratapena lortu du eta herriak behar duen zenbait tresneria han ari dira egiten. Honela, AEKk uda-ikastaro bat antolatu du barnetegian, eta behar diren litera armazoiak, ibiltegi-tako eserilekuak etabar tailer horretan egin dituzte gazteek.

Gazteek eskatutako ikastaroak egin

Segun eta jendeak zer modutakoak eskatzen dituen izanen dira aurreruntz emanen diren ikastaroak, honela elektrizitatekoa, zurgintza eta beste klasekoa.

Aztertu da beste posibilitate bat ere, herriko pinurietatik ateratzen den materiala, besterik gabe paper oletara bidali beharrean, bertan tratatu eta zurgintz ikastaroan erabiltzea.

Ikusten da batetik edo bestetik zer eginga badagoela. Ideiak eta gogoia ere bai eta gazteria ari dela ohartzen ezin daitekela zerura eta lurrera begira geratu. Lanean jakin gabe lana aurkitzea ezinezkoa denez gero, Zaldibiakoa bezalako antolaketa bultzatu beharra da erakunde publikoetatik. Badakigu Iruñea aldean badaudela tankerakoak eta ez litzateke txarra esperientzia horien berri zabaltzea, denen beharra izango baita aurrean dugun etorkizun garrantza gainditzeko.

Ibarzabal jaunak telebistatik bota zuen soluzioa berriz, olinpikoa! Gazteek ez dutela egon behar besteek emandako lanaren zain, baizik eta beraien behar luketela inizatiba, garai batetako egindako eran. Berak horrela egin ote du? Alperrik daude hortaz, montatu dituzten burokrasia guztiak, horrenbeste zuzendari ordeko, sail buru, etabar. Beste aldetik, zori on ala txarrez, joanen ziren garaiak, gerra ondorengoak, ezer ez zegoelarik edozer gauza egiteak balio zuena, dena saltzen bait zen. Gaur dagoen konpetitibitateak ez ditu gauzak errazten ez hasten direnzentzat eta ez jarraipenerako. Diru aldetik berriz, banku etxeak zer diren eta nola laguntzen duten badakigu piska bat. Eta amaitzeko, badakigula zenbait enpresa sortzaile, eredutzaz hartzen direnaren diru iturria zein izan zen. Izena ere bazuen egokia: «Estraperloa».

X.I.

ARGIA-REN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA.....

Telefonia.....

Herria.....

Probintzia.....

Banku edo Aurrezki Kutxa.....

Sukurtsala.....

Zenbakia.....

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

POTTOKA: LIRAINA ETA LIBREA
ESKORIATZA-MIARRITZE: TEKNOLOGIA BERRIAK
HERMES BIDEAN DAGO
OLATUEN ENERGIA
ZEIN DA EUSKAL IBAIEN EGOERA?

Abuztuaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea..... Lanbidea

Hiria..... Telefonoa

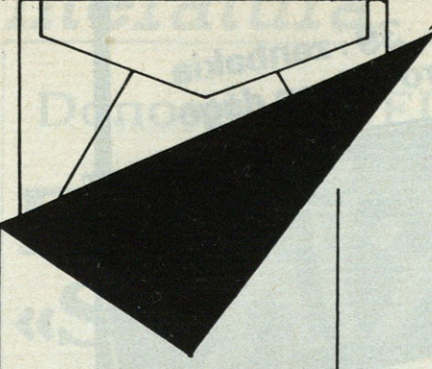
Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ Urtebeterako 2.000 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 3.900 pta.
- ☐ Hiru urterako 5.800 pta.
- ☐ Urtebeterako 2.500 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

Euskara plazaratzen

Ofizialki gero eta baldintza hobegotan aurkitzen da euskara. Ez dut triunfalista izan nahi. Baina urratsez-urrats, —atzera-urratsak ere kontutan hartuz, ETB.rena adibidez— gero eta lur gehiago irabazten doa gure mintzaira. Euskararen lagun omen dugun Madrileko Gobernuari kendu dio, oraintsu, baratza zati bat. Konstituzio-epaitegiak erabaki duenez, besteak beste, euskara eskatu daiteke Herri-arduralaritzan (administrazioan, alegia) lanpostu bat bete ahal izateko orduan. Aitortu digutenez —hau ere aitortu egin behar ziguten, tira!— esku-bidea dugu herri-arduralaritzako lankideekin gure hizkuntzaz baliatzeko. Eta guk eskubidea badugu, mahiaren bestaldekoak betebeharrak du: gu euskaraz onartzeakoa, besterik ez!

Alderdi Sozialistak askotan aitortu du bera euskararen alde dagoela. Baina Alderdi Sozialistak ezarri dizkigun ordezkariak —direlako Gobernadore Zibil horiek— azken urteotan zehar herri-arduralaritzarako atek itxi nahi izan dizkiote euskarari. Harri-durarako ahalmena galdutzea genuen askok azken urteotan eta harritu ere ez ginen harritzen horrelakoak ikusitakoan. Baina Konstituzio-epaitegiak gure alde erabaki duenez, horiek —Alderdi Sozialistak ezarri dizkigun Gobernadore Zibilek, alegia— beren lanpostuan jarraitzen dute. Genuen neskubide bat ukatu digute, euskararen iraupenerako ezinbesteko genuen eskubide bat hain zuzen ere, eta ezer pasa izan ez balitz bezala, hortxe jarraitzen dute beti bezein irripartsu eta dotore. Gu-

txiagogatik erortzen dira Europan zehar politika-arduradunak. Eta europarrak garela —eta direla— dinokue hitzetik hortzera. Egina diguten okerra eta kalteagatik barkamena eskatzeko kemenik ere ez duute. Eta lotsarik gabe gure agintari izaten jarraituko dute gainera! Esku honetan gaude.

Euskarak eskuratu berri duen baratza zati hori jorratzea eta lantzea guri dagokigu orain. Geuretz lehendik genuen eskubidea orain lege ere aitortu zaigunez, eta euskararen alde bagaude behintzat, Herri-arduralaritzakoekin ditugun egin-beharrak euskaraz bideratzea dagokigu euskaldunoi, zahar eta berrioi. Eta akatsak gure bizkar hartu beharko ditugu, inori leporatzen ihardun gabe, hemen-dik aurrera. Kontura gaitzen, guk gure eskubideari trinko eusten badiogu, edo daudenek euskara ikasi beharko dutela —eta beharra omen da ezer ikasterakoan irakaslerik onena — edo eta euskara dakiten lankide berriek izanen dute lanbide aukerarik herri-arduralaritzako bulegoetan.

Gaur bertan gertatutako pasadizo bat kontatuko dizut. Euskaldun-berri bat inguratu da Udaletxera. Eta hasierean beretik euskara hutsez baliatu da bere harremanetarako. Bulegolaria etzekien euskararik, eta bere xarmentasunean otoika eta mesedezka gaztelaniaz mintzatzeko eskatzen zion gure mutilari. Honek berean, euskaraz eta euskara hutsez jarraitu du, bulegolaria, gorri-gorriturik, euskaraz baliatzeko gauza den beste lankide baten bila joan den bitartean. Eta euskaldun-berriak behar zuena lortu du. Uste dudanez, horrela jokatuz, eta horrela jokatuz bakarrik emango ditu

euskarak aurrera-urratsak. Euskaldun-zahar guztiok hainbesteko kemenik bage-nu!

Eta apustu bat orain: datozen lau urte hauetan Alderdi Sozialistaren direlako Gobernadore Zibilek ezetz euskararik ikasi! Bibotea kenduko nuke!

Lontxo OIHARTZABAL

Zergaitik Panpox...

...Ateratzen da zenbait bider TVEn Joan Manuel Serrat eta bat ere ez Lluís Llach?

...Ateratzen da zenbait bider TVEn Santiago Carrillo, eta bat ere ez Ignacio Gallego edo Lister?

...Esaten dute TVEn Andoni Goikoetxeagatik «el jugador del Athletic»?

...Ardanza publikoki azaltzen denean, berarekin batera Leizaolaren irudia ateratzen dute, eta ez J.A. Agirre edo Garaikoetxearena?

...Deskojonatzen da Pedro Ruiz politikoez eta ez Casinello edo Saenz de Santamaría?

...Esaten dute Franco diktatorela zela eta hark ipinitako erregea demokratikoa?

...Esaten dute indarkeriaren aurka dagozela eta derrigorrezko soldadutza onartu?

ATEARI

Bizkaiko ikastolek, eritzi publikoari

1986-7-10ean, Eskualdeetako ordezkariak eta BIEko menbrak elkaturik dohaintasun kontzertuaren sinadura eta aurkezpenarako, Euskal Gobernuari luzamendu bat eskatzea erabaki zuten, ikastolaz ikastola azertu eta erabakirik egokiena hartzeko asmotan.

Iragartzeko garaiari eta eman den epe laburrari buruzko desadostasuna agertu nahi dute.

Asanbladaren erabaki bezala, muzin egiten diote dekretuari, dakartzan kontzeptuek ez bait dituzte kontuan hartzen Ikastolen helburuak eta hauen publikotasunerako irrika.

Administrazioari behin eta betiko instituzionalizazio lege bat lehen bait lehen aurkeztu dezala eskatzen diote. Ikastola askori heuren desarroilo desegokiak sortu dien egoera ekonomiko eramanezina konpontzeko bideak ere jarri ditzala eskatzen diote.

Azkenez, Ikastolek darabilten hizkuntza eredua ere kontuan harturik, euskalduntze prozesua era pedagogiko egokienetan eramateko aukerak jarri ditzala gogorazi nahi diote, berriaz ere.

BIZKAIKO IKASTOLEN ELKARTEA

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

39. zenbakia
honez gero kalean dago

JAKIN

GALIZIA

Piarres Lafitte: pentsabideak
Orix: garai-giroa
Simone de Beauvoir: feminismoa
B. Atxaga: «Bi anai»
Hölderlin: idazlan poetikoak

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeki bidez ☐ renbultsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sirvanse adeudatzen en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helbidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

Donostian, UEUn eta Baionan, oraingoz

Errezitalak udarako, «Susa»ren zenbaki berria aurkeztearren

Larunbat honetan (hilaren 19an) beren uda jirako lehen errezitala. Bere izena: «Susa Negro, negro zu-za(ra)»

Errezital hau baino lehenago, beste hiru bat desberdin eginak omen daude «Susa»koak. Beste hiruek bere historia egin ziaten, nahiz eta akaso jende gehiegik ikusi izan ez. Hirugarrena, ale erotikoarekin prepatutakoa, gehien eszenaratu zena izan zen. —hirutan besterik ez—. Oraingo honetan, hiru fetxa eta leku badituzte dagoeneko prepatutak: Donstian, uztailaren 19an, larunbata, Los Angeles ikastetxean, gaueko 8'00etan; Iruñean, UEUn, 23an, asteazkena, gaueko 10'etan; eta Baionan, 26ean, larunbata. Beste edozein tokitan egiteko prest omen daude, aurretik telefonatuz gero.

ARGIA.—Beste Susa bat plazaratu berri duzue oraintsu. Hemezortzigarrena da honez gero, eta jakin dugunez berezitasunik badakarkizue; ez da ala?

SUSA.—Bai motell, behin Susa Erotikoa egin izanduen gisa berean, edota itzulpengintzari eskainitako dossier txiki bat atera genuen bezala, oraingoan Susa Beltza aleari ekin zioagu. Negroei buruz, alegia.

A.— Baina gai-inguru horren atzean zer ezkutatzen duzue, beltzen literatura hurrerapen bat edo?

S.— Bueno, baziok bai, nolabaiteko hurrerapen bat, negro literaturari buruz eta afrikar antzerkiaz. Baina ipuinek hartzen ditek lekurik zabalena, ze behinola gure artean komentatu huen euskaldunen eta beltzen artean badagoela parekotasun toke bat, hain ezkutukoa askotan. Horixe azaleratzea pentsatu genian, gure errai beltzek paperetako larrua ere zikin zezatela, lokatzetan bezala.

A.— Beraz, jendeak propio idatzi dik ale negrorako.

S.— Bai, bai. Eta proposatutako gaiak arrakasta galanta izan zian gure kolaboradore frankotiratzailen artean. Hasieran pentsatu baino orrialde gehiago eskaini zizkioagu. Politia aterako duk, zenbaitek sorpresarik jasoko duelarik...

A.— Kanpora ematen duzuen irudia ez al zaizue prolema bilakatu?

S.— Begira, gure prolema betikoa duk, ez gaituztela oso seriotan sekula hartzen. Zimurrak nabarmentzen hasi zaizkigula esaten ditek batzuku, baina oraindik ere gatzetxotzat jotzen gaituzte, beraien ispiuletakoa sinestu nahi ezean. Eta ez duk hori kontua. Ze, ez didak esango, seriotasuna hau bezalako elkarrizketetan neurtzen denik, ez? Hogeita hamalau liburu kaleratu ditugunean, bazegok bistagordarena egiten segitzen duenik. Argitaratzean estrenatu direnen artean denetik zegok, gustoak gustu. Hala ere ahalegina kontutan hartzekoa duk, eta hori bai, inork egin ez duena. Ez gaituk poesiarena eta

beste guztia errepikatzen hasiko!

A.— Beti ere jende berria hurbiltzen ari duk, eta azkenengo aleetan izen berriak agertzen dituk.

S.— Susan beti azaldu duk jende berria. Batzuk besteak baino kolaboratzaile fidelago, irakurleak legez. Kolaboratzeko bi era desberdin izaten dituk: batzuk ezagutu ere ez dizkiagu egiten, beste askorekin harreman zuzen samarrakin ligatzen gaituk. A, jontxo, eta kurrante printatuak ezin ahaztu. Liburuak, aldizkaria, The Susa News, errezitalak, txanpon eskakizunetan usteltzen direnak... rugbyko ekipo bat osatzeko moduko alineaziora iritsiko ote gara! Baja fortzatu gehiago suertatzen ez ba zaiguk behintzat!

A.— Errezitalok aldizkariaren aitzakiaz allegatu al dira?

S.— Bai, bai; bai eta ez. Esan dugun bezala gogoak zirikatzen gintuen. Eta negroaren aukeraz profitatu gaituk. Putamadrekoa duk musiko eta lagun teatrerokin elkartu eta dibertitzea. Gure «artixtonto» sena ez

duk boligrafoa bakarrikan mugatuko; literatura idatzia fosilizatu egiten bait duk ton-to-ton-toan. UEUn hirurehun bat lagunek ikusiko dik igual, eta horrek gure irakurlegoaren herena egiten dik ia. Pentsa, hiru aldiz egin eta kasik publikatu beharrik ere ez. Atera itzak kontuak!

A.— Detaile batzuk aurreratu itzazue...

S.— Hori duk hori puinalada traperua! Gutxi esango diat eta hor konpon marianton. Honetan karpak hiru pista izango dizkik: batean Kosta de Marfileko kantalaribulartsuak, bestetik Brasilgo sanbero finalistak, eta musulari angoleñoak izkina batean. To enbidoa!

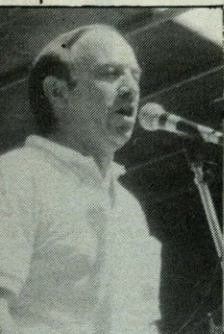
A.— Non, noiz eta zenbatean.

S.— Leku gutxi behar diagu. Bizilagunik gabe, bazpারে. Noiz? Iluntzean hobe. Eta zenbatean... gu merkeak gaituk, baina ez gaituk edozeinekin oheratzen. Eman dezagun, diez-de-los-grandes (grandes-grandes!).

Dabid ZUAZALDE

bertsolaritza

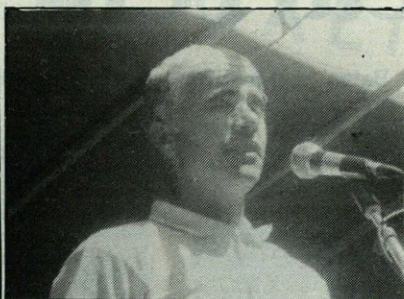
Iparraldeko bertsogintzari begiratu...

Dominique Ezponda.

Ernest Alkhat.

Firmin Mihura.

*Iparraldean
ibili ohi diren
sei-zazpi
bertsolarietatik
hiru hautatu
dizkigu Itxaro
Borda lankide
finak, horko
bertsogintzari
buruz
nolabaiteko
ikuspegia eman
diezaguten.*

Itxaro BORDA

Firmin Mihura, bertsolaritza burujoko bezela...

Berrogei urte inguru dituen bertsolari honek, beste ezagun eta ibiliari erronda juntu du, duela zenbait denbora. Berak kondatzen digu nola ikusten duen Iparraldeko bertsolaritzaren egoera, bere esperientzia aipatuz.

ARGIA.— Firmin Mihura, Azkainekoa, zu zara Laka, Baigorrikoarekin, bertsularien Iparraldeko seikote horretan azkenik sartua. Nola?

FIRMIN MIHURA.— Ez naiz bazterrak bortxatuz abiatu ez... Bon, Lakaren ezagutzea egin nuen, eta nik aintzinetik, pixka bat idazten nuen «Herria» edo hola. Bon, erraiteko manera da, urtean behin edo bitan bait zen. Gero, Laka Baionara jin zen, ni ere Baionara bizi. Gehixeago entseiatu behar genuela, biak estrenatzen hasi ginen. Hala hasi ginen. Hori 1979.ean zen, eta plazara ausartu nintzen 1982.ean. Gauza luzea eta urria da, baina hala ere pittaka pitta-

ka heltzen gara. Orain iruditzen zait hemendik goiti errezkiago joanena naizela...

A.— Bertsolari «ofizialek» nola hartu zuten zure etortzea?

F.M.— Zuzen ez dakit, berei galdatzea hobe behar bada. Enekin beti lagun onak izan dira, eta hola hartu nauten, ez dut batere problemarik alde horretatik. Lagun onak dira denak...

A.— «Bertsutan ariz ikasten» Mendibururen liburuan, artikuluxka batean, idatzi duzu bertsolaritza zerebro-joko bat zela, zergatik?

F.M.— Ez... Pentsatzen nuen, konparazionea Frantziako telebistan «Chiffres et Lettres» emankizun hori bada, euskal telebistan ere bai funtsean... Horri pentsatuz, nik ikusten nuen bertsolaritzan rimak behar zirela sailkatu, elkarretara bildu eta haiek gogoz ikasi, haiekin zerbait korapilotzera entseiatu. Hori egin zitekeena, seriozko jokatu... Eta hori ikusten nuen buru-kirolek

arrakasta bat bazutela jendearen artean, kultura batean, telebistako horretatik hasten, eta hortik nire ideia zen zergatik ez bertsolaritzan, ongi egin eta. Baina ongi egite hori da zaila...

A.— Zure kantatzeko moduan iduri luke, teknikak gaitzeko lekua duela...

F.M.— Ez dakit, bon, lehenago erran dudana horretara noa. Teknika, bon, rimak behar direla ikasi hori segurua da, hola izan dut abiadura, eta neurriari beti kasu eman diot hastapenetik. Bertze batzuk bertzaldetik jotzen dute, edo jotzen zuten, usate dit Hegoaldeko oraingo eskolatan eta, horiek ere nire bide bertsoa daramatela. Erran nahi dut larriki hartuz bederen, rimak eta neurriak ikusten dituztela. Aldiz, lehengo bertsolari onek, orain ere aintzek berek diote, egiazko bertsolaria dela lehenik zirtolaria, arrazoinaria. Gero egiten duela zerbait horrekin. Nik, berriz,

bertzaldetik hartu dut, baina gero ikusi dut ere teknika hutsa ez zela aski, eta orain entseiatzen naiz zerbait gehiagoren ateratzera. Bi buruetatik har daiteke gauza bera, baina helburu berera joateko...

A.— Nolakoa da zure iduriko bertsulariaren funtzioa euskal gizar-tean?

F.M.— Bon, bertsolariek, guk ikusten dugu ez dutela guk nahi hainbat arrakasta, beti, baina oraingo nire eza-gutzarekin bertsolaritzaren gainean, iduritzen zait, nahiz zaila den, maila batetara heltzen bagara urrunago joan gabe, eta bi lagun elkarrekin hizketan ari direla aintzietan izaten direla gauza arras interesgarriak. Bertsotan heltzen bagina gauza interesgarri horiek ateratzera rimatuz eta neurriekin denak emanez, ez da dudarik, ez dugu baitezpada bertsozalea izan behar, euskara mintzatzen denak bertsoa behar lukeela ongi hartu, behar litzaiokeela gustatu. Gertatzen naiz orain festetan eta, nola hartzen bait naiz artzain txakur txapelketa antolatzen, euskaldunen artean jateko denboran edo, ohartzen naiz ontsa moldatuko bertsoek arrakasta ukaiten dutela...

Dominik Ezponda: «Teknika, gazteek ekarri dute!»

Dominik Ezponda bertsolaria, mugaren bi aldetan, arras ezaguna da. Badu, bederen, hogeitabost urte plaza-tan kantari ibiltzen dela. Saiotetan, zikiro-festetan, omenaldietan, ardura entzun ditugu, bertsolari trebe honek abestu kopla zuzenak. Nola hasi zen jakiteko, Gure Irratiaren jai-egunean, joan gintzaizkion zenbait galderaren egitera.

ARGIA.— Nola hasi zinen zu bertsotan?

DOMINIK EZPONDA.— Nekez... nekez... nola hasi nintzen ni? Bo, Jatsun (Benafarroan), nire gazte lagunekin, hamabost-hamasei urte-tan, eu... Lehenik, baziren lehen hitzeak, ogi-joi-tiak, mahasti-aitzurtziak, eta beti baziren gizon xahar batzu, ez bertsoa osaturik ere, bertsotan hasten zirenak, eta izigarri polita iduritzen zidan. Eta gero, entsegatu nintzen haiek bezala egitera.

A.— Plazan, noren laguntzaz edo ze kondizio-

netan?

D.E.— Ba, hola, ni hasi nintzen laguneren artean, eta gero beste xahar batzurekin. Beste gazte andana bat baginen, haiek ari ziren ni bezala, hastapen puxkat zutenak, ba, nik, banuen errestasun puxkat, eta egun batez Donibane Garazin dantzan ari ginen, euskal dantzetan eta, Xalbador jin zen bertso batzuren kantatzera. Nire gazte lagunek erran zidaten, hamazazpi urte nituen orduan: «e hizala juaten Xalbadorren ondoat!», eta ez nuen kurarik, egia erran, eta apez batek, ezagutzen ninduen apez batek besotik hartu eta transparentean gainean ezarri ninduen. Eta, hantxe eman nuen nere lehen bertsoa...

A.— Gero nola atrebitu zinen segitzen?

D.E.— Gero, beste aintzak bezala hogeitaz urtetan soldado joan nintzen, eta hor izan nuen zilo handi bat: hortik jirrik eta, Lapurdia joan nintzen bizitzera, bertso giro

hori arrunt galduta nuen. Eta berriz hasi nintzen hogeitaz lau urtetan. Hara...

A.— Ze maneratan abiatu zinen berriz?

D.E.— Nola? Hori, irrati-tik. Orduan zabaldu zuen Radio Côte Basque delazkoak, Maite Barnetche eta, entzuten baldin bazen bertsolari gazterik, gaia igortzen zuten eta behar gintuen idatz, eta gero bere kantatzen zituzten edo irakurtzen igande goizetan. Bon, horretaz jostatu nintzen uda batez, eta ukan nuen gohita bat, bertsolariekin bazkaltzeko, Bezkotzera. Bazen bertso saio bat, han ziren Errexil zena, Xanpun, Ximun Zubikoa, Xalbador, Mattin. Bazkaldu-ta, bertsotan hasi nintzen haiekin, eta arratsaldean saioa egin arazi zidaten, eta geroztik batere gelditu gabe ari naiz...

A.— Gelditu gabe, eta sari asko irabaziz: Nafarroako Txapelgoa adibidez...

D.E.— Ba, Nafarroako Txapelgoa, bon, nola lehena-gotik hasiak ziren, ni Lapurdin bizi nintzen, eta horregatik lehen lau txapelgoetan ez nuen parte hartu. Puxkat, lapurtar bezala uzten ninduten eta, gero solastatuz erran nien ni ere benafartarra nintzela, garaztarra nintzela. Gero, horrela hasirik, hiruz-palau badituz eginak. Ontsa pasatzen da, publikoaren partetik behar da, bultzatze-ko puxkat...

A.— Nolakoa izan da zure eboluzioa garai haie-tatik gaur arte?

D.E.— Ni memento batez hasi nintzen handiekin, Mattin eta Xalbadorrekin, bixtan da aintz apalago nintzela, ikasi dut haiekin puxkat, eta gero, teknika gazteek ekarri dute, eta txapelketetan eta horretan nabil lan eginez.

A.— Iparraldean, bertsolaritzaren geroa?

D.E.— Mementuan untsa. Oraingoan bagara sei-zazpi on garenak ibiltzeko eta gazteak ez dakit, badirela batzu haurretan ari direnak... Baina geroako gaizki ikusten dut, arras gaizki, egia erraiteko neke da.

Ernest Alkat, «Bertsularien Lagunak» elkarteko presidentea

Ernest Alkat, Iholdiko Armendaritzen bizi den bertsolari arras ezagunarekin ere mintzatu ginen Lapurdiko Jatsun. Ernest Alkat, belau-naldi berriko koplalaria du-gu. Arrosagarain, Mendibururen eta Mixel Aireren boladakoa da, eta hauek hats berri batez jantzi dute Iparraldeko bertsoa, posible egin dute hemengoak Hegoaldean ere famatuak izatearen hori. Hitz batez, bertso exportagarria osatu dute.

ARGIA.— Ernest Alkat, zu zara «Bertsularien Lagunak» batasunaren presidentea: zer da elkarte hori?

ERNEST ALKAT.— Nik uste dut jadanik errana du-dan... Asmatu genuen zerbait egin behar zela, Iparralde honetan bertsolaritza pux-

kat ofizializatzeko, kanporatzeko. Eta horri buruz hasi ginen, behar genuela zerbait egin. Mila xede baditugu eta ahal guti, ez ditugu zoritxarrez egin nahi genituzkeen guztiak egiten, baina halere uste dut zerbait badela abiatu-rik, gazte batzu moldatuko ditugula izaten bertsolari, edo bederen bertsozale...

A.— Zu, prezeski nola hasi zinen bertsotan?

E.A.— Ni hasi nintzen, ahal den bezala. Banuen familian puxkat hola, jite puxkat, eta emeki emeki gustu hartu nuen. Gero erran behar dut nekez hasi nintzela, hamalau urte inguruan banuen halako gutizia bat, eta gero dena utzi nuen. Eta berriz, hamazazpi urte inguruan, Arrosagari ezagutu

nuen, harekin idatziz hasi, eta emeki emeki Emil Larre eta Mixel Itzainak ezagutu genituen, eta hola hasi, ahal den bezala...

A.— Nolako pausua izan zen zuretzat publikoan kantatzen hastea?

E.A.— Bai, orain ere nik publikoan kantatzeko halako kezka bat senditzen dut. Baina, uste dut, hastean nuen beldur hura garraitia dudala, eta bertsolaritza konfiantzaz-ko gauza bat da: behar duzu gogoan eman bertsoa emanen duzula; buruari ematen baduzu ez duzula eginen, ez du balio agertzea publiko baten aintzinean. Eta uste dut, bertsolaria garen bezala garelako denak, eta denek badugula zerbait errateko, eta ba-koitzak bere moldean, ba-

koitzak bere teknikan, hori erran behar. Nik uste dut hori dela bertsolari baten helburua...

A.— Zer desira zenezazioke bertsolari/zale gazte bati?

E.A.— Desiratu behar banu zerbait, desira nezake laneko gutizia ukan dezaten, borondate puxkat. Eta gero, berek, egun batez, beren hautua eginen dute. Ni ere mila gauzatan atrebitu naiz, eta nire hautua egin dut bertsolaritzari buruz. Eta gaurko gazte gehienek badituzte mila gauza tentagarri: kantua, musika, edozein kirola, pilotaa, foota, rugbya eta gaineratikoak. Uste dut bertsolaritza ere bere tokia badien, Euskal Herrian bereziki, eta agian egun batez, horretarako hautua eginen dute batzuk, ez dut bertsarik desiraten... Ene gogo eta bi-hotz guziaz laguntza ekarri-ko diet horiei.

«Zumaiako uhinak» taldea eta
«Ya lo creo... uste dinat» obra

Antzerkia bizigarri denean...

**Zumaiako
jubilatuen
etxearen
anparuan
60-70 urtetako
antzezleak
biltzen dituen
talde berri bat
sortu da.
Gutxik lortzen
dutena lortu
dute, jendearen
atsegina.**

Gaur egun fun-
tzionatzen
duten antzerki talde mota
eta antzerkigintza arrunteta-
tik at dagoen zerbaitekin
egin dugu topo Zumaiako. Es-
trenuan izaterik izan ez ge-
nuenez bideo batez ikusi du-
gu «Ya lo creo... uste dinat»
antzezleekin batera.

Obra amaitu eta gela ba-
tean sartu gara denak, ma-
netofoia martxan jarri eta
dena jaso duelarik. Hitzunak
dira benetan emakume
hauek, gure amonak esango
lukeen bezala «pido pala-
bra»-ka ibili beharra zegoen
han.

Zumaiarako pentsatutako obra

«Aspaldian nahi genuen
hemen horrelako zerbait
egin, baina ez ginen atrebi-
tzen ez bait genuen zuzenda-
ririk aurkitzen. Inaxio Tolo-
sarekin hitzegin genuen eta

primeran prestatu zitzaigun
zeren eta berak ere interesa
erakutsi zuen lehengo an-
tzerkia kaleratzeko» dio
Itziar Maiorak, Zumaiako ju-
bيلاتuen etxeko ATSak. Hi-
tzegin ondoren testu zahar-
rak begiratzen aritu ziren,
gero horien artean bat auke-
ratzeko «Ya lo creo... uste di-
nat» hain zuzen ere, Antonio
Amundarainena.

«Hasiera batean ez genuen
pentsatu ere egin horrelako
arrakastarik izango zuenik.
Erraz samarra zelako auke-
ratu genuen obra hau. Herri
mailan antzerkia berpizteko
asmoarekin jokatu genuen.
Gerra aurretik baziren hiru
talde gutxienez Zumaiako.
Zumaiako bezala herri asko-
tan zegoen antzerkizaleasuna.
Gero horrek jarraitzerik
izan balu dexte ezberdina
izango litzateke gaur egungo
antzerkiaren egoera» dio Ina-
xio Tolosak.

Sekula antzerkirik egin gabekoak

Orduan, bai batzokian, bai
zirkuluan eta bai eta ere
«Luisen» inguruan egiten
omen zuten antzerkia Zu-
maiako.

Antzezle denak «berriak»
ditugu antzerkigintzan, na-
hiz eta hirurogei-hirurogeita-
mar urte bitarteko aktoreak
izan. «Begira, guk gaztetan
ez genuen astirik izan horre-
lakorik egiteko. Orain dau-
kagu astia». Gerraurreko ga-
rai hartan zaleasuna ba
omen zuten antzerkirako.
Herriko beste asko bezala
ikustera eta joaten omen zi-
ren. Bat bakarra dago tal-
dean orduan antzerki piskat
egindakoa; batzokiko tal-
dean egiten zuen.

Berriak izan eta oso gusto-
ra ibili dira beren «mai-
sua»-ekin. Nabarmentzen da
kariño handia hartu diotela

Inaxio Tolosa gazteari. «Jato-
rra mutika» dio batek. «Oso
umika» dio besteak...

Laguntzen aldetik esan be-
har bolkatu egin dela Zumai-
ko herria obra hau aurrera
ateratzen. «Herriko jende
guztia oso ondo portatu da.
Bai erropak egiteko, bai de-
koratuak egiteko... Hogeita
hamar lagun baino gehiagok
hartuko zuten parte gauza
batekin edo bestearekin. Tes-
tuak utzi zituen, orrazten
eta aritu dena... Denak por-
tatu dira oso ondo»...

Ederki asko lagundu du herriko jendeak

Bistan da pozik geratu di-
rela taldekoak, bai izan di-
tuzten laguntzengatik eta
baitare gero herrian eskaini-
tako emanaldiak izandako
arrakastagatik. Jendea bete-
rik egon zen aretoa eta de-
nek disfrutatu zuten emanki-
zunarekin. Polita da ikustea
taldeko guztiak nola jarri di-
ren han izandako jende kla-
sea, eta jende klase diferen-
tea, aipatzen. «Punkiak» go-
goratzen ditu batek, «zortzi
urtetakoak» besteak, familia-
koak, lagunak... gauza da de-
netik egon zela eta antza de-
nez denek pasa zutela pri-
meran «Ya lo creo... uste di-
nat» ikusten.

«Zumaiako egin genuenean
oso ondo erantzun zuen jen-
deak. Egun horretan lapu-
rretan egin ziguten hemen.
Ehunda piko mila». Justu
emanaldia tokatzen zen egu-
nean egin zuten lapurretan
jubilatuen etxean. Antzeztu
ondoren bonordatea eskatu
zuten eta eun mila peza ja-
so zituzten aretoan bertan.

Pozik agertzen dira guz-
tiak beraiek egindako lanari
esker jubilatuen etxera ho-
gei mila duro gutxienez
buelatu ahal izan dituztela-
ko.

Adina ez da arazoa, ausartu egin behar

Emakume hauek ikustera-
koan, ilusioa, poza eta lan
egiteko gogoia antzematen
ditu batek. Adin horretako
jende askok erakusten ez
duen gauza. Ikusten da oso
baliagarria izan dela be-
raientzat antzerki obra hau
montatzea. Nahiz eta hasie-
ran norberaren burua kon-
bentzitu beharra izan eta ge-
ro inguruko guztiena. Pentsa
ezazue adin horretako zuen
emazte, ama edo amona ba-
tek —baldintza horiek guz-
tiak betetzen dituzte emaku-
me hauek— esaten dizuetela
antzerkia egiten hasi behar
dutela... «Nik etxeko kezka
neukan. Seme zaharrenak
eta... «Zuk antzerkia, ama?»
gero han ikusi zuen nola
ikasten nuen eta nola prepa-
ratzen nintzen eta baita
onartu ere!» esan digu denen
artearen zaharrenak.

Beste batek berriz: «Ne-
rean arrebak egin zuen fa-
rre. «Antzerkia egin behar
dudala», «Eeh, antzerkia
egin behar denela? Hi zora-
tuta hago!», «Bai eta gainera
markesarena egin behar di-
nat!».

Baina zailtasuna ez da ba-
karrik norberak eta ingu-
ruak onartzea antzerkia egi-
teko gai direla, saiatu eta
egin egin behar da gero.
«Nik uste baino hobeto ikasi
ditut testuak. Ondo sartu
zaizkit, ze ez da baietz esa-
tea bakarrik, erantzun egin
behar da gero».

Eta egia da nahiz eta lau
hilabeteren buruan prestatu
obra ederki asko kosta zaie-
la berau prestatzea. Astean
pare bat entsaio eta gero,
hizketan ari ginela ikusi de-
nez, bakoitza berearekin
etxean.

Testua zen baten ardura.
Ezin dena buruz ikasi. Buel-

tak eta bueltak eman. «*Gaue-ro ohera joaterakoan testu osoa erreparatzan nuen. Orain ere seguru nago, jarri eta dena botako nuke segidan*».

Bestea berriz egin beharreko mugimenduekin kezkatzen zen. Abanikoa nola mugitu, argizagia emateko tresna zaharrak nola erabiltzen ziren gogorarazi...

«*Momentu batean, testua eta mugimenduak koordinatzea izan zen zailena. Behin testua ikasita gero uste zuten erraz egingo zutela. Esaten nien kosta egingo zitzaizela*» dio zuzendariak.

Nerbioak ere ater dira solasaren harira. Pentsatzekoa zen sekula antzerkirik egin gabekoak izanda, edade horretakoak izanda, etxekoen eta herrikoen aurrean aur-

keztutakoan urduri jarriko zirela. «*Nahiko tila hartu genuen eskenatokira atera baino lehen*» esan du batek. Besteak eta hurrengoak ere kontatu dute zer egin zuten nerbioak lasaitzeko. Gauza da eskenatokira atera eta hantxe aritu zirela aurreko denak pasata. Nerbioekin edo nerbiorik gabe egin egin zuten beren lana.

Nabarmena da umore oneko emakumeak direla. Eten gabe farrez eta hizketan ari zaizkizunak. «*Nere lagun batek, kantatzea gustatzen zitzaion, esaten zidan: "Azkarregi jaio gaitun gu. Oraingo mikroekin eta honez gero Scala de Milanen egongo ginun"*». Ikusiko baninu orain antzerkia egiten...».

Inportantea bada ere antzerkia egitea ez da garran-

tzi gutxiagokoa horrelako talde bat ilusioz eta bizitasunez beterik izatea. Hori ez da diruarekin pagatzen. «*Entsaioetan eta nahiko parre egin dugu. Esaten genuen: "ez dakit nola aterako den gero, baina gu behintzat ondo pasatzen ari gara"*».

Honez gero konturatuko zineten baina Inaxio Tolosa, zuzendaria —tabla gainean agertzen ez dena— da gizonezko bakarra obra honetan. Bada aurkezpene egiten duen beste gizon bat, baina obrarako emakumeak bakarrik prestatu dira.

Izatea zeukan obrak hala eskatzen zuela. Emakumeak besterik ez zirela behar. Edota bestela emakumeak bakarrik agertzen direneko obra bat aukeratu zutela.

Gaia ater eta segituan ohartu gara ez zutela posible ikusten gizonezkoen artean, beraien adineko gizonezkoen artean horrelako obra bat talde lan batean egitea. «*Gizonezko onen onen onena ere egoista da. Barkatu. Esaten dizuet... ez dakit zergatik*». Gizonezkoekin failo gehiago izango litzatekeela dio beste batek. «*Gizonezkoak jefe bezala jokatzan dute beti eta jefe bezala dabilenak ez dauka ikasteko*

jarrerarik. Oso indibidualistak dira. Emakumea rezeptiboagoa da» dio Itziarrek.

Udazkenean beste obra bat

Nahiz eta hasiera batean Zumaian besterik ez ematea pentsatu, Azpeitian ere emana dute obra eta beste bizpahiru tokitatik ere pasa diete abisua.

Deitzen duenari transportea ordaintzea eskatzen diote eta ahal izanez gero antolatzaileak berak izan daitezela eskenatokiak eskatzen duen tresilua jarriko dutenak, «*karga handia dauka horrek batetik bestera ibiltzeko*». Kobratu ez dute ezer kobratzen nahiz eta mugitu behar badira bederatzi hamar bat lagun mugitu behar izan: «*badakizu borondatea eskatu eta kitto, komeriantek garai batean bezala*».

Bost bat emanaldi egin eta udazkenean beste obraren bat prestatzen hastea espero diagu. «*Ez gaituk ibiliko honenkin batetik bestera. Dagoneko deitu gaituztenei erantzun eta gero beste batekin hasi*».

**Tx. ITURRIA
I. URIA**

Fitxa teknikoa

Obra: «Ya lo creo... uste dinat».

Egilea: Antonio Amundarain.

Zuzendaria: Inaxio Tolosa.

Dekoratuak: Marialui Urbietta.

Jantziak: Inaxio Alberdi.

Antzezleak: Carlota Sanchez, Arritokieta Manterola, Koldobika Arrieta, Miren Uranga, Irene Yeregi eta Bizente Aizpurua.

XII AZKUE SARIKETA

ELEBERRIA, OLERKIA ETA IKERLANA

DIRU-SARIA: 1.600.000 PTA.

**CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA**

Informazioa: (94) 41 68 000

Helbidea: Bilbo Aurrezki Kutxa

P.K.: 505

48.000 Bilbo

Erronka barik

Errealak ez du delanteru ingeles beharrik!

KANTERAZ hainbeste mintzatu eta gero delanteru ingeles bat ekartzean pentsatzea ere! Lotsatzeko modukoa, nere eritzi apalez. Badakit bai, eskubaloiean yugoslaviarrak ekartzen dituztela eta saskibaloian amerikar beltz, altu eta malabaristak Gasteiz, Bilbo eta Donostiara. Eta Arabako Kutxa eta Bidasoa telebistan ikustean pantailara itsutu arte hurbiltzen naizela ere badakit. Badakit, baita ere, Osasunak eta Errealak kanpotar misterrak dauzkatela eta Athletic ere izan dituela, eta hemen badagoela Primerako ekipo bat eramateko moduko entrenatzaileak.

BAINA une hauetan Sansen dauden jokariak ezaguturik, ez al da aukerak ematen hasteko paradarik egokiena? Ez dut honekin Uralde baten tamainako jokalaririk dagoenik esan nahi, nahiz eta gasteiztarra harmailetatik hamaiak aldiz eztabaidatua eta iraindua izan den Atotxan!

ALA... gaizki esaka gabil-tzan klub dirudunen joku berberean erori behar ote du-gu UEFA madarikatu batean pentsatzen! Sozioei eta zale-tuei show-a eskaini behar zaie-la burutik kendu. Ez ezazue amestu ere egin, ingelesarekin Atotxa dena baino txikiago bi-hurtuko denik. Eta ekartzen baldin baduzue, pentsatuko dut joan ala ez joan.

G.A.

Noizko futbol amateurra Euskal Herrirako?

Uralde, Julio Salinas, Elduaian eta Ruben Bilbao-ren Atletico Madrid-erako sorpresazko fitxajeek eragindako gorabeherak di-rela-eta, aurre-denboraldiaren bezperatako ohizko errebolta futboleroak piztu dira dagoeneko, Mexiko suntsitua lehen ze-goien bezala laga eta gero. Espainiar ligatako jokariak orain arteko kamixetez jantzita gordetzeko klubengatik eskubide ezaren kausaz, badakizue adios-paris esanda aldegin dutela zenbait euskal kirolarik, kontu-korronte beteagoen truke. Futbolari bizi-tza laburra delaren aitzakia besapean, Madrilesetarako tren ti-keak eskuratu dituzte honez gero, hemengo zaletu guztien aho-tan berriketetarako demontreko gaia utziz. Txikiteorako batez ere.

JOAN den ekainean 85-86eko liga ofiziala amaitutzat emandakoan, dexente profesional izan dira beren klubekin kontratuak bukatu dituztenak. Eta gaur egun direlako kontratu horien aka-boarekin jokariak askatasun osoa erdietsi dutenean, egoera larri samarrak suertatu berri dira klub pobreen aldetik, horien artean aurkitzen delarik Donostiako Erreala.

Promoiozki futbola eta kantera kolokan daudenean

Errela eta Athletic bezalako klubengatik kantera politika dantzan hasia da eta inguruko mundu guztia —direktibo eta sozioak bati-pat— zer arraio pasatzen ote den galdezka eta kezuka. Horrela jarraituz gero, bertako jokariak ateratzeko ez duela hainbeste di-ru gastatzea merezi; indarrak alferrik gal-tzen ari direla talde boteretsuek halako di-rutza eskeintzekin eramango badizkigute; kontratatutarako askatasun hori dirudun faboretan baino ez dagoela orduan; ea oraindik gatzetxoak direnei fitxak betirako edo oso luzarorako egin beharko ote zaiz-kien... Azken finean, futbolariak benetan landu dituztenei muturren aurretik "lapur-tzen" dizkietela, beren ezinbesteko beharra eduki dezaketenean edota oso aprobetxa-garri erizten dituztenean.

Futbolariak berriz: beren karreratako aukera paregabeak aprobetxatu behar di-tuztela; atxikimendu sentimentalekin jo-katzen dutela beraiekin, perrotxiki gutxi batzuek geraraziz; herriko alkatearen makilari baino kasu gutxiago egiten dietela eta ez direla persekulan serenoaren txilibi-tua izatearekin konformatuko; futbolarena ez dela bizitza guztirako mahuka eta lesio batek edo zorte txarrak harrapatuz gero hor konpon marionton! besterik ez zaiela geratzen, etabar.

Athletic, Erreala eta Osasuna desagertuko balira?

Desagertuko balira, oraingo Hirugarren Dibisioko euskal taldeek osatuko lukete

Euskal Herriko Lehendabiziko Maila. Herri bakoitzak bere taldea izango luke, amateur-rrak denak, beren lanbidetako soldaten la-gungarri izango lirakeen fitxez. Galesen bezala, Dinamarkan legez. Eta hain mun-dialak diren futbolari fueradeserieak expor-tatu egingo genituzke... Espainiara, Italiara edota Kontxintxina eta Patagoniara.

Kalitatez asko jeitsiko litzatekeela? Asti-ro berreskuratuko genuke, Dinamarkak eta Gales bezala. Ala ez?

Nor arraio joango den Arrasate eta eran-dioren arteko matcha ikustera? Arrasate-rrak eta erandiotarrak! gutxi al da? Auto-mobila hartuta, hango eta hemengo jokala-riak txuri-urdinez jantzita ikustera Arrasa-tetik Donostia politeria etortzea baino...!

Eta futbola ez litzateke gaur bezain uste-la egongo. Eta Euskadiko Selezio baten es-kubidea izango genuke. Eta...

Gorka ARRESE

Salinas eta Uraldek Atletico de Madriden jokatu duten ez da seguru.

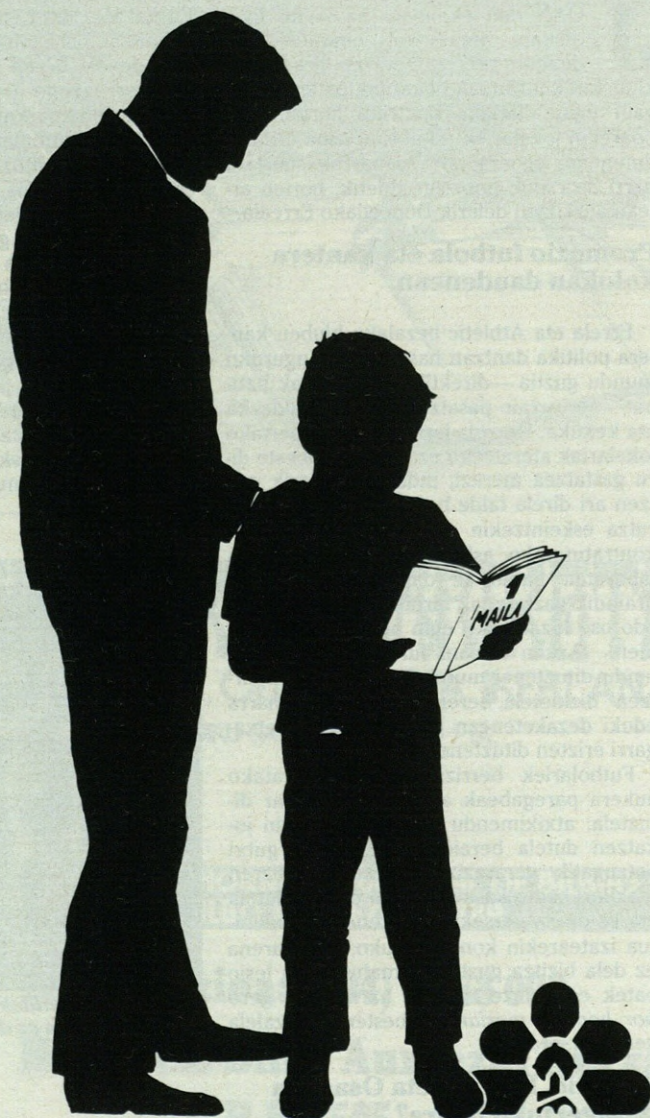

Euskarari bideak
argitzeko eta
zabaltzeko, arlo
guztiera heldu dadin:
etxera zein eskolara,
lantegira zein kalera.

Horrexegatik egiten dugu
berba hain argi Bilbo
Aurrezki Kutxan, euskarari
laguntza emanda, gure
sorterri osoan erabili eta
zabaltu dadin. Gure
berezko hizkuntza delako.

ARGI EGITEN DUGU BERBA, EUSKARA ARGITZEKO.

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA

Bertsolaria, bertsoa, bertsolaritza

Doinua; Amurizaren, Euskal Herritik aparte...

Bertso eta bertsolari,
badabil hainbat komeri,
azterketa bat burututzea,
bururatu neri.
Ez dela erraza hori,
hori laister da nabari,
bertso eskainka nator alare,
gusto duenari.

Jokoa edo jolasa,
ote den elkar jo lasa,
kirola ere badela eta,
badabil solasa.
Neurri errima konpasa,
literaturazko kaxa,
hori dena ta gehiago dela,
eman diot traza.

Errima ez errepika,
erabiliaz metrika,
lerro artean gauz asko esan,
hori da teknika.
Elkar gogotik zirika,
antzezlarien mimika,
klasikotasun ederra bezain,
aberats lirika.

Apaizetatik fraileta,
edo-nolako saileta,
bertsolaritza non nahi sartu da,
zertan jo hileta?
Gaizki geundeke hil eta,
helduz holako maileta,
ritmoa eta edertasunez,
dirudi baleta.

Irri negarren oreka,
nator zuri ohoreka,
bertsolaria hortxe zaude zu,
ez inon gordeta.
Nork zaitzake zu ordeka?
herri xearen poeta...
triste alaiak sakon arinak,
hainbeste moeta.

Herrian ahots gardenena,
sarritan su ta gar dena,
sentimentuzko ispiluaren,
irudi sormena.
Gal bazintezke pena,
litzake azken laurdena,
gure euskara maitagarrian,
eutsgarri onena.

Bertsolaria kantari,
herriaren mezulari,
pena ta pozak abesten ditun,
urre txindor hori.
Negarraren malko lodi,
irri gozoaren kabi..
Euskl kronisten ta kazetari,
denen aintzindari.

Jaiotzezko fruitu fina,
beraz ikasi ezina?
bertsoa hala ote den badu,
askok jakin mina.
Ikas daiteke bai baina,
neketan dago ordaina,
misteriozko misteriorik,
ez duen sorgina.

Iraganaren testigu,
zugandik asko dakigu,
bertsoen bidez histori zenbait,
kontatu bai zaigu.
Bertsoa beti bekigu,
bertsolarien gatibu,
bertsolaritza emaitz bezala,
hortik datorkigu.

Su berriaren hauspoa,
zara bertso tajuzkoa,
hargatik hainbat maite zaitugu,
hala dut juzkoa.
Usain onenen «frankoa»,
goiz aldeko ihintz freskoa,
nik baietz diot nahi beste milak,
esan ezezkoa.

Zer burutapen itzela,
pentsatzen ari nintzela,
bertsolaria hain gauz haundia,
izango hintzela!!
Margolarien pintzela,
eskultoreen zintzela,
Xalbador zena nork ez ote du?,
egingo zin zela.

Apustu eta burrukak,
edo jolasen turutak,
bertsolaritza hainbat gauz da ta,
hainbat gauzetik at.
Nik esandakoak puskak,
direla kezka badaukat,
Inork gehiago aztertzen badu,
saritzat ehun dukat.

Xanti ZABALA «LEXO»
(Bidasoako bertso-paper lehiaketan 1. saria)

jo... adarra

LAGUNEN ARTEAN

Biltzen dira bi mutilzahar Elgoibarko kale batetan eta esaten dio batek besteari:

—Zaude seguru, ni ezkontzen naizeanean, animaliak maite dituen emakume batekin ezkonduko naizela!

—Ez nauk batere harritzen. Horrela behintzat jakingo duk norbaitek maite hauela.

EZTULKA

Botika batetan amona bat eztulka sartzen da eta:

—Mesedez, emango al zenidake zerbait eztularen aurka?

Dependientea, bere lagun batekin ari da hizketan eta ia ezertxo ere begiratu gabe, botiltxo bat ematen dio amonari. Ateratzen da amona, eta justu orduan botikako nagusia sartzen da:

—Nor zen eztulka atera den amona hori?

—Bezero bat.

—Eta zer eman diozu?

—Botilatxo hau.

—Botilatxo hori? Baina hori aringarri bat zen eta.

Dependientea korrika kaleratzen eta botikatik gertu amona aurkitzen du, zuhaitz bati helduta, aurpegia txuri-txuri, begiak gorriturik...

—Zer amona? Ez al duzu eztulik egiten?

—Eez naaiz aausartzen.

AIREPORTUAN

Lagun batek telefonoz hotsegiten du Sondikako aireportura eta zera galdetzen du:

—Mesedez, Bilbotik Londonerako abioiak zenbat irauten du?

—Unetxo bat.

—Eskerrik asko!

GEZURRA

Aitak esaten dio alabari:

—Ea alabatxo, esan ezazu gezur bat.

—Aitaaa....

MEZETAKO GUTUNA

Zegamako elizan gertatua omen da. Igotzen da apaiza kulpitora eta meza erdian esaten du:

—Gaur San Paulok Fariseoei bidalitako gutuna irakurriko dugu.

Altxatzen da bat hirugarren iladatik eta esaten dio:

—Gordeko al didazu zigilua, mesedez? Kolekzioa egiten dut eta.

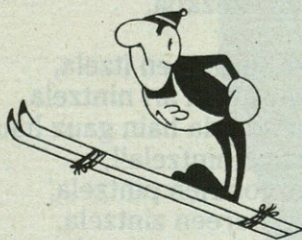
Azken errezua

Iberiaio abioi batek arazo larriak ditu Atlantiko itsasoaren erdian. Azafata bidaia-erregan joaten da eta esaten die:

—Zuen artean ba al dago errezatzen dakien norbait?

—Bai, ni! —erantzuten du gizon batek.

—Bada, has zaitezke, zeren eta kapitaina parakaidasak banatzera doa eta zurea falta da.

MUGAN

Behobiako mugara gizon txiki bat iristen da, maleta izugarri batekin:

—Zer daramazu hor barruan? -galdetzen dio mugazainak.

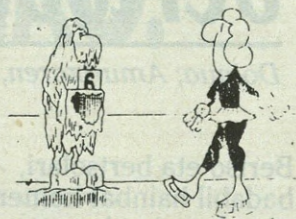
—Oiloentzako janaria.

—Oiloentzako janaria? Ireki ezazu berehala!

Irekitzen du eta maleta transistorez beteta zeraman.

—Eta hau jan behar al dute oiloek?

—Beno... ni saiatu egingo naiz, eta ez badituzte jan nahi, saldu egin behar harko ditut.

NORA EDO NORANTZ

Geure Euskal Herri honetan, metro karratuko gramatikalarik portzentaia mundu guztiko altuena omen da. Eztabaidak behintzat edozein taberna zuletan sortzen dira. Horrelako bat Hondarribian entzun nuen duela gutxi.

—Datorren astean Londresera noa, ba al zenekien?

—Ez nekien, baina nola esan duzu, Londresera edo Londreserantz?

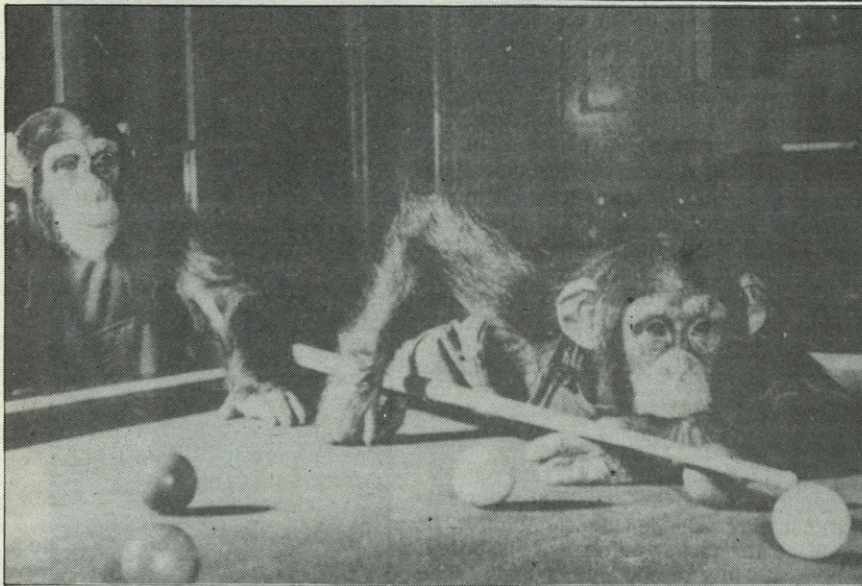
—Eta zer desberdintasun dago, bada?

—Begira Londresera esaten baduzu esan nahi du gero itzuli egingo zarela, baina Londreserantz esaten baduzu, esan nahi du han gelditu behar duzula.

—Ba, oraintxe dudatan jarri nauzu. Ez dakit nora bidali nahi zaitudan, pikutara edo pikutarantz.

a ze flasha!

Sieterik gabeko karanbola

GANSTER pare hau topatu du gure argazkilariak Bilboko ejekutiboentzako klub horietako batetan. Ezin sinetsi hasieran, baina bai, hala zen, ez zeramaten Corte Inglesean erositako trajeri!

Harrituta geratu zen gure laguna ez korbata, ez alkandora ez beste seinalerik gabe aurkitutakoan bikotea: «*porteroaren ezagunak izango dituk*» pentsatu zuen bere kolko-rako. Nola bestela klub hain elegante batetara sartu?

Ez zen konturatu gure argazkilaria Bilbon libre dela nahi den moduan janztea. Ez dela Donostia bezalakoa. Baietz, Bilbon egunez traje eta guzti joan beharra dagoela, baina lana bukatu ondoren, naiz eta tokirik eleganteenean, beste edozeinen modura joaterik dagoela. Nahiz Sota, nahiz Olarra nahiz beste edozein izan.

Ezin ordea burutik kendu berari beti eskatu izan diotela Donostiako eta Miarritzeko kasinoetan sartzerakoan bakeroekin jantzita ez joatea. Ezin kendu burutik horrelako tokietan eskatzen duten elegante joatearen esijentzia.

Eta pentsakizun horiek buruan zituela hara non eta inoiz baino billar partida hobeago bat ikusten duen. Berak kontatu digunez gutxitan ikusi du hainbeste karanbola segidan ematea. Karanbola ugari elkarren segidan eta banda mordo bat erabiliz gainera.

Esan digunez egunero egunero joaten dira ejekutibo hauek billarrean praktikatzera. Hori omen da beren afiziorik atseginena. Lan orduak amaitu eta etengabe makil zorrotzarekin bola koloredunak beren xulotxoetan sartzea.

Tiza ematen ere izugarrizko abilitadea omen daukate. Jakina, guk ere izango genuke teklei eman beharrean takoari ematen arituko bagina!

Ez al da bada liluragarria gure lagunak ekarri digun bikotearen argazkia? Ez daramate trajeri, baina soinean erakusten duten dotoretasuna ezin ukatuko du inork.

Posea, begiratu, konzentrazioa, punteria... eta belarri xabal-xabalak. A ze pare!

Martin ARANA

osasunaren arduraz

Ur hotzetan, igeri egin aurretik itxaron

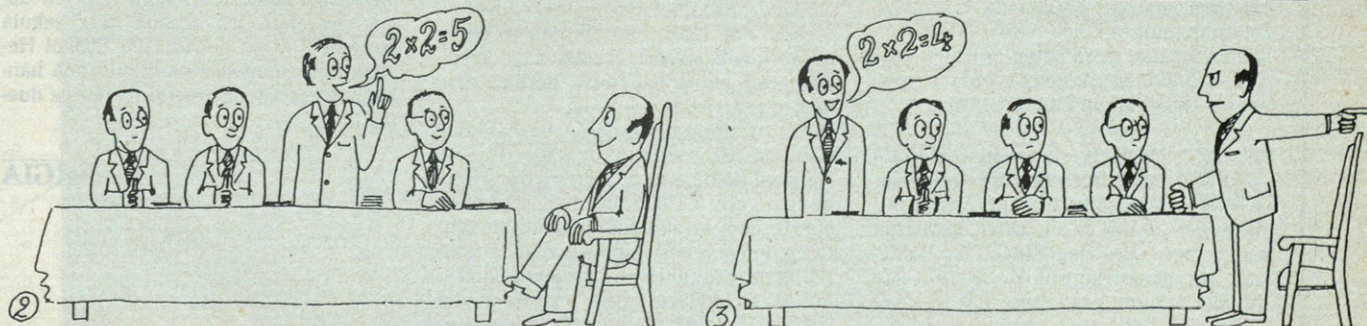
BRTAINIA Handiko unibertsitate batean egindako proba batzuk erakutsi dutenez, pertsina bat itsasora erortzen denean hobe da denbora apur batez itxarotea (gorputza tenperatura hotz horretara ohitu dadin) berehala igerian hastea baino.

Itsaso zabaleko uraren tenperatura kosta hurbileko urarena baino dexente baxuagoa da (15° C inguruan, ia beti) eta igerilari oso trebe bat baino gehiago ito da distantzia labur bat bete ezinik. Arrazoiak ez daude oraindik oso argi, baina itxuraz bapatean eta ustekabeen uretara erori ondoren gertatzen den kontrolik gabeko hiperbentilazioak (pertsonek urduri jartzen da, eta arnaskera asaldatu egiten da, zalapartatsu bihurtuz).

Igerilari-talde batekin egindako probetan, oso ur hotzetan (5° C) 10 minutuan igeri egiteko eskatu zitzaizkien, eta hirutik batek ezin izan zuen: igerilari guztiek hiperbentilazioa izan zuten urean sartzerakoan. Proba bera egin zitzaizkien, urean geldi egoteko esanez, igerian egin gabee hasierako hiperbentilazioa baretu arte. Kasu honetan guztiek pasa zuten proba, lehen saioan baino arnas erreazio askoz ere apalago batekin.

Horregatik, horrelako kasuren batean gertatuko bazina irakurle, lasai! Ez bururik galdu, eta zaude une batzutan, zeure gorputza ur hotzaren tenperaturara egokitu dadin: ondoren askoz ere egokia-gog moldatuko zara.

Xabier AGIRRE

Euskal errefuxiatuak, klandestinitatera kondenatuta

BI gertakizunek dakarkigute euskaldunoi beren herrietatik urrun ihesi joandako beste euskaldun sail handi baten egoera gogoetara. Batek, Amnistiaren aldeko Batzordeek errefuxiatuen alde antolatu duten marxarekin gogora erazi nahi zaigu Hegoaldetik alde egindako errefuxiatuek azken denboretan jasaten duten egoera latza, kasu askotan elkarrengandik ibai batek besterik bereizten ez gaituen arren hain errez ahazten duguna. Besteik, Txomin Iturberekin azken asteotan gertatu denak ematen digu Estatuak errefuxiatuekin erabiltzen duten arbitraritatearen neurria.

Badirudi, izan ere, euskaldunok bitan zatitzen gaituzten Estatuak erabakia dutela beren legalitatean eta legedietan euskal errefuxiatuei dagokien guztia salbuespen izanen dela. Deportazioak bezalako neurriak ezinezko egiten dituen Errefuxiatu Politiko Estatutoari barre egiten zaio, zuzenbidezko Estatu batek inolaz ametitu ezin duen indefentsio erabatekoan uzten dituzte deportatuak...

Estatu Espainolak bezala Frantsesak beren legalitateari iruzur eginaz, prentsan bezala politikarien ahotan adierazi denez, helburu bat errezago espero dute eskuratzeko: Euskal Herriatik Estatu Espainola astintzen duen biolentzia politikoa baretzea, edozein prezioztara. Europako Estatu demokratikoei betidanik ezin ordainduzkoztat jo dituzten prezioa ere, giza eskubideen zapalketa, ontzat ematen da euskaldunon kasuan.

MENDEAK daramatza euskaldunak bere herritik ihesi egin beharrean, eta Ipar Euskadira batik bat. Baina ez du gerra garaietan soilik ihesi egin Hegoaldeko euskaldunak, erregimen konstituzionalean alde egindakoak ere asko izan dira. Eta behar honek beti salatu du Euskal Herria-

ren egoera era latz batean: bere subiranotasun beharra eta etorkizuna erabakitzeko eskubidea emango zizkion agente politikorik ezean aurkitzen zela.

Azken hogeitamar urteotan, eta oraintsu 50 urte biztutako gerrak sorturiko egoeraren ondorioz gertatu zen ihesi masiboarekin nolabait lotuta, milaka hegotarrek egin du ihesi, urte hauek gorpuztu den mugimendu politikoa eta armatuaren inguruan. Orain arteko esperientziak ematen digu euskaldunoi, hainbeste odol kostatzen ari den «euskal arazoa» konpontzeko bertan inplikaturik dauden arteko kontsentsus batera iritsi beharra dagoelako ziurtasuna.

Borroka horretan ari diren likidazioak arazoa ez duela konpontzen erakusten digu azken urteotako historiak, baina hori baino inportantzia handiagoa du euskaldunontzako beste honek: likidazio politika hori ezin dugula abertzaleok onartu. Lege eta gizalege guztien gainetik «euskal arazoa» suntsitzeko antolatua dagoen estrategia geldieraztea da abertzalegon behar urjenteena.

IPAR Euskadiko populazioak beso-zabalik hartu eta hartzen ditu betidanik Hegoaldetik iritsitako anai-arrebak. Harrera eta lotura horiek haustea izan da azken denboretan Estatu Espainoletik bezala frantsesetik eragindako pozoinaketa kanpainaren helburuetako bat. Ipar Euskadik jasaten duen desnazionalizazioari erantsi zaio gerra zikinaren bidez hainbeste heriotz eraman ezarri zaion presioa.

Azken urteotan, bestalde, euskal kontzientzia ere sendotuz doa Ipar Euskal Herrian. Baina aitortu beharra dago beste egia garrantza hau ere: han bizi diren abertzaleen arteko ezin ulertua areagotu egin dela, maila oso kezagarrietaraino iritsiz. Euskal Herria proiektu baterakoi bezala ikusten dugun guztiok gaude behartuak abertzaleen arteko elkar-uler-

tze eta harreman onak ahal diren modu guztietan bultzatzera. Eta Ipar Euskal Herrian une hori esatea esaldi polit bat baino askoz gauza urjenteagoa da.

EUSKAL errefuxiatu politikoei, azkenik, Estatu Espainolaren mende bizi garen euskaldunon eskubide falta salatzen dute. Herri bezala ditugun eskubideak ez zaizkigu errespetatzen, eta egitura eta egoera politikoen azterketa ezberdinak eginaz ere gure arteko indar abertzale guztiak dagoz bat horretan.

Bestetik, ordea, gizabanakoen eskubideak ere ez dira errespetatzen, Estatu Espainolak bereganatu dituen formulazio demokratikoei teoriarik besterik aldarrikatzen duten arren. Denontzat ebidente den torturatik hasi eta Lege Antiterroristaren mendera erortzen diren indefentsioraino, giza eskubideen errespektorik eza zalantzarik uzten ez duen egia da.

Eskubide guzti horien aldeko lanean abertzale guztioi alor zabala agertzen zaigu. Joseba Asensioren heriotzeak hain gogorki salatu duen presondegiatarako egoera eta euskal errefuxiatu politikoei beren Herrian, Euskal Herri den Iparraldean, gizakiak bezala bizitzeko duten eskubidearen zapalketa, euskal kontzientziak esnatzeko bi dei garrantz dira. Egoera horiek aldatu beharra dago: sustraian den arazoa hola sekula konponduko ez delako, eta Euskal Herriak bere seme-alaben duintasuna hankapean erabiltzea ametitu behar ez duelako.

ARGIA

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU.

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

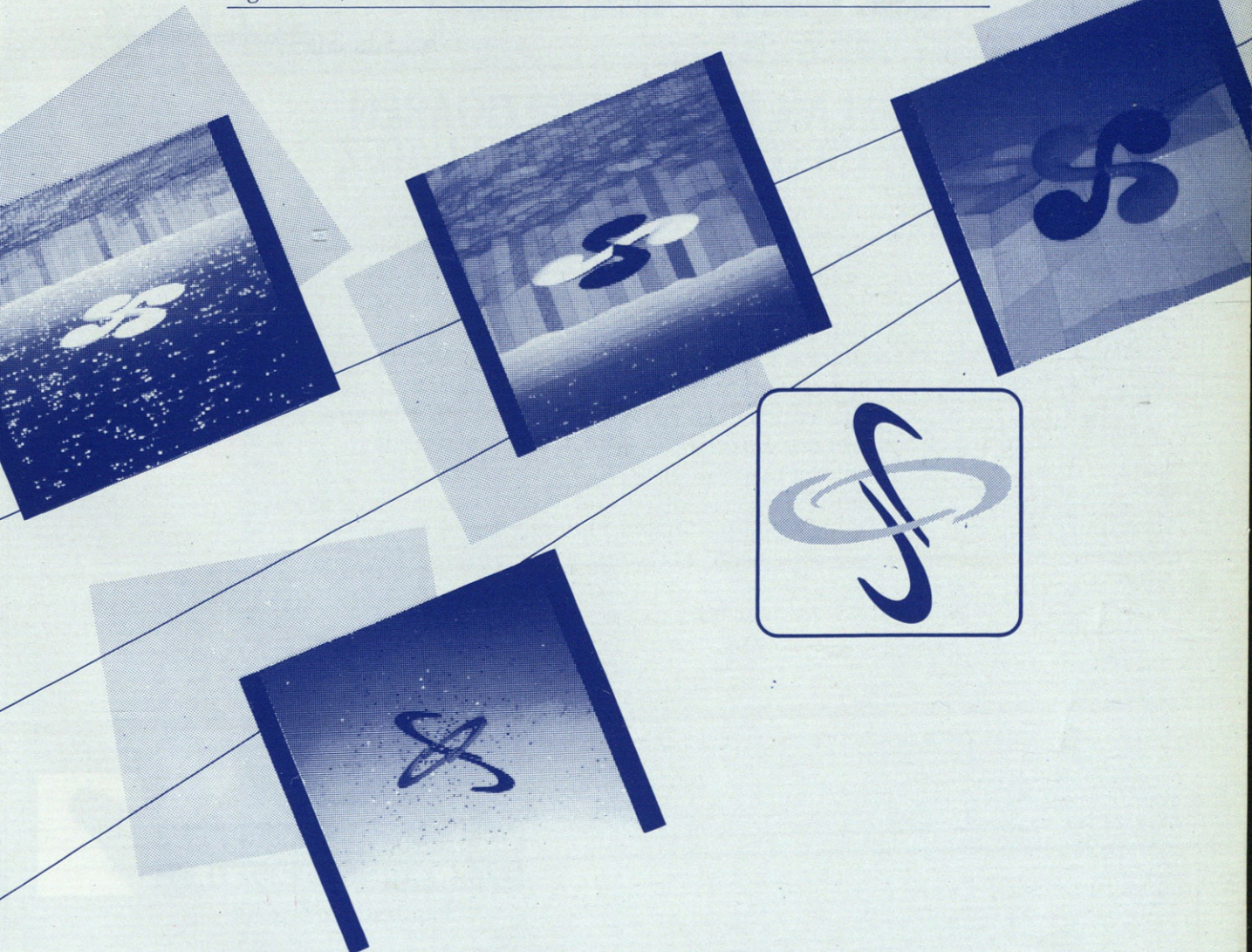
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako-izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrea bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOekin. KONTSULTA EZAZU.